This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

$B 120 902
PD
3827
V3 K8
YC 113070

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS
Dahlerup Collection

FISKERLIV I VESTERHANHERRED,

SKILDRET I EGNENS MUNDART

AF

C. M. C. KVOLSGAARD.

UDGIVET

AF

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

KØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1886.

PD3827
V3K8

Dahlerup

Når jeg efter opmuntring af hr. pastor H. F. Feilberg har dristet mig til at skrive og offentliggöre nærværende småtræk af fiskernes liv, således som jeg kendte det i min barndom, så er det i håb om overbærenhed med de fejl og mangler, som måtte findes i mit arbejde, og i håb om, at man her vil finde et nogenlunde pålideligt billede af livet og sproget i den pågældende egn, der ligger lige ved grænsen af Thyland, dèr, hvor øst- og vestjyske mundarter mødes. Den brugte lydbetegnelse er Lyngbys, som den findes i pastor Feilbergs ordbog; således bruges tegnet *ò* for en lyd mellem *å* og *o*, *è* mellem *æ* og *e*, *ø̀* mellem *ö* og *ø*; *ƀ*, *đ* og *q* betegner det bløde *b*, *d* og *g*; *ŋ* bruges i steden for *ng*, *k̆* og *ğ* for *kj* og *gj*, *l̆* og *ň* for *ld* og *nd*; *ə* betegner den dunkle halvlyd i ubetonede stavelser; *u*, *i* og *y* betones på to forskellige måder, der her betegnes med *uə*, *iə*, *yə* og *uw*, *ij*, *yj*; stødtone betegnes med en prik under det pågældende bogstav, skridtone med en streg, medens det løbende tonehold er ubetegnet. For de læsere, der ikke kender mundarten, har jeg tilföjet en gengivelse i rigsmålet og holdt denne så nær som mulig ved originalsproget. Den nærmere redegörelse for de enkelte ord vil man finde i pastor Feilbergs ordbog, og for mundarten håber jeg senere at kunne göre rede, hvis jeg måtte nå til at udgive en lignende skildring af landbolivet.

Sluttelig min bedste tak til hr. pastor Feilberg for god vejledning og hjælp ved udarbejdelsen og til hr. arkivar, dr. phil. O. Nielsen for hans værdifulde hjælp ved korrekturlæsningen.

Ajstrup, i Juni 1886.

Forfatteren.

M111852

Dæ står å lø̲s, tə wi ska ğør uẉð oẉò fạ̊r a wò mụər; de stå skrøw̲ən iẉòr hja̲t, å dæ̲fòr wel a fòtèl̲ åṃ min fạ̊rs laṅ å fòtèl̲ əð əpoṃin mụəs mọl, nạ̈r a ḳa fo lòw tẹ å fòtèl̲, hwans a wel, å hwant a wel.

Min fạ̊rs laṅ, dẹ æ da Na̲rjøl̲laň; de fòstạ̊r sæ sịel. Mæn de war Han̲əslaṅ, a men̲t, fòr min gam̲əlfạ̊rs gam̲əlfạ̊r å næjstən hiələ min familị sin hans daw̲ hå bow̲əð i Lel̲ sòẉn, dæ legər møṭ imèl̲ Han̲hærəð å Tyl̲laṅ, imèl̲ fyẉər å haẉ. De ka ja̲r skiə, I hår hø̇t snaḳ åm Lel̲ sòẉn, fò dær æṛ ən baḳ dæ̲r, di kal̆ər Bol̲bjèrə, å så æḍ̣ər jèṇ baḳ te mọ̈ æn hòbən huw̲s å go̲r əpo, å dæṅ kal̆əs Bjèṛəð. Østən fò Bjèṛəð, ni̲ər wə fyẉər, legər Luṇ; lånt wæjstər uw̲ð ka wi siį Gle̲, å ni̲ər

---

Der står at læse, at vi skal göre ud af vor fader og vor moder; det står skrevet i vort hjærte, og derfor vil jeg fortælle om min faders land og fortælle det på min moders mål, når jeg kan få lov til at fortælle, hvad jeg vil, og hvorledes jeg vil.

Min faders land, det er da Nörrejylland; det forstår sig selv. Men det var Hannæsland, jeg mente, for min bedstefaders bedstefader og næsten hele min familie siden hans dage har boet i Lild sogn, der ligger midt imellem Hanherred og Thyland, imellem fjord og hav. Det kan gærne ske, I har hørt snakke om Lild sogn, for der er en bakke dèr, de kalder Bulbjærg, og så er der én bakke til med en hoben huse og gårde på, og den kaldes Bjærget. Østen for Bjærget, nede ved fjorden, ligger Lund; langt vester ude kan vi se Glæde,

wæjstən å nuərən tə hå wi æn hiəl hòbən huws å steər, dæ kaləs Kjar å Narklət.

I gaməl daw feskəð di snår hvæ jèn, ål di kålmenəskər, dæ war, å dæ wa nåk å fesk i, bòðə haw å fywər å så manə betə søər: Kjarsø, Kòlkar sø, Djanəs sø å manə fliər, å dæ wa fesk nåk, mæn de tèjnər snår te, te Sybèləs spodom ska sæð; te imòð di sijst tijər ska fesk blyw så sjalən, te fòrèlər ska fòtèl djèr bar, hwant æn fesk hår sit uwð, fòr barən hår òlər sit æn fesk.

Dæ war ģèjər å suðarər å obərər å skalər i søərən, å de war næm å wåj uwð i sø mæ æn lest hèlər æn aljar å taðəm, mæn di mot hèlst blyw i djè bòwsər, næ di wåjeð uwð, fòði skul ejt blyw brojən o sønalər. Såm tijər sòt di òså æn ruws i bèk we æn o sø, å æn sjalən gåŋ feskəð di mæ æn neð, mæn de hæn manə gåŋ, te di blost əpo Djanəs sø. Så ģik dær jèn mæ æn lest i hans hån å æn kòrə ful o ljèŋ əpo hans røq, å æn ajən jen ģik we sij o ham mæ æn blospån.

---

og nede vesten og norden til har vi en hel hoben huse og steder, der kaldes Kæret og Nörklit.

I gamle dage fiskede de snart hver én, alle de karlemennesker, der var, og der var nok at fiske i, både havet og fjorden og så mange små søer: Kærsø, Koldkær sø, Djernæs sø og mange flere, og der var fisk nok, men det tegner snart til, at Sibylles spådom skal passe, at imod de sidste tider skal fisk blive så sjældne, at forældre skal fortælle deres börn, hvordan en fisk har set ud, thi börnene har aldrig set en fisk.

Der var gedder og sudere og aborrer og skaller i søerne, og det var nemt at vade ud i søen med en lyster eller et ålejærn og tage dem, men de måtte helst blive i deres bukser, når de vadede ud, for at de skulde ikke blive brændt af sønælder. Somme tider satte de også en ruse i bækken ved enden af søen, og en sjælden gang fiskede de med et næt, men det hændte mange gange, at de blussede på Djernæs sø. Så gik der en med en lyster i sin hånd og en kurv fuld af lyng på sin ryg, og en anden én gik ved siden af ham med en blussepande. Når han så tog noget lyng af kurven på den

Nọ̈er haň så toẉ nə̀j ljə̀ŋ o kə̀r̲ən əpoðæň najən hans røq, å haň så rə̀ẉ æn swaw̲lpeň å tæň̲, så kaṃ ğə̀jərən å sọ poðə hər klå̲r; så stoẉ di stel̲ å wa næm̲ å ta. Sạnt ku di òså blo̲s epo ijs, fò nọ̈er ğə̀jən kaṃ å glow̲əð əpo blọsən, så sloẉ di mọ̈e æn yws po ijsəð øẉər hans hu̲ə; så då̲nt fyjrən, å så skuľ di skøň̲ dæm å hoq hwòl i ijsəð å ta ğə̀jən; eň̲ən ən kam te lyw̲ ijèn. Nọ æ di fljèst o sọ̈ərən ta̲r; sạ̊ æ dæṇ stu̲əhjèð fòbij, mæn de sọ da hèl̲əs bòẉn uẉð, nọ̈er di æn stel̲ aw̲tən blo̲st əpo sọ̈.

Hað fòlk løst tẹ å fo o̲lsop hèlər stjèqt ọl, ğik di uẉð əpo Luň̲fyẉər ịə æn betə flå̲ðboňəð fyw̲ərbọð å ståŋeð ọl å kujər mọ̈e æn al̲jar hèľər isọ̈er mọ̈e æn saw̲jar, å nọ̈er sụəl skə̀n̲t, å fyẉər stow i glə̀j, war əð øň̲diq å sij di man̲ə betə bo̲ð mọ̈e æn maṇ hèľə toẉ i hwọ̈er, hwant di sta̲qəð å wrekəð å row̲əð dæm uẉð å eṇ əpo dyjb. De traf òså æn gåŋ imèľ̲, di sòt o̲lkroq uẉð, mæn de war ejṭ swå̲r tit, te jèṇ ğik uẉð mæ glijb, å æn najən fuľə mæ ham mọ̈e æn krə̀jər, sạnt æn

---

andens ryg, og han så rev en svovlstik og tændte, så kom gedderne og så' på dette klare; så stod de stille og var lette at tage. Sådan kunde de også blusse på is, for når gedden kom og gloede på blusset, så slog de med en økse på isen over hans hoved; så dånede fyren, og så skulde de skynde sig og hugge hul i isen og tage gedden, inden den kom til live igen. Nu ere de fleste af søerne törre; så er den storhed forbi, men det så da ellers prægtig ud, når de en stille aften blussede på søen.

Havde folk lyst til at få ålesuppe eller stegte ål, gik de ud på Lundfjord i en lille fladbundet fjordbåd og stangede ål og kvabber med et ålejærn eller især med et savjærn, og når solen skinnede, og fjorden stod spejlblank, var det yndigt at se de mange små både med en mand eller to i hver, hvordan de stagede og vrikkede og roede sig ud og ind på dybet. Det traf også en gang imellem, de satte ålekroge ud, men det var ikke såre tit, at en gik ud med glib, og en anden fulgte med ham med en kröjer, sådan en slags redskab, som

slaw rèskab, såm haň ǧik å raqt mæ i rœ̣əð əpo bon̲ fòr̥ å jaw ọlən eṇ̌ i glijbən; dæṇ̌, dæ ǧik mæ glijbən, sòṭ hans bå̲r fụeð .əpọ ən; fònaṃ haň sạ̊ æn betə pof, så mot haň skøn̲ sæ å trèk glijbən òp, te ọlən skul̆ ejṭ ræn̲ ijèn. De næm̲əst tåən ọl wa jèṇ gåŋ uw̲ð əpo Han̲wèjl; dæ war law̲ wòn̲, å wèjlən war rœ̣n tạr, men ịə ən betə law̲neŋ stoẉ dær æn plask wòṇ̌, å dæ̲r i waðər så mane ọl, te æn maṇ̌, dæ kam dær uẉð, føst føl̲t æn sèk, haň hað mæ sæ, å bạq æṭər trak o hans bòw̲sər å baṇ̌ åṃ nèjər æn̲ oð̣əm å føl̆t ọl dæ̲r i, å haň kuṇ̌ ha tạ̊n man̲ə flị̲ər, nœ̣r haň hað hat nèj mị̲ər å ta i. Sạ̊ ær eð ejṭ så næṃ åm weňtərən, nœ̣r fyẉər æ lạ̊ð, å go uẉð mæ sin ijsyw̲s å sin saw̲jar fòr̥ å ståŋ ọl, fòr så træ̲fər əð nåk, te jèṇ å æn najən plompər iən hwòl, mæn dær ær òl̲̆ər druw̲nt nụ̲ər, å fòlk gren̲t œ̣ əð, jèṇ gåŋ æn gam̲əl maṇ̌ slap så låňt nịər, te di sọ ejṭ åňt eň de òw̲əst o hans hat, fòr haň kam òp ijèn å æ lèw̲əň dæň daẉ i daẉ ær. Fò nụ̲ər ọr

---

han gik og ragede med i bændeltangen*) på bunden for at jage ålene ind i gliben; den, der gik med gliben, satte sin bare fod på den; fornam han så et lille puf, så måtte han skynde sig og trække gliben op, at ålen skulde ikke rende igen. Den nemmeste tagen ål var en gang ude på Hanvejlen; der var lavvande, og vejlen var aldeles tör, men i en lille lavning stod der en plask vand, og dèr i var der så mange ål, at en mand, der kom der ud, först fyldte en sæk, han havde med sig, og bag efter trak af sine bukser og bandt om nedre ende af dem og fyldte ål der i, og han kunde have taget mange flere, når han havde haft noget mere at tage i. Så er det ikke så nemt om vinteren, når fjorden er lagt, at gå ud med sin isøkse og sit savjærn for at stange ål, for så træffer det nok, at én og anden plumper i et hul, men der er aldrig druknet nogen, og folk lo ad det, en gang en gammel mand slap så langt ned, at de så' ikke andet end det øverste af hans hat, for han kom op igen og er levende den dag idag er. For nogle år siden kom der besked til folk dèr

---

*) Zostera marina.

sijən kam dæ beskiən te fòlk dær åmkreŋ, te di sku sèj əð, åm di hað nèj nøt o fywər, mæn di så næj, fò di war rèj, di sku kom te å betål nèj o əð, mæn de war ejt deðæ wa we əð; de war æn æŋəlskmań, dæ wil ha lòw å leq æn dæmnəŋ øwər Byqhòlms wèjl, fòr å fo hiələ dæń støk dær nar fræ dæməð eń; hað fòlk no sâð ja, så hað di nåk fòt pæŋ fòr å læ wær mæ å fesk dær; no ka di ta æbaq; no mo di òlər kom dær.

Mæn læ dær òså wæ let søfeskən å slæt ejt fywərfeskən, så hå di da haw, å bòðə po Kjar å uwð i klet bøqər di dæń jèn huws ætə dæń najən nærər å nærər uwð imòð haw. Dæ bowər så manə feskərər we Bolbjèrə å i Narklet, i Gle å i Klet, te de æ gròw, mæn di fljèst bowər wes nåk əpo Kjar, å de føst, gaməl fòlk ka hòw, war əð ejt så møj mæ huws i Klet. Nær a så ka ği nèj beskiən åm, hwant kaborən bæ dæm æð, så æ dewal nåk.

Komə wi òp po Bjèrəð hèlər əpo æn ajən bak å sijər

---

omkring, at de skulde sige det, om de havde nogen nytte af fjorden, men de sagde nej, for de var bange, de skulde komme til at betale noget af det, men det var ikke det, der var ved det; det var en engelskmand, der vilde have lov at lægge en dæmning over Bygholms vejle for at få hele det stykke dèr nör fra dæmmet ind; havde folk nu sagt ja, så havde de nok fået penge for at lade være med at fiske dèr; nu kan de tage bagtil; nu må de aldrig komme der.

Men lad der også være lidt søfiskeri og slet intet fjordfiskeri, så har de da havet, og både på Kæret og ude i klitten bygger de det ene hus efter det andet nærmere og nærmere ud imod havet. Der bor så mange fiskere ved Bulbjærg og i Nörklit, i Glæde og i Klitten, at det er groft, men de fleste bor vist nok på Kæret, og det første, gamle folk kan huske, var det ikke så meget med huse i Klitten. Når jeg så kan give nogen besked om, hvordan kærboerne bære sig ad, så er det vel nok.

Kommer vi op på Bjærget eller på en anden bakke og ser ud over havet, når det er oprørt, så kan vi se, det bryder

uwð øwər haw, næ dæn̄ æ gal, så ka wi sij, de bryjðər po Braq, å òp poðə hyw̥əst o Bjèrəð ka wi òså si, te de bryjðər i lan̄əq, å wi kan̄ òså hør haw. Så ær əð eqən nøt te å go te haw; i sånt æn tij ka dær eqən ta uwð. Mæn dæsom wi hwærkən ka hør haw hèlə sij di hwijð brèksøər, så mo di o ste òl dæm, dæ broqər haw. Di hår æn kòrə, dær æ fjəlbon̄ i, å dæn̄ jèn sij ær òså o fjəl, mæn di ajə sijər ær ejt ånt en̄ nu pen̄, dær æ bojən saməl. Dæn̄ kòrə tår di så po djèr røq lisåm æn tanystər, å dær i hå di så æn tèjn mæ mèlmaðər å æn butəl ful o òl hèlər òså æn krok hèlər æn moqk, hwans di no hår; såm tår kaski òså æn betə lærk mæðæm. Feskərrèskab ska di da òså mjèst ha mæ, å åm såmərən putə di òså djè trèskor i kòrən å gor bårfuð te haw. Di ær ilòwləð ejt bårbinəð, å de kun̄ ejt go an o go i huəsfæðər; såwil fòlk nåk spør dæm åm, åm djè for hað fòt tow lam; næj, di trèkər i fæðələs huəsər, dæ gor uwð əpo fuəðən mæ æn snep, å i æn̄ o dæn̄ æðær æn stròp te å fæjst åm

---

på Bragen, og oppe på det höjeste af Bjærget kan vi også se, at det bryder i landingen, og vi kan også høre havet. Så er det ingen nytte til at gå til havet; i sådan en tid kan der ingen tage ud. Men dersom vi hverken kan høre havet eller se de hvide brådsøer, så må de af sted alle de, der bruger havet. De har en kurv, der er fjællebund i, og den ene side er også af fjæl, men de andre sider er ikke andet end nogle pinde, der er bundne sammen. Den kurv tager de så på deres ryg ligesom et tornister, og dèr i har de så en tejne med „rundtenom'er" og en trepægleflaske fuld af øl eller også en krukke eller en dunk, hvad de nu har; somme tager kanske også en lille lærke med sig. Fiskeredskab skal de også mest have med og om sommeren putter de også deres træsko i kurven og går barfodede til havet. De er alligevel ikke barbenede, og det kunde ikke gå an at gå i strømpefødder; så vilde folk nok spörge dem om, om deres får havde fået to lam; nej, de trækker i fødderløse hoser, der går ud på foden med en snip, og i enden af den er der en strop til at fæste om den næst inderste tå, og neden under foden for ved

dæň næjst eňəst to, å nèjən åjər fuəðən fòr we hælən gor dær æn fæsəl o lèjər. Låŋs mæ nèjərkåňt o huəsən æ dæ sòt æn smal streməl mørk wæmel hèlə kle, dær æ syjəð əpo mæ hwijð tro i kòssteŋ å ætəsteŋ, å lisådant en hjat æ dæ sòt i wrest; sånt æn par huəsər æ pæn. A mòt jèn gåŋ æn gaməl maň, dæ ğik te haw i hans jènər åjəbòwsər å nattròj. Såntə nòj ka di ğòr åm såmərən, mæn nær de ær weňtərdaw, komər di pronsən iə æn sij hawtròj, kaskiə sæ iə æn par hawstòwl, dær æ bojən i bèlstə, å mæ æn syðwæjst əpoðjèr huə; rænər əð, så brogər di æn ulikòwl, hwæm dær hår jèn, mæn wòňtər hår di hwæ jèn, ejt swår tit feŋəwòňtər, mjèstəndiəls lofwòňtər mæ tow toməlfeŋər fòr å ka brog dæm tə hwans fòr æn håň, de ska wær. De hor, kweňmeňskər rer oðjèr huə, samlər di saməl å speňər, å så tveňər di əð saməl mæ wulgår å beňər wòňtər å sòkər o əð; de æ de warməst å stærkəst beňwærk, dær æ te; sånt æn par horwòňtər æ guə å ha mæ po haw, mæn wi hå far sit jèn, dæ wa så wòn te å brog dæm å wa

---

hælen går der en fodsele af læder. Langs med nederkanten af hosen er der sat en smal strimmel mørkt vadmel eller klæde, der er syet på med hvidt tråd i korssting og stikkesting, og lige sådan et hjærte er der sat i vristen; sådan et par hoser er pæne. Jeg mødte én gang en gammel mand, der gik til havet i sine bare underbukser og nattröje. Sådan noget kan de göre om sommeren, men når det er vinterdage, kommer de anstigende i en sid havtröje, kanske i et par havstövler, der er bundne i bæltestedet, og med en sydvest på deres hoved; regner det, så bruger de en oljefrakke, hvem der har en, men vanter har de hver én, ikke såre tit fingervanter, mestendels lufvanter med to tommelfingre for at kunne bruge dem til hvad for en hånd det skal være. Det hår, kvindemennesker reder af deres hoved, samler de sammen og spinder, og så tvinder de det sammen med uldgarn og binder vanter og sokker af det; det er det varmeste og stærkeste strikketöj, der er til; sådan et par hårvanter er gode at have med på havet, men vi har för set en, der var så vant til at

så kulskir åm hans heṅər, te haṅ ku go bårfuð mæ æn par stuər horwòṅtər əpo.

Fòr æn kabo føst kòrən əpo hans røq, så wreker haṅ o ste, mæn de hå wæt æn sèj wèj, å i manə hærəns tijər hå kaborən grobəliərəð øwər, hwant i òl wærðən di sku bæ dæm æð fòr å foən nèj bèjər; nuər wil ha ljèŋ å liər å såṅ kyr əpo ən; ajər wil ha låð skònər uwð te haw, fòr så ment di, te jèn maṅ ku trèk lisà møj såm tow hæjst hèləs ku slæb o ste, å dæ wa nuər, dæ snakəð åm bòðə jærənban å tèləgraf, å no pråtər di åm å fo æn tèləfon fræ Bjèrəð å niər te stràṅ, mæn wèj æða blòwən gow i staṅ mæ liər å gruwð lisåm æn najən was. Dæṅ gor fòbij Ròtbol eṅ i klet, di manə betə å stuər bakər, dær æ flòwən saməl fòr øwər huṅər or sijən. Læŋə søṅər å wæjstər i Lel klet lå dær i gaməl daw æn stuə byj, di kalt Gle; dæṅ wa så stuər, te dæ wa trij wòṅmølər ij ən, fò dæ gik æn o igèməl byjən uwð i haw, å wi ka sij ino imèl kletbakərən, hwar ən hå goən. Å tøk te no, så hår əð

---

bruge dem og var så kuldskær om sine hænder, at han kunde gå barfodet med et par store hårvanter på.

Får en kærbo först kurven på sin ryg, så vrikker han af sted, men det har været en sej vej, og i mange herrens tider har kærboerne grublet over, hvordan i al verden de skulde bære sig ad for at få den noget bedre; nogle vilde have lyng og ler og sand kørt på den; andre vilde have lagt skinner ud til havet, for så mente de, at én mand kunde trække lige så meget som to heste ellers kunde slæbe af sted, og der var nogle, der talte om både jærnbane og telegraf, og nu passiarer de om at få en telefon fra Bjærget og ned til stranden, men vejen er da bleven gjort i stand med ler og grus, ligesom en anden landevej. Den går forbi Rotbøl ind i klitten, de mange små og store bakker, der er flöjne sammen for over hundrede år siden. Længere mod syd og vest i Lild klit lå der i gamle dage en stor by, de kaldte Glædė; den var så stor, at der var tre vandmøller i den, for der gik en å igennem byen ud i havet, og vi kan se endnu imellem klitbakkerne, hvor den har gået. At tykke til nu, så har det

wœt œn grom̱ə stụər ọ, fòr di hølər, dœr òl̆tir œr ịə œn ọ, dœm̱ œðœ nu̱ər ọ ino dœr uw̱ð; no growə dœr 'raụl å fleq å òkạn̆ər iḍœm, å œŋkəl oḍœm œ så dyjb, te nœ̣ di ska slạ̊ raụlən å flẹqən, så ska di sej i wòn̆əð å rij əpọ œn raw̱lhœjst; dẹ œr œn hòbən raụl, dœr œ bojən sam̱əl ịə œn knep. Di œ nøjṭ tẹ å ha sạ̊nt œn jèṇ, fòr hølərən œ rœ̣n boṉ̆løs, å raụlən ska di broq̱ te raw̱lpuð̱ər te drœt å raw̱lskoẉ te fòlk. Dœn gåŋ så̱n̆fløwtən kaṃ å begraw̱əð djèr ọ å djè mark, så mot gle̱borən fløṭ bòð̱ə huw̱s å go̱r, å sạ̊ntəð œ Glẹ nåk œṭə gam̱əl fòtèḷeŋər blòwen fløt trij gåŋ.

Nœ̣r de œ stòṛm, isœ̣r œn fresk wœjstən, å weṇ̆ for fat i flyw̱sạ̊n̆əð, så leq̱ər əð ịə œn låŋ ro̱q bạq wẹ œnhwœ̣r knok, œnhwœ̣r gre̱spijl. Dœ̱fòr hå di òså plån̆təð kleṭṭạq fòṛ å hòl̆ əpọ əð; ajə plåṉ̆tər gor uẉð, nœ̣r sạ̊n̆əð blœser øẉər dœm, mœn kleṭṭạqəð skyðər òp ijèn å beṉ̆ər sạ̊nəð åjə sœ; dœ skal

---

været en grumme stor å, for de hulninger, der altid er i en å, dem er der nogle af endnu derude; nu gror der kogleaks, sværdliljer og åkander*) i dem, og enkelte af dem er så dybe, at når de skal slå kogleaksene og sværdliljerne, så skal de sidde i vandet og ride på en „sivhest“; det er en hob kogleaks, der er bunnde sammen i et knippe. De er nødte til at have sådan en, thi hulningerne er aldeles bundløse, og kogleaksene skal de bruge til „sivpuder“ til seletöj og „sivsko“ til folk. Den gang sandflugten kom og begravede deres å og deres mark, så måtte glædeboerne flytte både huse og gårde, og sådan er Glæde nok efter gamle fortællinger bleven flyttet tre gange.

Når det er storm, især en frisk vestenvind, og vinden får fat i flyvesandet, så ligger det i en lang dynge bag ved enhver tue, ethvert græsstrå. Derfor har de også plantet klittag**) for at holde på det; andre planter går ud, når sandet blæser over dem, men klittaget skyder op igen og binder sandet under sig; der skal også fredes om det, men

*) Scirpus lacustris, Iris pseudacorus og Nymphæa alba.
**) Elymus arenarius.

ðså fre̱əs åṃ əð, mæn fòlk wel så møj ja̱r læ djèr hø̀w̱ðər gọ i kleṭ å e̱ð tạqəð, ejṭ å tå̱l åṃ di maṉə fọr, dær gọr i kleṭ ọr uẉð å ọr eṇ̌. Dæ waṛ ən ǩa̱bo fò nu̱ər ọr sijn, dær ha̱ð huṉ̌ər fọr å slæt ejṭ joẉər, mæn haň så̱, haň ha̱ð æn stụər kleṭsǩyw̱t fræ Boḻbjèrə å te Hjaṟmol sǩèl, å de fòstạ̊r sæ sịəl, te haň hað hans fọr mæṟkəð; traf de så, te nu̱ər ọ əm blø̀w tån i huẉs, så så̱ haň, haň wa glạ̊ wẹ eð, te di hað hjòḻpən ham å feṉ̌ fọrən, fò no kuň haň fo əm klepəð hèl̆ə slaqtəð, å de war ejṭ òḻ̆tir så næṃ å feṉ̌ əm å fo fat epọ əm. Mæn de ær ejṭ jèṉəst fọr å hø̀w̱ðər, dæ wel ha·kleṭṭạqəð; fòlk broqər eð ðså, nạ̈ di wel beṉ̌ æn rèjtiq pạ̈n å gụe lø̣b hèlə mòḻkår, å dæṇ̌ beṉ̌ər di så mæ baḳətòw; dẹ æ di stu̱ər å sèj rø̀ð̣ər o kleṭṭạqəð, di kaḻ̆ər såṇt. Kleṭbaḳerən leqər mjèst ịə æn rạ̊ň æṭə hwòrajər, å æŋkəl oð̣əm æ så gam̱əl å så stu̱ər, te di hå fòt naẉn; såṇt æðæ jèṇ uw̱ð we Sånnishaq̱, di kal̆ə Wujbak, å læŋ̱ər østər æð̣ər æn najən, dæ hjèðər dèjnəns baḳ, å dæṇ̌ æ så gam̱əl, te dæ gor skitərij wẹ ən. Jèṇ aw̱tən kam dær

---

folk vil så meget gærne lade deres høveder gå i klitten og æde taget, ikke at tale om de mange får, der går i klitten år ud og år ind. Der var en kærbo for nogle år siden, der havde hundrede får og slet ingen jord, men han sagde, han havde en stor klitlod fra Bulbjærg og til Hjardemål skel, og det forstår sig selv, at han havde sine får mærkede; traf det så, at nogle af dem blev tagne i hus, så sagde han, han var glad ved det, at de havde hjulpet ham at finde fårene, thi nu kunde han få dem klippet eller slagtet, og det var ikke altid så nemt at finde dem og få fat på dem. Men det er ikke alene får og høveder, der vil have klittaget; folk bruger det også, når de vil binde en rigtig pæn og god halmkurv eller målkar, og den binder de så med bakketov; det er de store og seje rødder af klittaget, de kalder således. Klitbakkerne ligger mest i en række efter hverandre, og enkelte af dem er så gamle og så store, at de har fået navn; sådan er der én ude ved Sandnæshage, de kalder Vodbakke, og længere mod øst er der en anden, der hedder degnens bakke, og den er så gammel, at der går spøgeri ved den. En aften kom der

æn fesker i Narklet fræ haw, å så war əð nåk i søñər sij o Brèsæŋ, trowər a, te hañ kam imòð tow bar, æn dræŋ å æn pijq; hañ hað nær spuər dæm åm, hwis betə bar di war, mæn så so hañ da te guə løk i tij, te di skrèj hæn æ jòwər å fløt ejt djè fæðər; såwar hañ da glå we, te hañ hað ejt snakeð teðəm, fò de ska'jt wæ gòt; weðe law hañ kam hæn te dèjnəns bak, so hañ æn hiəl hjowər o sånt nur smo 'fòlk, å så snår hañ wa komən hjèm, fòtòl hañ hans kuən de hær å fòmånt heñər så stræŋ, te hon èjləmol ejt mot sèj djè bar eð, fò så blòw di òlər te å fo i klet å fløt for mier, mæn barən lo lyjsvoqən iðjè sæŋ i narsi o stòw å hòt hwær uwr; dæñ næt sòw di nåk ejt swå møj.

Wi mo no'jt trow, dær æ jènər kletbakər dær uwð, fòr eñ imèl dæm ka dær såmtir leq æn flånəŋ po manə tøñər se; sånt leqə dær i Uwst å Torup sòwn æn støk, di kaler „de åmfløt lañ", å i Lel klet æðər æn lawneŋ, di pler å kal Brèsæŋ. Sånt æn lawneŋ kaləs æn siq; dæ stå wòñ ij ən åm

---

en fisker i Nörklit fra havet, og så var det nok i søndre side af Breseng, tror jeg, at han kom imod to börn, en dreng og en pige; han havde nær spurgt dem om, hvis lille börn de var, men så så' han da til god lykke i tide, at de gled hen ad jorden og flyttede ikke deres fødder; så var han da glad ved, at han havde ikke talt til dem, thi det skal ikke være godt; ved det lag han kom hen til degnens bakke, så' han en hel hjord af sådan nogle små folk, og så snart han var kommen hjem, fortalte han sin kone dette og formanede hende så strengt, at hun endelig ikke måtte sige deres börn det, for så blev de aldrig til at få i klitten og flytte får mere, men börnene lå lysvågne i deres seng i nordsiden af stuen og hørte hvert ord; den nat sov de nok ikke ret meget.

Vi må nu ikke tro, der er ene klitbakker der ude, for inde imellem dem kan der somme tider ligge en flade på mange tønder sædeland; sådan ligger der i Vust og Thorup sogne et stykke, de kalde „det omflyttede land", og i Lild klit er der en lavning, de plejer at kalde Breseng. Sådan en tavning kaldes en sig; der står vand i den om vinteren, men

weňtərən, mæn åm såm̱ərən ær ən tạr, å så growə dær traṉbær å blòbær, gròṟis å pòs, sta̱rgrès å ǩa̱rduẉn, rø̣r å syw̱ər å sånṭə nøj i siqən; knap æṭər høst slạ̊r di òḻ̌ de lisåm hyj̱; di kaľər əð fuw̱rəŋ, å de ka gòt go aṇ å ǧi oŋfəshøw̱ðər te næṭər. Mæn kleṭ ær òḻ̌ər så pæ̣n såm åm ætərọr, næ̣r di hår slån fuw̱rəŋ, fò sạ̊ æ dær eŋen, dæ ka sij, hwò let dær hå wæt əpọ əð. Po ta̱r ste̱ər imèḻ̌ baḳərən growə dær ljøŋ, bòðə kå̱rbòstljøŋ å rejtiq breṉ̌ljøŋ, å dær æ maṉə fạtə fòlk, dæ tjèṉer æn sǩèḷəŋ wẹ å beň kå̱rbòstər ọðə fijn ljøŋ hèlər òså slạ̊ nøj breṉ̌ljøŋ mœ̣ æn ljøŋli, sạ̊nt æn betə staḳəð, brẹ jèṇ, dæ ska hwe̱ðəs mœ̣ æn hwe̱ðstin i ste fòr å stryjqəs lisåm æn hyḻi. Såm̱ broqər òså å slạ̊ de fiṉəst ljøŋ mœ̣ æn hyḻi, nœ̣ dær ær reŋmus ijəð; di kalər əð reŋmusljøŋ å broqər əð bòð̱ə te fọr å høw̱ðər. Imèḻ̌ ljøŋəð å hèḻ̌əs næjst òp te så̱ňbaḳərən growə dær ræw̱ləŋrijs mœ su̱ətbær hèḻər ræw̱leŋər əpo; rijsən broqer di å beň lijmər ọ.

---

om sommeren er den tör, og så gror der tranebær og blåbær, gråris og pors, stargræs og kæruld, rør og siv og sådan noget i sigen; kort efter høst slår de alt dette ligesom hø; de kalder det fodring, og det kan godt gå an at gives ungfæhøveder til nadver. Men klitten er aldrig så pæn som om efteråret, når de har slået fodring, for så er der ingen, der kan se, hvor lidt der har været på det. På törre steder imellem bakkerne gror der lyng, både klokkelyng og rigtig hedelyng, og der er mange fattige folk, der tjener en skilling ved at binde karskrupper af den fine lyng eller også slå noget hedelyng med en lynglé, sådan en lille kort, bred én, der skal hvæsses med en hvæssesten i steden for at stryges ligesom en hølé. Somme bruger også at slå den fineste lyng med en hølé, når der er renmos*) deri; de kalder det renmoslyng og bruger det både til får og høveder. Imellem lyngen og ellers næst op til sandbakkerne gror der krælingris med sortbær eller revlingbær på; risene bruger de til at binde koste af.

---

*) ɔ: rensdyrlav, cladonia rangiferina.

Ja, si sånta nèj ka wi fo å sij i klet, å wi ka wal òså fo å sij jèn å æn najən, dæ grawər flattèrə hèlər wuttèrə hèlər skòttèrə, hoqəntèrə, dejttèrə, sòj heler sånta nèj i klet, å de æ di bæjst o hòrəst skòttèrə, di feñər åjər såñəð. Mæn wi mo'jt trow, te dær ær ejt kletbakər ajər steər æñ we haw, fò di ær såm steər lånt eñ i lañ; we Tæmərby fywər å Wæjsløs wèjl æðər æn hobən oðəm, di kalər „stuər såñ"; dær komər wi igèməl, nær wi kyr fræ Bjèrəð øwər „dæñ rø brow" å ska te Tisti.

De æ træls å go å wåj i såñəð, mæn de æ fònywələ nåk å hør å sij di manə fowl, wijbər, ryjlər, aqərhöns, wilæñər, grawæñər, å æn æqkəlt stiənpək hèlər æn flòk hielawər; åm såmərən æðər òså greshopər å fijrbinər, mæn dær ær òså tosər å sånta nèj paq, såm Fajən hår skabt. Dæñ gåq Wòrhærə wa farə mæ å skab òl teq, wil Fajən ha lòw å skab jèn dyjr, å de fèk hañ òså. „Dæñ ska wær så stuər såm æn huws", så Fañən; „dæñ ska wær så betə såm æn muws", så

Ja, se sådan noget kan vi få at se i klitten, og vi kan vel også få at se én og en anden, der graver hedetörv eller vogtetörv eller skudtörv, huggetörv, digetörv, græstörv eller sådan noget i klitten, og det er de bedste og hårdeste skudtörv, de finder under sandet. Men vi må ikke tro, at der er ikke klitbakker andre steder end ved havet, for de er somme steder langt inde i landet; ved Tømmerby fjord og Vesløs vejle er der en hoben af dem, de kalder „store sande"; dèr kommer vi igennem, når vi kører fra Bjærget over „den røde bro" og skal til Thisted.

Det er trættende at gå og vade i sandet, men det er fornöjeligt nok at høre og se de mange fugle, viber, ryler, agerhöns, vildænder, gravænder og en enkelt stenpikker eller en flok hjejler; om sommeren er der også græshopper og firben, men der er også tudser og sådan noget pak, som Fanden har skabt. Den gang, Vorherre var færdig med at skabe alle ting, vilde Fanden have lov at skabe ét dyr, og det fik han også. „Det skal være så stort som et hus," sagde Fanden; „det skal være så lille som en mus," sagde Vorherre. „Det

Wòrhæṟə. „Dæň skal ka spøṭ fòǧywt iǧèm̱əl æn muẉr", sạ̊ dæň slæm̱; „dæň skal ejṭ ka spøṭ iǧèm̱əl æn hu̱esskawt", sạ̊ Wòrhæṟə. „Flyẉ så, min foẉl!" sạ̊ Fajən; „næj, do ska kryjb, din to̱s!" sạ̊ Wòrhæṟe. — To̱sərən ær ænda ejṭ di wæst, mæn sạ̊ æ dær jòw̱ər, å de æ da eŋən lòẉn, te di ka spøt jèḍ̌ər å skạ̊r əpo fòlk, mæn ejṭ ænda imòð weṇ̌; dẹ ær ən betə gröṇ wòṛm mæ blọ plæṭər po sijərən å æn hụən epoḍ̌æň jèṉ æṉ̌; dæň ær iḻ̆ nåk så stụər såm min beṭə feŋər. Sạ̊ æ dær how̱wòrmər; di slạ̊r mæ toẉ låŋ tæṇ̌, å bạq æṭər steḳər di mæ dæṇ̌ låŋ bròj mæ toẉ flæ̱n, såm di hạ̊r i djè moṇ̌; nẹ̄r di hå ǧoẉ de, tạ̊r di æṭər djè naw̱l, å di sẹr, te hwis wi ka fo fat əpo how̱wòrmən, eṉ̌ən dæň kaň nọ sin naw̱l, så ǧòṛ əð ejṭ nòj, åm wi òså æ blòwən how̱wòrmslạ̱̊ən; hèḻ̆əs ær əð dæň bæjst rạ̊ — mæn a weḍ̌ ejṭ, åm a mo sèj əð så lijq fraṃ — å pe̱s əpo di betə hwòḻər, how̱wòrmən hår slạ̊ən, å drek nòj o sin ijn pes; hwæṃ dær ejṭ ka de, di skal e̱ð æn hiạl how̱wòrm

---

skal kunne spytte gift igennem en mur," sagde den slemme; „Det skal ikke kunne spytte igennem et strömpeskaft," sagde Vorherre. „Fly så, min fugl!" sagde Fanden; „nej, du skal krybe, din tudse!" sagde Vorherre. — Tudserne ere endda ikke de værste, men så er der æver*), og det er da ingen lögn, at de kunne spytte edder og skarn på folk, men ikke endda imod vinden; det er en lille grön orm med blå pletter på siderne og et horn på den ene ende; den er næppe nok så stor som min lille finger. Så er der hugorme; de slå med to lange tænder, og bag efter stikke de med den lange bråd med to flæner, som de have i deres mund; når de har gjort det, tage de efter deres navle, og de sige, at hvis vi kan få fat på hugormen, inden den kan nå sin navle, så gör det ikke noget, om vi også er bleven hugormslåede; ellers er det det bedste råd — men jeg véd ikke, om jeg må sige det så lige fræm — at pisse på de små huller, hugormen har slået, og drikke noget af sin egen urin; hvem der ikke kan

*) larven til Ligustersværmeren.

å drek æn pæl skòrpiånuli te, fòr de hår di òltir we kletsijər, da de træfər så tit, te fòlk å hòwðər å for blywer howwòrm-slåən i klet. De ær ejt næməst å ræñ fræ æn howwòrm, nær ən trelər sæ saməl å ræñər lisåm æn hywl, mæn dær ær helər òlər æn dyjr, fòlk æ så.gal əpo; di slår dèm ihjèl, åm di kañ, mæn de æ nòj sèjlywəð kram, å dær æ såm, dæ wel men, te di ka slæt ejt dø, far swəl æ niər, mæn de æ lòwn! — a wel ejt sèj så slæm, de ær ejt sañ. — Pròw bårə po å kom æn drep tobakssaft i moñ oðəm, så wår əð ejt swår læŋ, eñən di rèsnər òp å blywər så tyk, te di æ farə we å ræwn, å så dør di knap. Skeñəð æ gòt å leq imèl klèjər iə æn kijst; så go dær ejt møl iðəm, mæn de bæjst war å fo æn howwòrm-koŋ å eð fòr å blyw sjònsk. Sånt wa dær æn mañ, dær hað fòt fat i jèn å læt hans tjènəstpijq koq sop əpo ən; mæns hon stow we gryjðən, blòw hon løstə fòr å smaq sopən; så depəð hon æn feŋər å slekəð əpo, å iðə sam kikəð hon uwð æ wiñər. „Å, wò mañ, sij, dær ær æn røbroqəð kal iðæñ gro kow“,

---

det, de skal æde en hel hugorm og drikke en pægl skorpion-olje til, for det har de altid ved klitsider, da det træffer så tit, at folk og høveder og får bliver hugormslåede i klitten. Det er ikke nemmest at rende fra en hugorm, når den triller sig sammen og render ligesom et hjul, men der er heller aldrig et dyr, folk er så forbitrede på; de slår dem ihjæl, om de kan, men det er noget sejlivet kram, og der er somme, der ville mene, at de kan slet ikke dø, för solen er nede, men det er lögn — jeg vil ikke sige så slemt, at det er ikke sandt. — Prøv bare på at komme en dryp tobakssaft i munden af dem, så varer det ikke ret længe, inden de hovner op og bliver så tykke, at de er færdige ved at revne, og så dør de snart. Skindet er godt at lægge imellem klæder i en kiste; så går der ikke møl i dem, men det bedste var at få en hugormkonge at æde for at blive synsk. Sådan var der en mand, der havde fået fat i én og ladet sin tjenestepige koge suppe på den; medens hun stod ved gryden, blev hun lysten for at smage suppen; så dyppede hun en finger og slikkede på, og i det samme kigede hun ud af vinduet. „Å, vor mand,

ròbt hon eṅ æ dạr te maṅən; så kuṅ maṅən skjòṇ əpo, te haṅ wa bløwən snòt, fò dæ ka'jt uðən jèṇ blyw sjònsk ọ ən howwòrmkoŋ. De skal ejt wær skòṇ å blyw əð, fòr så ka di siŋ òl de ælæṅdiqhjèð, dæ skiər epo haw å ajər stẹər, mæn de ska eŋən lòwn wær mæ di howwòrmkoŋər, fò jèṇ næt i dawnəŋ kaṃ dær æn fẹskər te Stråṅkar, å dær əpo grönəŋən lạ dær øwər huṅər howwòrmər, å møt eṅ i flòkən waðər æn guwl jèṇ mæ æn kruwn əpo hua; de mot nåk wær æn koŋ.

Dær æ tow slæm dyjr te i klẹt; dẹ ær ræw å swenbròkər. Åm såmərən, nær ræwən æ skabəð, sạ æ di wæst; sånt skul æn dræŋ jèṇ gåŋ ri uwð i klẹt å fløt fọr, mæn så kaṃ dær æn skabəð ræw å hòlt sæ så nær we ham, te haṅ tur ejt kom o hæjstən; haṅ mot tẹ å ri hjèṃ ijèn. Hèləs æ swenbròkərən di wæst, fòr dæsom di for fat, så lenər di ejt, far de knåsər. Dæṅ gaməl Nils Nẹsaqər wa jèṇ gåŋ uwð å fløt kyər å hað æn bår əpo arṃən, da dæ kam æn swenbròk ætər ham; ræṅ

---

se, der en rødbroget kalv i den grå ko," råbte hun ind ad dören til manden; så kunde manden skönne på, at han var bleven snydt, for der kan ikke uden én blive synsk af en hugormkonge. Det skal ikke være behageligt at blive det, for så kan de se al den elendighed, der sker på havet og andre steder, men det skal ingen lögn være med de hugormkonger, for én nat i dagningen kom der en fisker til Strandkær, og dèr på grönningen lå der over hundrede hugorme, og midt inde i flokken var der en gul én med en krone på hovedet; det måtte nok være en konge.

Der er to slemme dyr til i klitten; det er ræve og grævlinger. Om sommeren, når rævene er skabede, så er de værst; sådan skulde en dreng én gang ride ud i klitten og flytte får, men så kom der en skabet ræv og holdt sig så nær ved ham, at han turde ikke komme af hesten; han måtte til at ride hjem igen. Ellers er grævlingerne de værste, for dersom de får fat, så helmer de ikke, før det knaser. Den gamle Niels Næsager var en gang ude at flytte køer og havde et barn på armen, da der kom en grævling efter ham; rende

fræ ən kuñ hañ ejt, å sæt bårən å så go imòð ən tuwr hañ ejt fòr bårəns skyl, mæn så slow hañ hans køl løs ætər ən å slow ən òså ihjèl lijq mæðə sam, fòr han war æn gromə stuər å stærk mañ.

Strånkar, wi snakəð åm far, ær æn låŋ å smal kletsø uwð we haw; uðən fòr ən, i sij o strån, æðər æn råñ kletbakər, dæ kaləs hawman; dær growər dær imèl klettaqəð æn hòbən pæn, æŋkəlt ruəsər, æn hòbən grem hawtuən å æn stas blògrön tisəl, såm nuər kalər hawtisəl, å ajər kalər hawmañstrow. Uwð əpo strån growər dær eŋən teŋ; wi ska go å èlt i såñ, bòðə flywsåñ å hweðsåñ, å i hawgruwð, di smo roñ stiən, dæ leqər i stuər ræmpər i strån å æ blòwən skølt òp o haw; ær əð træls å go i klet, så ær əð da war å rèj å go iðə hær, mæn de wæst ær ænda kweqsåñəð, dær æ såm steər; komər wi føst niər i de, æðər eŋən rå te å kom òp ijèn we sin ijn hjèlp, fòr des miər jèn tår əpo sæ, des læŋər søkər

---

fra den kunde han ikke; og sætte barnet og så gå imod den turde han ikke for barnets skyld, men så slog han sin kølle løs efter den og slog den også ihjel lige med det samme, for han var en grumme stor og stærk mand.

Strandkær, vi talte om før, er en lang og smal klitsø ude ved havet; uden for den, i siden af stranden, er der en række klitbakker, der kaldes havmanne; dèr gror der imellem klittaget en hoben pæne, enkelte roser, en hoben grimme havtorn og en stadselig blågrön tidsel, som nogle kalder havtidsel, og andre kalder havmandstro*). Ude på stranden gror der ingen ting; vi skal gå og ælte i sand, både flyvesand og hvæssesand, og i havgrus, de små runde stene, der ligger i store strimer i stranden og er bleven skyllet op af havet; er det besværligt at gå i klitten, så er det da værre at udholde at gå i dette, men det værste er endda kvægsandet, der findes somme steder; kommer vi först ned i det, er der ingen råd til at komme op igen ved sin egen hjælp, for jo mere man tager på sig, desto længer synker man ned. Somme tider

---

*) Strandmandstro, Eryngium maritimum.

jèn niər. Såm tijər ka dær òsȧ stå æn plask wòn i strån; di kalər əð æn enkijl, å dæn ka såmtir væ så dyjb, te æn menəsk ka druwn ijən, især åm dær æ kweqsån əpo bon o ən. Låŋs æ strån leqə dær hèləs tåŋ, keŋkhuən, skrabskèl å hwålsfən, dær æ gòt å ği syq hèwðər; så æ dær gaməl feskbiən, dø krabər å kòsfesk å såntə nòj.

No kan əð træf, næ feskərən æ komən hiəl te haw, te de ilòwləð ejt ær hawwèjər; så ka han go en i hans rèskabshuws å ætərsij de feskərrèskab, han hår dær; sånt hå di flièst o feskərən æn betə hyt òp i hawman; hèlər han ka sij ætər å fo boð å pram tròkən læŋər òp, hwis de truwər mæ stræŋ wèjər å hyw wòn. Pasər di'jt əpo, så ku haw go òp å ta boðən, fòr de hå tròfən, tə haw æ gon hiəl øwər i Strånkar, å så kun ən da òsȧ ta æn boð å ræn mæ. Ajər fòtrèð gòr ən ejt we kaborəns boðlænəŋ, mæn niər we Torup strån gik

---

kan der også stå en plask vand i stranden; de kalder den en indkedel, og den kan somme tider være så dyb, at et menneske kan drukne i den, især om der er kvægsand på bunden af den. Langs ad stranden ligger der ellers blæretang*), kinkhorn (buccinum, fusus), muslingskaller og hvalsfinne**), der er godt at give syge høveder; så er der gamle fiskeben, døde krabber og korsfisk og sådan noget.

Nu kan det træffe, når fiskeren er kommen helt til havet, at det alligevel ikke er havvejr; så kan han gå ind i sit redskabshus og efterse det fiskerredskab, han har dèr; sådan har de fleste af fiskerne en lille hytte oppe i havmanne; eller han kan se efter at få både og pramme trukket længer op, hvis det truer med strengt vejr og højvande. Passer de ikke på, så kunde havet gå op og tage bådene, for det har truffet, at havet er gået helt over i Strandkær, og så kunde det da også tage en båd og løbe med. Anden fortræd gör det ikke ved kærboernes bådlænding, men nede ved Thorup strand gik

---

*) Fucus vesiculosus.

**) ɔ: hvalskal, skalpladen af visse blæksprutter.

haw jèn gåŋ òp å tow æn huws åm nætən; fòlkən mot nåk uwð iðjèr bår lenəð.

I såntəð wèjər æðər òsdå dæm, dæ go te haw fòr å strån. Uwð əpo haw skiər əð så tit å manə gåŋ, te di fenər æn teŋ; æn boð møt æn gåŋ æn stuwð, dær kam somlən imòðəm; dæn war no eŋənteŋ war, fò dæn war ulən, mæn de ær ejt så sjalən, di fenər æn guə teŋ, æn boð, nòj tæmər å såntə nòj, å dæsåm de så ær lånt nåk uwð, å de ær ejt o møj war, så mo di fo əð fòr å betål tòlən o əð; ær əð æn dø skijb hèlər såntə nòj, så æ dæ miər åmstændiqhjèð we əð. Mæn de fòstår sæ: fenər di nòj nær we lan, så ska strånfòwðən hå əð, å så kaləs əð å stel, åm di tow əð mæðəm hjèm. Æn kabo kan ilijwal ejt næm fo i hans huə, te de ka wær å stel, å də hå nåk tròfən så tit, især i mørk nætər å polanswen, dær hår lest sæ jèn niər əpo strån fòr å fen æn pen; de ka no wær æn plåŋk, æn fiəl, skibskijstər, stuər støkə wraq, sèjl å dæn slaw; ka di'jt fo əð mæðəm hjèm dæn sam næt, sa kan

---

havet én gang op og tog et hus om natten; folkene måtte nok ud i deres bare linned.

I sådant vejr er der også dem, der går til havet for at „strande“. Ude på havet sker det så tit og mange gange, at de finder en ting; en båd mødte en gang en stud, der kom drivende imod dem; den var nu ingen ting værd, for den var i forrådnelse, men det er ikke så sjælden, de finder en god ting, en båd, noget tømmer og sådan noget, og dersom det så er langt nok ude, og det er ikke for meget værd, så må de få det for at betale tolden af det; er det et dødt skib eller sådan noget, så er der mere omstændighed ved det. Men det forstår sig: finder de noget nær ved land, så skal strandfogden have det, og så kaldes det at stjæle, om de tog det med sig hjem. En kærbo kan alligevel ikke let få i sit hoved, at det kan være at stjæle, og det har nok truffet så tit, især i mörke nætter og pålandsvind, der har listet sig én ned på stranden for at finde en pind; det kan nu være en planke, en fjæl, skibskister, store stykker vrag, sejl og den slags; kan de ikke få det med sig hjem den samme nat, så

əð bəgrawəs i hawman te æn najən gåŋ. Å heñt əð mæ øq å uwn æðær så møj dòw we; de æjow så stræŋ å kyər dæ nier, te ðl fòlk fòrdjərəð dæm øwər əð, dæñ gåŋ Kræn Skòl-mæjstər kyr lòbsk i strån mæ huñər lijmstin po uwnən; de æ næmər å beñ saqərən i hål o en hæjst å læ dæñ trèk əð hjèm, såm såm broqt i gaməl daw. Æn mañ i Luñ kam fræ haw æn mårståñ i dawneŋ mæ æn knep ljèŋ əpo hans røq; hañ war æn stærk prøql, mæn dæñ gåŋ hwijlt hañ sæ liså sor; dæñ knep ljèŋ mo ha wæt æn tåŋ bèrən, å fòlk ment, te dæ war æn pæŋskas hèlər sånt æn teŋ dær i, mæn de tèj hañ nåk mæ.

Kwòl å raw å smòpeñ blywə dær eŋən strafəd fòr å ta, å nærənstij de kuñ go så gòt fò dæm, dæ stal we haw, så kam əð o, te di kòwt så møj əpo strånawsjonər; de hað di lòw å sæl ijèn, å så ku dæ nåk go æn betə peñ mæ o deði hað fojən, såm a wel sèj æn tølt fjəl hèlər æn pa bjèlkər. Strånfòwðən hað jow nåk lòw å wis ðl dæm o wèj fræ strån,

---

kan det begraves i havmanne til en anden gang. At hente det med øg og vogn er der så meget döje ved; det er jo så strængt at køre dernede, at alle folk forundrede sig over det, den gang Kristen Skolemester kørte løbsk i stranden med hundrede limsten på vognen; det er nemmere at binde sagerne i halen af en hest og lade den trække det hjem, som somme brugte i gamle dage. En mand i Lund kom fra havet en morgenstund i dagningen med et knippe lyng på sin ryg; han var en stærk prygl, men den gang hvilte han sig hvert öjeblik; det knippe lyng må have været en tung byrde, og folk mente, at der var en pengekasse eller sådan en ting der i, men det tav han nok med.

Kul og rav og småpinde bliver der ingen straffet for at tage, og når det kunde gå så godt for dem, der stjal ved havet, så kom det af, at de købte så meget på strandavktioner; det havde de lov at sælge igen, og så kunde der nok gå en lille pind med af det, de havde fundet, som jeg vil sige en tylft fjæl eller et par bjælker. Strandfogden havde jo nok lov at vise alle dem af vejen fra stranden, der intet lovligt ærende

dær eŋən lòwliq ærən had dær, mæn ham wår di dæm nåk fòr, å skul han fo fat əpodəm, hwans så? Tu, de kam wal helər ejt te awsjon òl de, han kyr hjèm; de wa bæjst fòr ham å læ wæ mæ å mèl dæm, dæsåm han wil nødə mèləs siəl å mest hans guə fòtjènəst. De kun da òså go fò wit, såm de gik jèn gåŋ, dæ wa strånt æn gromə hòbən talə, såm wesnåk wa fræ æn rusisk skijb, dæ fòlijst uwd i haw. Ol dæm, dæ ku bòdə kryjb å go, skul te haw å stel talə, å mèl òl ajər wadər òså æn gaməl man, dær had fòt æn stuər støk talə bojən əpo hans røq å sèked igèməl klet mæ de, mæn en i klet toməlt han okòl å kun ejt res sæ siəl. Strånfòwdən i Hjarmol klet kam kyərən idə sam å hjalp ham òp. — „Da kado òså trow,“ så dæn gaməl, „te di stelər we haw såm rawn; de kun a'jt lij å si, å så rèjəd adæn hær betə stomp å wil hæn tedæ mæ.“ Strånfòwdən ku ejt fo sæ te å gòdæn gaməl nòj fò de; han lod, såm han wil nåk trow əd, å bòdə dæn gaməl å hans talə kam òp å aq mæ strånfòwdən. Mæn di kam ejt så gòt

---

havde der, men ham varede de sig nok for, og skulde han få fat på dem, hvad så? Se, det kom vel heller ikke til avktion alt det, han kjørte hjem; det var bedst for ham at lade være med at melde dem, dersom han vilde nødig meldes selv og miste sin gode fortjeneste. Det kunde da også gå for vidt, som det gik én gang, der var strandet en grumme hoben talg, som vistnok var fra et russisk skib, der forliste ude i havet. Alle de, der kunde både krybe og gå, skulde til havet og stjæle talg, og mellem alle andre var der også en gammel mand, der havde fået et stort stykke talg bundet på sin ryg og sjokkede igennem klitten med det, men inde i klitten tumlede han omkuld og kunde ikke rejse sig selv. Strandfogden i Hjardemål klit kom kørende i det samme og hjalp ham op. — „Da kan du også tro,“ sagde den gamle, „at de stjæler ved havet som ravne; det kunde jeg ikke lide at se, og så reddede jeg denne lille stump og vilde hen til dig med.“ Strandfogden kunde ikke få sig til at göre den gamle noget for det; han lod, som han vilde nok tro det, og både den gamle og hans talg kom op at age med strandfogden. Men

frœ̣ əð hwœ̱ jẹ̀n. I klẹt bowə̱ð dœr œn maṇ́, dœ blə̀w napəð wẹ əð; hœrəsfò̱wðən spu̱ər ham åṃ, åm dœ wœr ejṭ ajər, hań west ọ å sèj, dœ stal̥ we haw̥, mœn åhå nœj, hań ku da ò̱lər teŋk jẹ̀n; åm hań trow̱əð, dœ wa nu̱ər, dœ wil̆ ǩyəb tal̥əð œ ham, mœn hań ku da eŋən kom i tåŋkər åṃ; så kam hań əpo wòṇ̌ å brø̣, å di ajər slap; hań wil̆ eŋən før i fòlèjənhjèð te lijq mœ sœ sịəl. De ka wœr strœŋ å fo wòṇ̌ å brø̣ fòr sạ̊nt œn teŋ; we̱st di hwis de war, deðœr leqər əpo strạ̊ň, så tow̥ di əð ejṭ, mœn no tøw̥əs di, te raw̱n ka liså gòt tạ əð såm kra̱qər. De jè̱n bœjst œr, te di œ lijq møj rœ̣nt imè̱l̀ fòlk, åm di òså hå wœt əpo wòṇ̌ å brø̣ fò dœṇ̌ fòsij̥əls, å så fe̱ṅə di dœm ij əð så gòt, di kań. Fòlk spu̱ər jẹ̀n ò strạ̊ň-tyw̱ən åṃ, hwant hań ku fo de fø̱ i sœ, å hań swå̱r nåk så fònyw̱əð: „A ska sèj jèr jẹ̀n teŋ: a hað lòw̥ å lœw̱n ọ əð.“

Æn gåŋ imè̱l̆ skòlpər haw̥ œn liq i lạň. Dœṇ̌, dœ fe̱ṅər sạ̊nt œn haw̱mań, dœň søṟər fòr̥ å fo ən ǩyr òp te strạ̊ň-

---

de kom ikke så godt fra det hver én. I klitten boede der en mand, der blev tagen ved det; herredsfogden spurgte ham om, om der var ikke andre, han vidste af at sige, der stjal ved havet, men ak nej, han kunde da aldrig tænke én; om han troede, der var nogen, der vilde købe tællen af ham, men han kunde da ingen komme i tanker om; så kom han på vand og brød, og de andre slap; han vilde ingen føre i forlegenhed til lige med sig selv. Det kan være strængt at få vand og brød for sådan en ting; vidste de, hvis det var, det, der ligger på stranden, så tog de det ikke, men nu tykkes de, at ravne kan lige så godt tage det som krager. Det ene bedste er, at de er lige meget agtede imellem folk, om de også har været på vand og brød for den forseelse, og så finder de sig i det så godt, de kan. Folk spurgte en af strandtyvene om, hvordan han kunde få den føde i sig, og han svarede nok så fornöjet: „Jeg skal sige Jer en ting: jeg havde lov at lævne af det.“

En gang imellem skvulper havet et lig i land. Den, der finder sådan en havmand, den sörger for at få den kørt op

fòwðən, å så blywər ən begrawəð i krestən jowər. I nòrwæjst hån o Lel kærgor pler di å put əm niər, å fò nuər or sijn kam dær æn tri—fijr liq te Lel strån å blòw begrawəð dær. Præjstən fèk kèrkfòlk te å skèləq saməl å sæt jarkòsər əpo djè graw, å så plåntəð han treər dæ we, mæn di ġik snår uwð, fòr skaj å hawraq æ så slæm dær åmkreq te å ø djè treər, te dæ ka snår ejt grow ånt æn pijl å høl. De ær ejt òl dønəqər, dæ blywə begrawəð så pæn. Østən fò Bolbjèrə waðər æn stiəndøq əpo strån, å dær åjər wa dær æn hawman begrawəð; òl dæm, dæ ġik dær fòbij, di skul kywl æn stiən hæn əpo døqən, fòr hèləs wil hawmanən kom ætər dæm. De fòtòl di wòs, dæn gåq wi wa bar, å wi trowəð əð kaskiəsæ òså, mæn jèn daw wa wi æn hiəl hjowər fòsåqkəð dæ niər, å wi hað hwæ jèn hyt wò stiən əpo døqən; så kam wi i tåqkər åm, te de wa nåk lòwn; di skul ejt trow, wi war rèj fòr æn dø hawman, å så ga wi wòs te å raq stiəndøqən niər. Wi fèk ən òså næjstən jawnt mæ strån, mæn såwar dær jèn

---

til strandfogeden, og så bliver den begravet i kristen jord. I nordvestre hjörne af Lild kirkegård plejer man at putte dem ned, og for nogle år siden kom der en tre—fire lig til Lild strand og blev begravede der. Præsten fik kirkegængerne til at skillinge sammen og sætte jærnkors på deres grave, og så plantede han træer der ved, men de gik snart ud, for vind og havguse er så slem dèr omkring til at øde deres træer, at der kan snart ikke gro andet end pil og hyld. Det er ikke alle dødninger, der bliver begravet så pænt. Østen for Bulbjærg var der en stendynge på stranden, og dèr under var der en havmand begravet; alle de, der gik dèr forbi, de skulde kaste en sten hen på dyngen, for ellers vilde havmanden komme efter dem. Det fortalte man os, den gang vi var börn, og vi troede det måske også, men én dag var vi en hel hjord forsankede der nede, og vi havde hver én kastet vor sten på dyngen; så kom vi i tanker om, at det var nok lögn; de skulde ikke tro, vi var rædde for en død havmand, og så gav vi os til at rage stendyngen ned. Vi fik den også næsten jævnet med stranden, men så var der én af os, der syntes, den kunde

owðs, dæ tøt, ən ku løjt, te hawmañən stæŋkəð; så snår dewar blèwən sâð, ku wi ð̀l saməl løjt nèj ståŋk, å så kañ əð nåk wær, wi fèk biən å go əpo.

De war hèləs åjələ nåk, te dæñ hawmañ wa blèwən leqən i stråñ, mæn hañ mo nåk ha wæt så rèðən, te di ku'jt rør we ham. Hèləs æðæ såm, dæ ser, te dæñ, dær hå fojən æn dønəŋ əpo stråñ, dæñ for ðlər row fòðæñ dø, eñən dær æ sèrəð for å fo ən i jowər, å så fòtèlər di, te ð̀l de, dæñ dø hår we sæ, pæŋ å dæñ slaw, de mo dæñ gòt ta, dær hå fojən ham; de skal hañ ha for hans omaq.

Di fljèst komər ilèwləð ejt te haw fòr å stråñ mæn fòr å fesk. Dæfor leqər ð̀l di bòð å pram å sjèqtər po stråñ, å dæm ska wi no føst sij əpo. Komər dær æn mañ hèlə tow å wel əpo haw, så tår di jar æn pram, sånt æn ælæñdiq betə trow, dæ gor uwð iən spes tə framəræñ å ær lisåm ən wa skon lijq twat øwər i atəræñ; nèjən åjər ær ən kubəl, å weðə baqəst sejə dær æn betə støk køl. Såm tijər wel di hèlər broq

---

lugte, at havmanden stinkede; så snart det var bleven sagt, kunde vi alle sammen lugte noget stank, og så kan det nok være, vi fik bene at gå på.

Det var ellers underligt nok, at den havmand var bleven liggende i stranden, men han må nok have været så rådden, at de kunde ikke røre ved ham. Ellers er der somme, der siger, at den, der har fundet en dødning på stranden, den får aldrig ro for den døde, inden der er sörget for at få den i jorden, og så fortæller de, at alt det, den døde har ved sig, penge og den slags, det må den godt tage, der har fundet ham; det skal han have for sin umage.

De fleste kommer alligevel ikke til havet for at strande (ɔ: stjæle) men for at fiske. Derfor ligger alle de både og pramme og joller på stranden, og dem skal vi nu först se på. Kommer der en mand eller to og vil på havet, så tager de gærne en pram, sådan et elendig lille trug, der går ud i en spids til forenden og er ligesom den var skåren lige tværs over i agterenden; neden under er den rund, og ved det bagerste sidder der et lille stykke køl. Somme tider vil man

æn sjèqt; dæň̥ æðæ ǩøḷ åjər fræḍæň jèṉ æṉ̌ å teḍæň najən; dæň æ låŋ å smaḷ å snạr jèns i bṵə æṉər lisåm Wuṭbòrə piqər, såm di sẹr fòr ən gam̱əl uẉr. Di hòl̆ə fòr, dæň æ bèjər å kla̱r sæ mæ, nẹr haẉ æ skrom̱lərə, å dæň æ næm̱ər å roẉ; tow dræŋ ịən sjèqt kapəst jèṇ gåŋ mæ tow fø̱r ka̱l ịən pram̦, å dræŋən kam føst i laṇ̌, æňtən de no war dræŋəns skyḷ̌, hèlər hwans de war. Mæn wel fòlk låňt uẉð, hèlər haẉ ejṭ ær å lijð əpo, sạ ær əð klòqəst å tạ ən rèjtiq bọð; dæň æ bre̱əst te fram̱ərææṉ̌ å bæjst tẹ å wo̱q i uṇ̌ haẉ, nẹr ən da æ gòt bøqəð. Mjèstəndịəls bøqə di bo̱ðən å pram̱ən å sjèqtər'n sịəl, mæn di bæjst bo̱ð ska di nåk fò fræ Nòṟə. De æ jow ejṭ næm̱əst fòṛ æn fe̱skər å ǧi bọðən dæň rèjtiq sǩæw̱təls, å så ræjstər haň òså tit dæň bæjst slaw tæṃər te roṉ̌hòľtər å krcṃ-hòľtər te knẹær i bọðən, mæn dær æ maṉə ǩa̱bor, dæ ka bø̱ð əpoḍjèr bo̱ð sịəl; deqt əm å tjæ̱r əm å sạntə nòj kaḍi da hwæ̱ jèṇ. Dæṇ̌ laṭ, dæ leqər låŋs mæ de òw̱est o bọðən, kal̆ə di è̱səŋen; dæ̱r frẹæ å te ǩøḷ goṛ så spaňtər'n, å uð̱ən əpo dæm̱

---

hellere bruge en jolle; den er der køl under fra den ene ende til den anden; den er lang og smal og snart ens i begge ender ligesom Vogteborg piger, som man siger for et gammelt ord. Man holder for, den er bedre at klare sig med, når havet er ujævnt, og den er nemmere at ro; to drenge i en jolle kappedes én gang med to voksne karle i en pram, og drengene kom förste i land, enten det nu var drengenes skyld, eller hvad det var. Men vil folk langt ud, eller havet ikke er at lide på, så er det klogest at tage en rigtig båd; den er bredest til forenden og bedst til at våge i oprørt hav, når den da er godt bygget. Mestendels bygger man bådene og prammene og jollerne selv, men de bedste både skal man nok få fra Norge. Det er jo ikke nemmest for en fisker at give båden den rigtige form, og så mangler han også tit den bedste slags tømmer til rundholter og krumholter til knæer i båden, men der er mange kærboer, der kan bøde på deres både selv; digte dem og tjære dem og sådan noget kan de da hver én. Den lægte, der ligger langs med det øverste af båden, kalder man æsingen; der fra og til kølen går så span-

lɛqər di dæň jèn̲ gåŋ mæ kåňtən uw̲n əpo kåňtən oḍæň najəň å kleŋkər dæm saṃəl mæ trènaw̲lər; æn bọð, dær æ sạňt skæwt, kal̆ər di ðsåkleŋkbøqəð. En̲ən əpo span̲tər'n æðæ knæ̣ər, å po hwæ̣ pa knæ̣ər æðæ fæjst æn sæ̲ðfil, såm di kal̆ər æn tòw̲t. I boṉ o bọðən leqə dær lø̲s brètər, dæ kal̆əs til̲iər; åjər dæm̲ æðæ plas tə wòṇ̆əð, å ðl̲̆ nèjest i bọðən buw̲rər di æn betə hwðl te wðňeð å reň uẉð æ, nær bọðən ær əpo laṇ̆; ædi uw̲ð, så stapər di æn tòḷ̆ i hu̲ələn å broqər æn ø̲skòp tẹ å øs bọðən leňs mæ. I æŋkəlt bo̲ð hạr di æn swẹk-gåŋ uw̲n fòr è̲səŋ, mæn i ðl̲̆ bo̲ð æðær o̲rər å o̲rtðl̲̆, rowər å rowərpeṇ̆, mast å sèjl̆, bðð̲ə stu̲ərsèjl, såm di fæjstər uẉð wẹ ən spijr, å fok å kåsk̆iəsæ oså æn klyw̲ər fræ sprø̲ðən å ðp te ðw̲əræṉ o mastən, mæn æn flaq hår a ðl̲̆ər sit əpọ ən haw̲bọð. Dæ̲rimòð skal di hạ æn bewijs mæḍæm, nạær di ær uw̲ð mæ bọðən, fòṛ əð te fòlk, dæ kom̲ər å æṭəsijər dæm, ka sij, de ær æn dan̲sk bọð, dær hå loẉ å wæ̲r i dï fa̲rwðṉ. I dæṇ̆ bevijs skal dæ stạ̊, hwant bọðən ær, å hwæṃ dær æ

---

terne, og uden på dem lægger man den ene bord med kanten oven på kanten af den anden og klinker dem sammen med trænagler; en båd, der er således dannet, kalder man også klinkbygget. Inden på spanterne er der knæer, og på hvert par knæer er der fæstet en siddefjæl, som man kalder én tofte. I bunden af båden ligger der løse brætter, der kaldes tiljer; under dem er der plads til vandet, og aller nederst i båden borer man et lille hul til vandet at rinde ud ad, når båden er på land; er man ude, så stopper man en prop i hullet og bruger en øsekop til at øse båden læns med. I enkelte både har man en skumbord oven for æsingen, men i alle både er der årer og åretolle, ror og rorpind, mast og sejl, både storsejl, som man fæster ud ved et spir, og fok og måske også en klyver fra bovsprydet og op til overenden af masten, men et flag har jeg aldrig set på en havbåd. Derimod skal de have et certificat med sig, når de ere ude med båden, for det at folk, der kommer og efterser dem, kan se, det er en dansk båd, der har lov at være i de farvande. I det bevis skal der stå, hvordan båden er, og hvem der er skipper over

skipər øwər ən. De hår eŋən teŋ å betyj, hwæm dær æ skrèwən fòr bòðən, fòr mjèstendiəls æði tow hèlə fliər åm ən, mæn de æ noðə sam: de træfər nåk, di ajər blywər misuñələ po dæñ, dæ står skrèwən i atæstən. O di saqər, wi hèləs ku ta mæ, mo wi èjləmol ejt glæm wòr aŋkər, æñtən wi no broqər æn stuər drèq te aŋkər, hèlə wi nær wòs mæ æn seŋk; de ær stuər stiən mæ æn huəl ijèməl te å fæjst æn støk reb i. Skul boðən blyw lèk, mæns wi ær uwð, mo wi wær fòrberèj əpo å ha nèj tat mæwòs te å træwl òp te wærk å deqt mæ, te de skæ'jt go wòs, såm di fòtòl, de wa gon Mòrmon-Lasən jèn gåŋ, boðən wa we å skils æð fòr ham, å hañ snör ən saməl mæ reb å stapəð ijən mæ æn trèj. En bòshaq å feskərrèskab sku wi hèlər ejt glæm.

Ska wi så ta uwð? Dær fòtèləs, te i gaməl daw kåst feskər'n dæm niər əpo stråñ əpoðjèr anseqt å ba tewòr hærə, eñən di tow əpo haw; no hèlər di nåk bårə djèr huə òp imòð boðən å løsər djèr faðərwòr, eñən di sætər uwð, mæn a hår

---

den. Det har ingen ting at betyde, hvem der er skreven for båden, for mestendels er de to eller flere om den, men det er nu det samme: det træffer nok, de andre bliver misundelige på den, der står skreven i attesten. Af de sager, vi ellers kunde tage med, må vi endelig ikke glemme vort anker, enten vi nu bruger et stort dræg til anker, eller vi nærer os med en sinke; det er en stor sten med et hul igennem til at fæste et stykke reb i. Skulde båden blive læk, medens vi er ude, må vi være forberedt på at have noget begtov med os til at trevle op til værk og digte med, at det ikke skal gå os, som man fortalte, det var gået Mormon-Lassen én gang, båden var ved at skilles ad for ham, og han snörede den sammen med reb og stoppede i den med en tröje. En bådshage og fiskerredskab skulde vi heller ikke glemme.

Skal vi så tage ud? Der fortælles, at i gamle dage kastede fiskerne sig ned på stranden på deres ansigt og bad til vor herre, inden de tog på havet; nu hælder de nok bare deres hoved op imod båden og læser deres fadervor, inden de

sit dæm, dær hå sòt bååən uwð føst, å så, nær di æ komən gòt fræ hawstòkən, så hår di hòlt stel uwð əpo kijlən, de dyjb wòn imèl dæn enəst ræwl å så lan; dær hår di så tån orər'n en, tån djèr hat o å låð djèr henər saməl. Di weð jow ejt, åm di komər lòwən i lan.

Æn såmərdaw i gòt wèjər ka wi ġi wòs te å dòrə knuðər imèl ræwlər'n. Blòtan, hattan å moqər flywər i stuər flòk å ka wijs wòs, hwaðər æ knuðər; dær rowər wi så hæn, å mæns dæn jèn rowər atər å fram, tår dæn ajən æn støk flor, dær æ wojən æn låŋ snör åm; i æn o dæn æðæ fæjst æn blylòj å æn kens mæ æn betə kroq əpo; kensən ær æn fijn snör, gòt å wal æn hal al hèlər trij kutər låŋ; te biəð əpo kròqən skiər wi æn stomp sken o ən knuwð; de sken æ så blåŋk, te di ajər knuðər ka næm sij əð å snap ætər əð. Så lær wi lòjən ræn te bon, å så snår dæn hår stòt imòð, tår wi ən æn betə stomp òp ijèn, å så beġønər wi å dòrə, de ær å ġiən betə røk

---

sætter ud, men jeg har også set dem, der har sat båden ud först, og så, når de er kommen godt fra havstokken, så har de holdt stille ude på kedelen, det dybe vand imellem den inderste revle og så landet; dèr har de så taget årerne ind, taget deres hat af og lagt deres hænder sammen. De véd jo ikke, om de kommer levende i land.

En sommerdag i godt vejr kan vi give os til at dorge knurhaner imellem revlerne. Blåterner, hætteterner og måger flyver i store flokke og kan vise os, hvor der er knurhaner; dèr ror vi så hen, og medens den ene ror frem og tilbage, tager den anden et stykke kork, der er vunden en lang snöre om; i enden af den er der fæstet et blylod og en kense med en lille krog på; kensen er en fin snöre, godt og vel en halv alen eller tre kvarter lang; til agn på krogen skærer vi en stump skind af en knurhane; dette skind er så blankt, at de andre knurhaner kan nemt se det og snappe efter det. Så lader vi loddet løbe til bunden, og så snart det har stødt imod, tager vi det en lille stump op igen, og så begynder vi at dorge, det er at give et lille ryk fremad i snören og så

tefram i snōrən å så læ ən go tebaq ijèn; hå wi hèl mæwòs, ka wi trèk dæň jèn knuwð eň i boðən æte dæň ajən å hør, hwant di ka knor. De ka òså læ sæ ǧòr å dòrə makrəl, mæn dær æ manə kabor, dæ ka'jt lij å eðəm, fò di ser, te makrələn æ meňəskeðərər, å te nær æn meňəsk æ så uhèldiq å fal i haw we æn makrəlstijm, så trèkər di ham niər åjər wòňəð å eðər ham.

Ja, dær æ manə slaw fesk å ta, tòsk, kòlər, låqər, fløňər, hèləfəsk, skaðər, hoər, sel, ansjosər, huəngèlər, homərər, krabər, kòsfesk, breňwablər, søpeňsvijn å manə, manə fliər, sòm dær ær eqən, dæ weð nèj nawn te. Sånt kam dær fò manə or sijən æn nyj slaw fesk, sòm di òlər hað sit far dær åmkreq; dèjliq fesk war əð, især å røq, å så hèt fòlk əpo å ǧi dæm nawn siəl; di war i gro klèjər lisòm di bøňər əpo wæjstər sij o Nòrə, di kalər strijlər, å så kalt di feskən lisådant; dæň daw, i daw ær, hå dæň slaw fesk nawn o strijlər.

---

lade den gå tilbage igen; har vi held med os, kan vi trække den ene knurhane ind i båden efter den anden og høre, hvorledes de kan knurre. Det kan godt lade sig göre at dorge makrel, men der er mange kærboer, der kan ikke lide at æde dem, for de siger, at makrelerne er menneskeædere, og at når et menneske er så uheldigt at falde i havet ved en makrelstime, så trækker de ham ned under vandet og æder ham.

Ja, der er mange slags fisk at tage, torsk, kullere, langer, flyndere, helleflyndere, skader, håer, sild, anchiovis, hornfisk, hummer, krabber, korsfisk, brændevabler, søpindsvin og mange, mange flere, som der er ingen, der véd noget navn til. Sådan kom der for mange år siden en ny slags fisk, som man aldrig havde set för dèr omkring; dejlige fisk var det, især at røge, og så hittede folk på at give dem navn selv; de var i grå klæder ligesom de bønder på vestre side af Norge, man kalder striler, og så kaldte man fiskene ligeså; den dag, idag er, har den slags fisk navn af striler*).

---

*) rimeligvis Grålaks.

Hœ̱r eṉ i laňəŋ œðœr hèḻəs ejṭ møj å fe̱sk œṭər, mœn de œ skǒ̀ṇ å sej i bọðən å blyw oq̣əð o sø̣ər'n å sij əpo deðœ gor fò sœ. Æn go̱rmaň œr uw̱ð å svœŋ hans øq; haň hår fòt œn fe̱skər te å row ham uẉð ịən prạm, å så sejər haň sịəl i aṭərœṉ å hòḻər we hœjstən, dœr œ fare̱ tẹ å spreŋ i prạmən teðəm. Æn ajən maň hår fòt œn spijr å œn bòshaq̱ bojən i œṉ o hwòrajər, å mœ dœň eṉrœṭnəŋ gor haň å hòḻər œn øq uw̱ð i haw, fò dœň skal oså sœm̱. Æn triði̱ ste œ di wẹ å sœt œn sjèqt uẉð; di ska hjèḻp hwòrajər å slœ̱b ən i strạň, å jèṇ oðəm ğir œn wrọel o sœ, œn slaw òpsaŋ, nọer di ska ta we, mœn de gọr seṉdiq, å di tår ejṭ we fòr ha̱stə; de œr hèḷər ejṭ rejtiq opsaŋ, såm di hạr ajə ste̱ər. Åmsijər for di da sjèqtən nịər dœ̱r te, såm haẉ skølər òp uw̱n te haw̱-stòkən; lœ wòs sœṭ, dœ wa trij maň; så gor di toẉ i sjèqtən, å dœň triði̱ skyðər ən uẉð øẉər dœň braṭ kåňt, dœ kaḻəs haw̱stòkən. De ka haň nåk ğør jèṉər, fò de wòṇəð lœṭər så møj, å nọer en beğøṉər å flyjð, spreŋər haň sịəl eṇ i fram̱ərœṉ

Her inde i landingen er der ellers ikke meget at fiske efter, men det er skönt at sidde i båden og blive vugget af bølgerne og se på det, der går for sig. En gårdmand er ude at lade sine heste svømme; han har fået en fisker til at ro ham ud i en pram, og nu sidder han selv i agterenden og holder ved hesten, der er færdig at springe i prammen til dem. En anden mand har fået et spir og en bådshage bundne i enden af hverandre, og med den indretning går han og holder en hest ude i havet, for den skal også svømme. Et tredje sted er de ved at sætte en jolle ud; de skal hjælpe hverandre at slæbe den i stranden, og en af dem giver et vræl af sig, en slags opsang, når de skal tage ved, men det går sindig, og de tager ikke ved for hastig; det er heller ikke rigtig opsang, som de har andre steder. Omsider får de da jollen ned dèr til, hvor havet skyller op oven for havstokken; lad os sætte, der var tre mænd; så går de to i jollen, og den tredje skyder den ud over den bratte kant, der kaldes havstokken. Det kan han nok göre ene, fordi vandet letter så meget, og når den begynder at flyde, springer han selv

ọ ən wẹ å hòľ sæ fòr øuẉər å hòľ hans bịən lijq uẉð, mæn de wår ejṭ læŋ, eňən haň komər əpo ræt ǩøḷ ijèn, å så gor əð rask mœ̣ å row uẉð æṭər. Såm̲ tijər roẉər jèṇ, samtir æði toẉ åṃəð, mæn hwœ̣r hår sijn par o̲rər. A ka hòw̲ toẉ gaməl mæṇ̌, dæ ǧik əpo haẉ saṃəl; dæň jèn̲ war æn ǩòṇ sølə strœ̲bən maṇ̌, å dæň ajən war æn dòẉn twœ̲rdrywər, dæ sòḍ å wræŋəð moṇ̌ å sǩèľt uẉð: „No, roẉ no, huňsfæt!“ Såṇt ǧik deṇåk i man̲ə ọr, mæn ajər plẹr da å byṭəs tẹ å roẉ.

Læ dæm̲ no roẉ; wi sèjlər fòṛ æn gụə syððẉəstweṇ̌ uẉð øuẉər òľ̲ trij ræw̲lər, uẉð i o̲bən sø̣. Nœ̣r haẉ æ slæt, ka wi sij boň̲ å di man̲ə pœ̲n dyjr, wòň̲mæňər å dæṇ̌ slaw̲ ni̲ər åjə wòs, å ær əð åm nætən, så sir əð uẉð, såm åm haw̲boň̲ war øw̲ərso̲əð mæ stjan̲ər lisåm heṃəl, å haẉ lyjsər såm iḷ åmkreŋ bọðən å òľ̲ wæn̲, hwaḍær blywər rø̣r we wòṇ̌əð, mæn de sta̲səst å sij əpo ær åm må̲rən å aw̲tənən, nær sụəl komər òp hèľə go ni̲ər; så sir əð uẉð, såm hi̲ələ haẉ wa fògyľt dæṇ̌ wèj

---

ind i forenden af den ved at holde sig for over og holde sine ben lige ud, men det varer ikke længe, inden han kommer på ret køl igen, og så går det rask med at ro ud efter. Somme tider ror én, somme tider er de to om det, men hver har sit par årer. Jeg kan huske to gamle mænd, der gik på havet sammen; den ene var en godlidende stakkels stræbsom mand, og den anden var en doven tværdriver, der sad og vrængede mund og skældte ud: „Nå, ro nu, hundsvot!“ Sådan gik det nok i mange år, men andre plejer da at byttes til at ro.

Lad dem nu ro; vi sejler for en god sydøstvind ud over alle tre revler, ud i åben sø. Når havet er slet, kan vi se bunden og de mange pæne dyr, vandmænd og den slags, nede under os, og er det om natten, så ser det ud, som om havbunden var oversået med stjærner ligesom himmelen, og havet lyser som ild omkring båden og alle vegne, hvor der bliver rørt ved vandet, men det stadseligste at se på er om morgenen og aftenen, når solen kommer op eller går ned; så ser det ud, som hele havet var forgyldt den vej hen. Der

hæn. Dæ war æn ǩa̲bo, dæ fòtòl̲ mæ, te haň hað wæt mæ såm æn syv—o̲toskndåt əpo haw̩ jèn̩ næt; di fø̲r fòlk lå̇ðæm tẹ å sòw̲, å ham hað di sòt te row̩er å wijst ham, hwa wèj haň sku hòľ̲ row̩ərpeň̩ən; så sòð̩ haň dæ̲r å pèq̩t mæ dæň̩ æṭər æn stja̲n; haň tøt, dew̩ar hans mụər, dæ wa dø̩ fræ ham. Så sòð haň å kam i tåŋkər åṃ, tə wi mot ejṭ pe̲q æ stjan̲ər'n, fòr så prekəð wi øw̩nən uw̩ð əpo Gus æŋələr, å wi mot ejt hysəl åm aw̲tənən hèľər əpo haw̩, fòr så kaľt wi dæň slæm̲ tew̩òs. Sånt waðæ jèn̩, dær hað hysəlt əpo haw̩, å mæð̩ə sam̲ kam dær æn rø̩ dæw̩əl mæ tow gløj øw̩n få̲rən i wòň̩əð hæn̩ imòð bo̩ðən; så hòľt han òp, å dæň slæm̲ ǧik sin wèj ijèn, mæn nòj æṭər hað haň glæmt əð å beǧøn̲ at hysəlt ijèn, å dæň̩ gåŋ hað dæň rø̲ næ̩r tå̩ən ham, eň̲ən haň west o̩ əð å sèj. Så kam dræŋən òså i tåŋkər åṃ Las Ba̲stòw, dær hað få̩r mæ stu̲ər sǩijb tə fræm̲əð laň̲; haň hað jèn̩ næt gon əpo waqt låŋs op å nịər æ sǩijbən, å så kam haň te å sij nịər i

---

var en kærbo, der fortalte mig, at han havde været med som en syv—otteårs purk på havet én nat; de voksne folk lagde sig til at sove, og ham havde de sat til roret og vist ham, hvad vej han skulde holde rorpinden; så sad han der og pegte med den efter en stjærne; han syntes, det var hans moder, der var død fra ham. Så sad han og kom i tanker om så mange grimme fortællinger om, at vi måtte ikke pege ad stjærnerne, for så prikkede vi öjnene ud på Guds engle, og vi måtte ikke flöjte om aftenen eller på havet, for så kaldte vi den slemme til os. Sådan var der én, der havde flöjtet på havet, og med det samme kom der en rød djævel med to gloende öjne farende i vandet hen imod båden; så holdt han op, og den slemme gik sin vej igen, men noget efter havde han glemt det og begyndte at flöjte igen, og den gang havde den røde nær taget ham, inden han vidste af det at sige. Så kom drengen også i tanker om Lars Badstue, der havde faret med store skibe til fremmede lande; han havde én nat gået på vagt langs op og ned ad skibet, og så kom han til at se ned i vandet og så' en stor sort tingest,

wòñəð å so æn stuər, swòt teŋəst, lisȧ låŋ å bre sȧm hiələ hans skijb; hañ ǧik å so əpo əð nèj, å sȧ tow hañ æn bòshaq å stak te əð; de wa lisȧ hor å støð əpo sȧm wò bòwər, mæn sȧ blèw əð hæn mæðə sam. Dewa kaski nȧk æn slaw fesk, mæn eñ åm sånt æn kål sku kom əpo sij o boðən? Eñ sȧ dæm, dær hað sit æn hawmañ, dæ stow ræt òp i wòñəð, æn das tij far dæ kam æn fòrfærdəliq stòrm? De war ejt sær, åm dæñ armə dræŋ ku blyw rèj we å teŋk əpo di històriər å maŋə fliər, sȧm hañ hað hèt sȧ tit. De wa eŋən fèjl, te dær hað wæt æn mañ, di kalt Las Bastòw, fòr uwn te klet leqə dær æn gor, sȧm di i gaməl daw kalt Stråñgor, å dær èjəð di æn skijb, dæ ǧik əpo Nòrə, å dæñ fuwr Las Bastòw mæ sȧm skipər; æn dørtiq mañ skal hañ ha wæt, mæn dæ ǧik òsȧ maŋə lèwn åm ham. Di fòtòl, te jèn gåŋ, hañ war i Nòrə, dèwəð hañ mæ å kom dæ fræ, fòr weñən wa sȧ kontrari; sȧ kam dær æn gaməl kæləŋ mæ æn lomklə, dæ wa trij knuðər əpo, å sȧ te ham, te nær hañ lèsənt dæñ føst

---

lige så lang og bred som hele hans skib; han gik og så' på det noget, og så tog han en bådshage og stak til det; det var lige så hårdt at støde på som vort bord, men så blev det borte med det samme. Det var måske nok en slags fisk, men hvad om sådan en karl skulde komme på siden af båden? End så dem, der havde set en havmand, der stod ret op i vandet, en dags tid för der kom en forfærdelig storm? Det var ikke sært, om den arme dreng kunde blive ræd ved at tænke på de historier og mange flere, som han havde hørt så tit. Det var ingen fejltagelse, at der havde været en mand, de kaldte Lars Badstue, for oven for klitten ligger der en gård, som de i gamle dage kaldte Strandgård, og dèr ejede de et skib, som gik på Norge, og det fór Lars Badstue med som skipper; en dygtig mand skal han have været, men der gik også mange lögn om ham. Man fortalte, at én gang, han var i Norge, döjede han med at komme der fra, for vinden var så contrair; så kom der en gammel kærling med et lommetörklæde, der var tre knuder på, og sagde til ham, at når han løsnede den förste knude, fik han medvind; den

knuwð, fèk haň mæweņ; dæň ajən ga blæst, mæn dæň triði mot haň ejt løs òp, fòr såwil dær kom sånt æn òrkån, te òl di skijb, dæ war əpo haw, di fòlijst; haň løst dæň jèn knuwð å mæðə siəl å sam fek han æn rèjtiq guə, stel weņ, å så sèjlt haň, mæn han tøt, de ğik wal stel, å så løst haň æn knuwð te å ğik fòr æn rèjtiq rask å stryjqən nòrwæjst hjèm te Lel strån. De wa wes nåk dæň sam gåŋ, te jèn o hans matrosər hað kærəstəst nòj mæ æn nòsk pijq, å dæň gåŋ haň sku res, ga hon ham æn lòk o heňər hor å ba ham åm æn lòk o hans; haň lòwəð heňər òså å læ heňər fo ən, mæn haň war rèj, dæ sku wæ peqsər we əð, å så røt haň æn lòk hor o æn swòt kalskəň, fòr haň hað siəl swòt hor, å de ga haň heňər så å teňt ejt miər øwər əð eň de sam. Weðə law, di wa komən møt uwð i haw, ga əð sæ te å romstiər så gròw niər i lastən, såm di hað æn hiəl hòbən kalskəň, å dæň gåŋ di wil te å lòp å sij ætər, hwans dæ wa we əð, fløw dær æn swòt skeņ òp æ luqən å uwð i haw, å dær bløw æn hæn; hwæm

---

anden gav blæst, men den tredje måtte han ikke løse op, for så vilde der komme sådan en orkan, at alle de skibe, der var på havet, de forliste; han løste den ene knude, og med det selv og samme fik han en rigtig god, stille vind, og så sejlede han, men han syntes, det gik vel stille, og så løste han en knude til og gik for en rigtig rask og strygende nordvest hjem til Lild strand. Det var vist nok den samme gang, at én af hans matroser havde kærestedes noget med en norsk pige, og den gang, han skulde rejse, gav hun ham en lok af sit hår og bad ham om en lok af hans; han lovede hende også at lade hende få den, men han var ræd, der skulde være tryllekunster ved det, og så rykkede han en lok hår af et sort kalveskind, for han havde selv sort hår, og det gav han hende og tænkte ikke mere over det end det samme. Ved det lag, de var komne midt ud i havet, gav det sig til at rumstere så stærkt nede i lasten, hvor de havde en hel hob kalveskind, og den gang, de vilde til at lukke op og se efter, hvad der var ved det, flöj der et sort skind op ad lugen og ud i havet, og der blev det borte; hvem der var

dæ wa glå, dewa matrosən, te hañ hað ejt tån di hor o hans ijn huə; mæn hwæm dær ejt wa swå glå, dewa dræŋən, dæ sòð å teñt əpo sǫntə nèj, mæns hañ sòð we rowər.

Plæbər å pæws hå wi wal fòt nåk o no; dæ ska wær alər we əð, å de æ dær nåk o əpo haw. De ær ejt så gal, åm wi glæmer wò mèlmaðstèjn, fò de ær eŋən saq å sult æn das tij, mæn å tøst, de æ ræn gal, fòr hawwòñəð æ ejt te å drek; de kañ èjləmol hjèlp å tå æn skro, å dæfòr æðær så maŋə kabor, dæ skror tobak, mæn de ær òså gòt å dep sin luw gòt i wòñəð å så sæt ən po huə ijèn. De ær hèlər ejt bæjst å sej əpo haw åm weñtərən mæ kòl heñər, mæn så kañ əð hjèlp å hòl dæm i wòñəð; de æ, lisåm de wa loŋkən. A så æðær jèn rå te. Præjstən så te jèn o kaborən, te han sku'jt drek så møj bræñmən. „De ka Di sajt sèj," swår mañən, „fò Di hår òlər dèwəð nèj frèst å kul." De wæst, dær æ te əpo haw sǫnt te dawlə broq, de æ da nåk å blyw søsyq; dæ wa jèn mañ, dæ fòtòl, te dæñ føst mår, hañ skul əpo haw, blèw

---

glad, det var matrosen, at han havde ikke taget de hår af sit eget hoved; men hvem der ikke var ret glad, det var drengen, der sad og tænkte på sådan noget, medens han sad ved roret.

Plapren og pjank har vi vel fået nok af nu; der skal være alvor ved det, og det er der nok af på havet. Det er ikke så galt, om vi glemmer vor madkasse, for det er ingen sag at sulte en dags tid, men at tørste, det er rent galt, for havvandet er ikke til at drikke; det kan endelig hjælpe at tage en skrå, og derfor er der så mange kærboer, der skrår tobak, men det er også godt at dyppe sin hue godt i vandet og så sætte den på hovedet igen. Det er heller ikke bedst at sidde på havet om vinteren med kolde hænder, men så kan det hjælpe at holde dem i vandet; det er, ligesom det var lunkent. Og så er der et råd til. Præsten sagde til en af kærboerne, at han skulde ikke drikke så meget brændevin. „Det kan De sagtens sige," svarede manden, „for De har aldrig döjet noget frost og kulde". Det værste, der er til på havet sådan til daglig brug, det er da nok at blive søsyg; der var én mand, der fortalte, at den förste morgen, han

hań skit å skul tę å spij, så snår hań kam uwð; dæń ajən daw kam hań tę å bryjð sæ, så sor hań kam əpo strån å ku sij haw, å dæń triði mår wæntəs əð i ham, da hań beȷøń å ku hør haw; sijn hår hań òlər prøwəð əpo å wær feskər. De ær hèlər ejt swår skòn, nær dær æ jèn əpo haw, dæ gor i søwn; di dremər mjèst, te di leqər iðjè sæq å ska tę å òp, mæn i ste fòr å sweq djè biən uðən te sæqəstòk, sweqər di dæm uðən te boðən; mjèstəndiəls æðær æn najən, dæ for fat iðæm, eńən di druwnər. Nòj oðə wæst, dæ ka tijməs əpo haw, ær hawraq å ajər slaw toq i stel wèjər å slæt haw, å di hå glæmt å ta djè kompas mæ; så æ di nøjt tę å leq stel så læq, te di ka beȷøń å hør lań, fò nær de bryjðər əpo Braq hèlər i lańəq, åm Skarə hèlər Skarəklet, såm di òså kalər ən, dæń stuər stiən, dæ står i haw uðən te Bolbjèrə, så kań əð hørəs lånt uwð, å så kan di nøj nær hør, hwaði ær, å i mørk nætər hår di Hånsthòlm fyjr å ræt dæm ætər.

---

skulde på havet, blev han dårlig og skulde til at spy, så snart han kom ud; den anden dag kom han til at brække sig, så såre han kom op på stranden og kunde se havet, og den tredje morgen vendtes det i ham, da han begyndte at kunne høre havet; siden har han aldrig prøvet på at være fisker. Det er heller ikke ret skönt, når der er en på havet, der går i sövne; de drömmer mest, at de ligger i deres sæng og skal til at (stå) op, men i steden for at svinge deres ben uden for sængestokken, svinger de dem uden for båden; mestendels er der en anden, der får fat i dem, inden de drukner. Noget af det værste, der kan times på havet, er havguse og andre slags tåge i stille vejr og jævnt hav, og de har glemt at tage deres kompas med; så er de nødte til at ligge stille så længe, til de kan begynde at høre landet, for når det bryder på Brage eller i landingen, om Skarre eller Skarreklit, som de også kalder den, den store sten, der står i havet uden for Bulbjærg, så kan det høres langt ud, og så kan de noget nær høre, hvor de er, og i mørke nætter har de Hanstholm fyr at rette sig efter.

Åm weňtərən i stræŋ frøst fryjsər haw̦ òså, mæn ejț nœ̦r så næm̦ såm fæsk wòň̦, å nær haw̦ ær urol̬ə, å de ær̦ ən mjèst, så blywər ən ejț lå̦ð; fuľ̦ o kwar̦ə å grøð̲wærk ka ən jow nåk blyw̲. Mæn de hå trò̲fən æn sjaľ̲ən gåŋ̦, te haw̦ hår stån i·glèj, nœ̦ dær æ kom̲en æn kleŋ̦rəndəs frøst, å så leqər ən te, mæn de wå̲r ejț læŋ̦, eňən ijsəð brèk̦əs i stu̲ər kla̲qər å komer i drøwt. Fò man̲ə o̦r sijn, fòtèlə di, ku fòlk we Hjòw̲təls strå̦ň sij̦ æn maň̦, dæ drøw̦ əpo̦ ən ijskla̲q låňt uw̲ð i haw̦; di tow uw̦ð te ham i̦ə æn bo̦ð å fèk ham dœ̲r i, mæn haň kuň ejț snak̦, da i òľ̲ faľ̦ ejț nøj, di ku fòstå̦, mæn haň hað wæt əpo kla̲qən så læŋ̦ å hað suľ̦t så møj̦, te haň hað beǧøň̦ å èt ǩøð̦əð o hans jèn̲ òr̲m; di fèk ham i laň̦ å i sæŋ̦, å så sæň di bu ætə dòqtər, mæn eň̲ən haň kam̦, wa maň̦ən dø̦, å dòqtərən sǩèľ̦t uw̦ð øw̦ər, te di hað komən ham i sæŋ̦ i war̲m, fò di skuľ̦ hèl̲ər ha komən ham i baj i kòľ̦ wòň̦.

Mæns wi hår snak̦əð åm̦ òľ̲ de hœ̦r, æ wi komən låňt uw̦ð i haw̦, å wi mo si g̦òt æțər laň̦ fò̦r å ta mèð o Bol̲bjèrə

Om vinteren i streng frost fryser havet også, men ikke nær så nemt som fersk vand, og når havet er uroligt, og det er det mest, så bliver det ikke lagt; fuldt af kvader og grødværk kan det jo nok blive. Men det har truffet en sjælden gang, at havet har stået spejlklart, når der er kommen en klingrende frost, og så lægger det til, men det varer ikke længe, inden isen brækkes i store flager og kommer i drift. For mange år siden, fortæller de, kunde folk ved Hjortdals strand se en mand, der drev på en isflage langt ude i havet; de tog ud til ham i en båd og fik ham der i, men han kunde ikke tale, da i alt fald ikke noget, de kunde forstå, men han havde været på flagen så længe og havde sultet så meget, at han havde begyndt og ædt kødet af sin ene arm; de fik ham i land og i sæng, og så sendte de bud efter doktor, men inden han kom, var manden død, og doktoren skældte ud over, at de havde kommet ham i sæng i varme, for de skulde hellere have kommet ham i bad i koldt vand.

Mens vi har talt om alt dette, er vi komne langt ud i havet og vi må se godt efter land, for at tage méd af Bul-

å Skarəklet, Bjèr̲əmøl̲, Hjar̲mol ǩèr̲k, Tæm̲ərby ǩèr̲k å òl̲ di go̲r å ste̲ər, dæ leq̣ər əpo Bjèṛəð å po bak̦er'n i Tylaň fòr å feň̲ di bæjst ste̲ər å fe̲sk. De sir uẉð, såm laňəð lọ så lånt ni̲ər åjər haẉ, te de æ sæ̣r, haẉ gor ejṭ eň øẉər eð å sluq̣ər əð òl saṃəl, å læŋ̲ər uw̲ð ka wi'jṭ sij ånt eň dæň òľ̲ òw̲əst tep o Bol̲bjèrə å Håň̲sthòlm. Skul̆ əð weňəl òp mæ tòr̲ənwèjr, war əð sǩøn̲əst å kom i laň̲ ijèn, fò sạnt wèjr æ møj stræŋ̲ər əpo haẉ eň i laň̲; dæm̲, dær hå wæt uw̲ð i tòr̲ənwèjr, di fòtèl̲ər, te lysən hår slån nịər i haẉ rojən åmkreŋ dæm. Mæn de blyıwə nåk gòt wèjr, å så go wi te Bra̲q hèl̆ər Skar̲ə èjt å fli̲ər stẹər, hwaḍær ær èjt, deẉəl sèj sti̲ənboň̲, fòr əpo sa̲ňboň̲ skal əð ejṭ wær så gòt å fe̲sk. Gam̲əl fe̲skərer ǩeň̲ər òľ̲ sạnt ste̲ər, mæn de ær ejṭ sạð, te di fòtèl̲ər òľ̲ å ænhwæ̣r, hwaḍi ka feň̲ dæm. Sånt æn fe̲skbåŋk lånt uw̲ð i haẉ kal̆əs Ajəs Haṇsəns; fòr øẉər huň̲ər ọr sijən waḍær æn gọrmaň əpo Bjèṛəð, dæ hjèð Ajəs Haṇsən; haň gik əpo haẉ lisåm så man̲ə

---

bjærg og Skarreklit, Bjærgets mølle, Hjardemål kirke, Tømmerby kirke og alle de gårde og steder, der ligger på Bjærget og på bakkerne i Thyland, for at finde de bedste steder at fiske. Det ser ud, som landet lå så langt nede under havet, at det er sært, havet går ikke ind over det og sluger det alt sammen, og længer ude kan vi ikke se andet end den aller øverste tip af Bulbjærg og Hanstholm. Skulde det trække op med tordenvejr, var det skönnest at komme i land igen, for sådant vejr er meget strængere på havet end i land; de, der har været ude i tordenvejr, de fortæller, at lynet har slået ned i havet rundt omkring dem. Men det bliver nok godt vejr, og så går vi til Brage eller Skarre ægt og flere steder, hvor der er ægt, det vil sige stenbund, for på sandbund skal det ikke være så godt at fiske. Gamle fiskere kender alle sådanne steder, men det er ikke sagt, at de fortæller alle og enhver, hvor de kan finde dem. Sådan en fiskebanke langt ude i havet kaldes Anders Hansens; for over hundrede år siden var der en gårdmand på Bjærget, der hed Anders Hansen; han gik på havet ligesom så mange gårdmænd den gang, og så

g̱ormæňər dæṇ gåŋ, å så blòw haň wẹ å sæt uẉð i dæṇ rætneŋ, te haň ku hòḻ Tæm̱erby ǩèrk iğèm̱el hans ijn gọr, å po dæṇ måð faṇ haň dæṇ grọṇ. Låňt læŋər uẉð ijèn, di meṉər, de æ møṭ imèḻ Daṉmark å Nòṟe, æðær en ste, di kalər Grọňən. Mæn nọ åm daẉ æðæ fọ, dær komər uẉð əpo Ajəs Haṇsəns, å iði sijst maṉə ọr håðær eŋən wæt uẉð əpo Grọňən, fò de ær så ustaðiq wèjr nọ åm tijər, te wi hå snạr ejṭ toẉ das haẉwèjr æṭə hwòrajər, da ejṭ å lijð əpo, mæn i gam̱əl daẉ war əð møj bèjər; da hað di òså fliər stuər bọð å broqt ejṭ di skit pram̱ å sjèqtər så møj såm no, fò de æ da nèj, ænhwọæ ka sajt fòstạ, te sạnt æn betə èqskåḻ duẉər ejṭ tẹ å klår sæ, nọæ dær æṇèj haẉ; næj, i gam̱əl daẉ kuði ta låňt uẉð å blyẉ hæṉ i fliər næṭər å daẉ, fòr a ska sèj wòs, wèjrəð wa tẹ əð, å bọðən war òså. Dæ fòtèḻəs, te dæ wa jèṇ maṇ, dæ sèjlt jeṉər te Nòṟə i haňs bọð; åm aẉtənən steḻt haň sèjlən å baň roẉərən fåst, å så lå haň sæ åjər tòẉtərn å sòẉ

---

blev han ved at sætte ud i den retning, at han kunde holde Tømmerby kirke igennem sin egen gård, og på den måde fandt han den grund. Langt længere ude igen, de mener, det er midt imellem Danmark og Norge, er der et sted, de kalder Grunden. Men nu om dage er der få, der kommer ud på Anders Hansens, og i de sidste mange år har der ingen været ude på Grunden, for det er så ustadigt vejr nu om tider, at vi har snart ikke to dages havvejr efter hverandre, da ikke at lide på, men i gamle dage var det meget bedre; da havde de også flere store både og brugte ikke de snavs pramme og joller så meget som nu, for det er da noget, enhver kan sagtens forstå, at sådan en lille æggeskal duer ikke til at klare sig, når der er noget hav; nej, i gamle dage kunde de tage langt ud og blive borte i flere nætter og dage, for jeg skal sige os, vejret var til det, og bådene var også. Der fortælles, at der var en mand, der sejlede ene til Norge i sin båd; om aftenen stillede han sejlene og bandt roret fast, og så lagde han sig under tofterne og sov så rolig som i sin

så rolə såm i hans muəs drawkist; såntəð nėj ku wi prèw əpo no, såwil wi snår kom gal o ste.

I dæn sijst snes or å læŋər hå di tån homərər åm såmərən. We awtənstij tår di uwð mæ kraniər; æn krani ær æn reŋ o roń jar, fæm kutiər hèlər halajən al twat øwər, å i dæn æðæ bojən æn puəs, nėj gròwər eń selgår; əpo æn snår, dæ gor twat øwər reŋən, æðæ fæjst æn hòbən tar fesk, såm homərən gor ætər; dæ gor oså tow snårər øwər kòs twat øwər reŋən, å dæm æðæ fæjst æn lijn i; iðæn ajən æn o lijnən fæjstər wi æn tryjl hèlər æn dòbər, dewəl sėj æn peń mæ æn syv—ot støkər flor əpo. Så sætər wi wò kraniər iən råń ætər hwòrajər, å hiələ nætən ka wi ha nåk å bestel mæ å ta dæm òp å sij ætər, åm dær æ komən homərər iðem. Krabər å kòsfesk å skit ædæ nåk o, såm tijər òså søpeńswijn, mæn a hår låð əpo haw æn hiəl næt, wi wa tow uwð iən pram, å wi fek ejt uðən tow betə homərər, å dæn jèn war ænda så betə, te dæn sku go fòr hal prijs. Såmtir ær əð

---

moders dragkiste; sådan noget kunde vi prøve på nu, så vilde vi snart komme galt af sted.

I den sidste snes år og længer har de taget hummere om sommeren. Ved aftenstid tager de ud med kranjer; en kranje er en ring af rundt jærn, fem kvarter eller halvanden alen tværs over, og i den er der bunden en pose, noget grovere end sildgarn; på en snor, der går tværs over ringen, er der fæstet en hob tör fisk, som hummeren går efter; der går også to snore over kors tværs over ringen, og dem er der fæstet en line i; i den anden ende af linen fæster vi en boje eller en dobber, det vil sige en pind med en syv—otte stykker kork på. Så sætter vi vore kranjer i en række efter hverandre, og hele natten kan vi have nok at bestille med at tage dem op og se efter, om der er kommen hummere i dem. Krabber og korsfisk og snavs er der nok af, somme tider også søpindsvin, men jeg har ligget på havet en hel nat, vi var to ude i en pram, og vi fik ikke uden to bitte hummere, og den ene var endda så lille, at den skulde gå for halv pris. Undertiden er det jo meget bedre; ellers var det

jow møį bėjər; hėləs war əð òså gaļ. I dawnəŋ tår wi så i lañ å komər wòr fåŋst ịən homərkas te åm awtənən; wi mo ha gòt bojən åm hwœr homərklòw mœ tweñ; hėləs ku di gras hwòrajer; åm nœtən komər di mœ øq å uwn å kyr əm tə Tisti, fòr òļ di homərer, wi tår, œ sòl, far wi fåŋər dœm. Dœm, wi broqər siəl, hå wi lòw å ta hjėm, å fòr å hòl lyw iðəm ka wi ǧi dœm øl hėlər sœt əm uwð i doq åm mårənən.

Åm weñtərən, nœr dœr eŋən homərər œr å ta, broqe wi bakər å ta tòsk əpo; de œ låŋ lijnər, dœ blywər sœŋkəð niər əpo boñ o haw mœ œn keñs fò hwœr haltriði fawn; i œñ o keñsən œðœr œn stuər kròq mœ œn stomp kòlə po, å dœr hør haltresəñstyw kròq te œn mañpårt, mœn hwœr mañ hå trij mœñpårtər, å dœr œ tow hėlər trij mañ åm œn sjėqt. Baker'n blywər låð låŋs œ boñ o haw, å frœ hvœr œñ gor dœr œn rijbər hėlər œn dòbərlijn, såm di òså hår kalt ən, òp təðə òwəst o wòñəð å œ fœjst ịən dòbər hėlər œn tryjl, å i dœñ œðœr òså fœst œn tòw mœ œn seŋk we. Nœr di så sœtər

---

også galt. I dagningen tager vi så i land og kommer vor fangst i et hyttefad til om aftenen; vi må have godt bundet om hver hummerklo med sejlgarn; ellers kunde de knuse hverandre; om natten kommer man med heste og vogn og kører dem til Thisted, for alle de hummere, vi tager, er solgte, för vi fanger dem. Dem, vi bruger selv, har vi lov at tage hjem, og for at holde liv i dem kan vi give dem øl eller sætte dem ud i dug om morgenen.

Om vinteren, når der ingen hummere er at tage, bruger vi bakker at tage torsk på; det er lange liner, der bliver sænkede ned på bunden af havet med en kense på hver halvtredje favn; i enden af kensen er der en stor krog med en stump kuller på, og der hører halvtredsindstyve kroge til en mandpart, men hver mand har tre mandparter, og der er to eller tre mand om en jolle. Bakkerne bliver lagte langs ad bunden af havet, og fra hver ende går der en riber eller en dobberline, som de også har kaldt den, op til det øverste af vandet og er fæstet i en dobber eller en boje, og i den er der også fæstet et tov med en sinke ved. Når de så sætter deres

djèr bạkər åm æṭəroṛ, behøṿər di'jt å ta di tåŋ seŋkər òp far imòð weṅtər; te daw̱lə broq kaði lø̱b djè bạkər uð̱ən å rø̱r seŋkər'n. Po di ste̱ər, såm wi sæṭər wò bạkər, ær haẉ imèḻ syẉ å sèjstən faw̱n dyȷb, å så mo rijbərəṛ å seŋktòw̱ wæ̱r æn par faw̱n læŋər. Hwis wèjr å haw æ tẹ əð, tår wi uẉð hvæ̣ daẉ å lø̱bə wò bạkər, mæn de skịər òså, dæ komər stòṛm å uṅ wèjr, dæ spleṭər bạkər'n æð å for əm i drøwt, åm seŋker'n hå wæt fò læṭ; så ka wi'jṭ feṉ dæm ijèn, å fòṛ æn faṭə fèskər ær əð maṉə pæŋ å fòlijs; fræm̱əð fe̱skərər fræ ajər laṉ mæ slæ̱bwuj ka òså ğø bạkər'n fòtrèð å slæb o ste mæð̣əm. Åm hèḻə daw̱ sku wi jow nåk ejṭ ta əpo haẉ; mæn de ær òså søṉ å læ di sølə fesk sej å pins əpo kròqən, å wi weð̣ jow o skrøwtən, te de ær eŋən søṉ å læ sin høw̱ðər nịə te wòṇ æn hèḷə daẉ, å de jèṉ ka wæ lisåm de åṅt.

De æ tòsk å æn æŋkəlt hèḻəfesk, wi tạr əpo bạkər'n, mæn kòḻə å fløṉər tạr wi po smòkròq; dịər òså fæjst əpo kəṉsər, dær æ sòt əpọ æn lijn, halajən aḻ imèḻ hwæ toẉ, å te æ̱nəŋ

---

bakker om efteråret, behøver de ikke at tage de tunge sinker op för imod vinteren; til daglig brug kan de løbe deres bakker uden at røre sinkerne. På de steder, hvor vi sætter vore bakker, er havet imellem syv og seksten favne dybt, og så må ribere og sinketove være et par favne længere. Hvis vejr og hav er til det, tager vi ud hver dag og løber vore bakker, men det sker også, der kommer storm og ondt vejr, der splitter bakkerne ad og får dem i drift, om sinkerne har været for lette; så kan vi ikke finde dem igen, og for en fattig fisker er det mange penge at forlise; fremmede fiskere fra andre lande med slæbevod kan også göre bakkerne fortræd og slæbe af sted med dem. Om hellige dage skulde vi jo nok ikke tage på havet, men det er også synd at lade de stakkels fisk sidde og pines på krogene, og vi véd jo af skriften, at det er ingen synd at lade sine høveder ned til vand en hellig dag, og det ene kan være ligesom det andet.

Det er torsk og en enkelt helleflynder, vi tager på bakkerne, men kullere og flyndere tager vi på småkroge; de er også fæstede på kenser, der er satte på en line, halvanden alen

broqəs dær æntən smòsəl hèler òsâ lòwər, di skir i støkər. Smòkròqən bеñəs te seŋkər'n, dær æ fæjst iən dòbərlijn lisâm we bakər'n, mæn we smòkròqən ska wi ha seŋkər'n òp, hwæ gâŋ wi ska ætərsij kròqən. Tri huñər smòkròq kaləs æn trow; nær di ær o haw, blywə di lâð sâ akorât dæñ jèn we sij oðæñ ajən əpo æn brèt, di kalər æn bak; næ wi komər hjèm, ska wi te â splið əm òp, dewəl sèj â ta biəðər'n oðəm â sæt əm po splijð; de ær æn trègafəl mæ tow flæn, mæn de ær ejt sâ næm â sèj, hwant ən æ skæwt.

Æn daw, næ wi hwærkən hâr bakər hèlər smòkròq i haw, târ wi uwð for â ta fesk te hoq. Mæ æn snör iðæñ jèn hâñ stâr wi òp i boðən â hoqər atər â fram mæ snörən; òl slaw stuər fesk ka wi ta po dæñ mâð, kòlə, tòsk, hor â hèləfesk, hajər, mârswijn â sælhuñ. De fòstâr sæ siəl, te di stuər asənər ær ejt næm â fo eñ iən pram; sânt waðæ tow betə dræŋ uwð saməl, â dæñ jèn fèk æn stuər hèləfesk əpo hans

---

imellem hver to, og til agn bruges der enten småsild eller også lever, man skærer i stykker. Småkrogene bindes til sinkerne, der er fæstede i en dobberline ligesom ved bakkerne, men ved småkrogene skal vi have sinkerne op, hver gang, vi skal efterse krogene. Tre hundrede småkroge kaldes et trug; når de er ude af havet, bliver de lagte så akkurat den ene ved siden af den anden på et bræt, man kalder en bakke; når vi kommer hjem, skal vi til at spidde dem op, det vil sige, at tage agnene af dem og sætte dem på spid; det er en trægraffel med to flæner, men det er ikke så nemt at sige, hvorledes den er dannet.

En dag, når vi hverken har bakker eller småkroge i havet, tager vi ud for at fiske „til hug“. Med en snöre i den ene hånd står vi op i båden og hugger agter og fræm med snören; alle slags store fisk kan vi tage på den måde, kullere, torsk, håer og helleflyndere, hajer, marsvin og sælhunde. Det forstår sig selv, at de store asener er ikke nemme at få ind i en pram; således var der to små drenge ude sammen, og den ene fik en stor helleflynder på sin krog; med det samme

kròq; mæḍə sam̱ smiṭ dæn ajən hans rèskab å fèk fat ịən hẹq å hoq i hu̱ə o hèḻəfeskən, å så jaw di tẹ å sòt sij o praṃ nịər åjər wòṇ̌ å hæfəlt fyjrən eṇ̌, mæn dæň stroṉiəð å spjaṭəð så stærk, tə dæň hað nær kåṉ̌təð praṃən, eṉ̌ən di fèk fat ịən knyẉ å fèk hḁ̱l skon øẉər əpọ ən; fòlk fòråjərəð dæm øẉər əð å sḁ̱, te hèḻfeskən ku næm̱ər ha tạn dæm, eň di ku ta dæṇ̌. Åm de òså æ fø̱r fòlk, så dèw̱ə di ænda maṉə gåŋ̱ mæ̣ å fo hèḻ̌əfesk, mḁ̱rswijn å sæḻhuṉ̌ eṉ̌ən bow̱ər å fo dæm ọ mæ lyẉ; æn haj ær hèḷ̌ər ejṭ sǩèṉəst å brys mæ. Mæn de betḁ̱lə sæ got å fåŋ̱ di stu̱ər kanaḷiər; sæḻsǩəň å tran blywər gòt betaḷ̌, å åm de så ejṭ ær åṉ̌t eň æn hèḻəfeskhu̱ə, så æ dæṇ̌ så ræ̣nt te sop̱, te de wiľ wær rejtiq aṉtån, åm wi wiľ fòræ̱r madam̱ən i præjstgor sạnt æn jèṇ.

De ka træ̱f, æn kroq gor i èjt, å dær ær eŋən rạ̊ tẹ å fo ən ọ ijèn; dẹ æ jow uhèḷ̌. Mæn hår æn fe̱skər òľt fò mèj hèḷ̌ mæ sæ, såẉəl di ja̱r sèj, te haň hår kaľt feskən te sæ we

---

smed den anden sit redskab og fik fat i en hage og huggede i hovedet af helleflynderen, og så jog de til og satte siden af prammen ned under vand og hev fyren ind, men den tumlede og spjættede så stærkt, at den havde nær kæntret prammen, inden de fik fat i en kniv og fik halen skåren over på den; folk forundrede sig over det og sagde, at helleflynderen kunde nemmere have taget dem, end de kunde tage den. Om det også er voksne folk, så döjer de endda mange gange med at få helleflyndere, marsvin og sælhunde inden borde og få dem af med livet; en haj er heller ikke skönnest at brydes med. Men det betaler sig godt at fange de store kanaljer; sælskind og tran bliver godt betalt, og om det så ikke er andet end et helleflynderhoved, så er det så agtet til suppe, at det vilde være rigtig kærkomment, om vi vilde forære madamen i præstegården sådan en.

Det kan træffe, en krog går i ægt, og der er ingen råd til at få den af igen; det er jo uheld. Men har en fisker alt for meget held med sig, så vil man gærne sige, at han har kaldet fiskene til sig ved heksekunster og ondt; sådan noget

peqsər å skit; sånte nèj gor te æn tij, mæn baq ætər ka hañ slæt eŋən fesk ta; såm ser, de ka gør əð å smør kròqən i dywəlsdrèk, mæn så æ dær ijèn ajər, dæ wel men, te dewa ræn gal; a weð eŋən beskiən åm əð.

Uwð əpo haw ka wi såmtir sæl wò fesk te skijb, dæ komər sèjlən; de æ no så møj swår, men jen gåŋ waðæ nu kabor uwð, å så kam dær æn tysk skuwð, æn hæsliq beskitə kas uðən nawn, å wil kyb fesk; kaborən lo òså djè kòrər mæ fesk kom òp əpo skijbən, mæn di tur ejt go dær òp siəl, fò dæ wawal æn hal snes stuər grem huñ əpo dèkəð, å da feskərən wil ha betalən, blèw dæ truwəð æðæm mæ æn bøs; di tåm kòrər blèw smit i haw, å så sèjlt skijbən. Mon såntə nèj òså ka wæ sañ? Jow, dær æ manə slæt meñəskər te, å de hær ær ejt så nær de wæst. Østən fòr Olbòrə lå dær jèn gåŋ æn koq i fywər mæ jèn mañ i, å så kam dær æn jaqt å sejlt øwər ən; mañən fèk fat æn ste i jaqtən å krawəlt åm bowər, mæn di tow ham uðən beteŋknəŋ å put ham i fywər

---

går til en tid, men bag efter kan han slet ingen fisk tage; somme siger, det kan göre det at smøre krogene i dyvelsdræk, men så er der igen andre, der vil mene, at det var rent galt; jeg véd ingen besked om det.

Ude på havet kan vi somme tider sælge vore fisk til skibe, der kommer sejlende; det er nu så meget rart, men én gang var der nogle kærboer ude, og så kom der en tysk skude, en hæslig skidden kasse uden navn, og vilde købe fisk; kærboerne lod også deres kurve med fisk komme op på skibet, men de turde ikke gå der op selv, for der var vel en halv snes store grimme hunde på dækket, og da fiskerne vilde have betaling, blev der truet ad dem med en bøsse; de tomme kurve blev smidte i havet, og så sejlede skibet. Mon sådan noget også kan være sandt? Jo, der er mange slette mennesker til, og dette er ikke så nær det værste. Østen for Ålborg lå der én gang en kåg i fjorden med én mand i, og så kom der en jagt og sejlede over den; manden fik fat et sted i jagten og kravlede om bord, men de tog ham uden betænkning og puttede ham i fjorden igen, for de

ijèn, fò di wil eŋən prosæs ha åm əð; såwil di hèlər druwn ham; de war ejt djè skyl, te han slap skåløs fræ əð. Dæn slaw pasiər dæ miər o, ən fòlk weð o å sèj, mæn dæn gåŋ, wi hað krij mæ æŋəlskmanən, gik əð ejt sånt te; da kaprəð Sòrən Mølər å nu fliər æn skijb mæ æŋəlsk flaq; dewa kål teðəm, de tywpaq, dær hað gon i lan å stòlən for əpo Bolbjèrə, såm dæ står i wæsən:

„Atən hunər å syw
bløw æŋəlskmanən te æn tyw;
atən hunər å fjòwtən,
da trak di koŋ Frèðrək o skòwtən."

Wi sku te å i lan. Poði stuər boð skaðæ jèn te å komandiər, å de æ mjèst dæn, dæ sejə we rowər, mæn æn gamel, prøwəð feskər, dær hað gon əpo haw i halfjæsənstyw or, hå fòtòl mæ, te han west òlər o, han hað komandiəreð nøj uðən å rås we mæði ajər åm əð, mæn de mot wal ha

---

vilde ingen proces have om det; så vilde de heller drukne ham; det var ikke deres skyld, at han slap skadesløs fra det. Den slags passerer der mere af, end folk véd af at sige, men den gang, vi havde krig med engelskmanden, gik det ikke sådan til; da kaprede Sören Møller og nogle flere et skib med engelsk flag; det var krabat til dem, det tyvepak, der havde gået i land og stjålet får på Bulbjærg, som der står i verset:

„Atten hundred og syv
blev engelskmanden til en tyv;
atten hundred og fjorten,
da trak de kong Frederik af skjorten."

Vi skulde til at (tage) i land. På de store både skal der en til at kommandere, og det er mest den, der sidder ved roret, men en gammel, prøvet fisker, der havde gået på havet i halvfjerdsindstyve år, har fortalt mig, at han vidste aldrig af, han havde kommanderet noget uden at rådes ved med de andre om det, men det måtte vel have været at forstå sådan,

wæt å fòstå sạnt, te deẉar i gòt wèjər, nạ̈ di hað stạ̲ň å prạ̲t åṃ əð. Po sjèqtər å pram̲, nạ̈ di ær ejṭ uðən toẉ, æðær no òl̲ər snak åṃ å komaňdịər; di hạr əð əpo fònemələs, hwans di ska ǧər. De ær òl̲ər så møj næṃ ænda å kom gòt òẉər ræw̲lər'n å ǩijlən imèl̲ dæň en̲əst ræw̲l å laṇ. De komər aṇ əpo, åm wi ka fo æn sø̣ tẹ å bæ wòs gòt øẉər ræw̲lər'n å gòt òp i haw̲stòkən, sạnt te dæň stær̲k uw̲ðsuẉ skal ejṭ trèk wòs tebaq̲ ijèn, å dæ ska'jṭ kom̲ æn brèḳsø å slå øẉər bọðən å begraw̲ wòs. Dæm̲, dær æ kòmən føst i laṇ, di tøẉər mjèst əpo strạň å hjèl̲pər di ajər; di gor uẉð te haw̲stòḳən å gribər i bọðən, nạ̈r ən stø̲ðər, å hòl̲ər wẹ ən, te wi ka kom gòt ọ ən, å så hjèl̲pə wi hwòrajər å slæb ən òp əpo strạň. „O-hòj“, „hi-hòw̲“, „hi̲o-hòp“, „ta hòw̲-maňstaq“ å sạntə nøj ro̲bə di. Så ska wi ha feskən dịəlt sạnt, tə hwạ̈r maṇ fọr æn pạrt, å bọðən for jèṇ, fò de ær ejṭ sạð, te wi hår hat wòr ijən bọð, å så ska wi jow ǧi bo̲ðlø̲ð; de hòl̲ər di så stærk əpo, te jèṇ

---

at det var i godt vejr, når de havde stunder at passiare om det. På joller og pramme, når de er ikke uden to, er der nu aldrig tale om at kommandere; de har det på fornemmelsen, hvad de skal göre. Det er aldrig så meget nemt endda at komme godt over revlerne og kedelen imellem den inderste revle og landet. Det kommer an på, om vi kan få en bølge til at bære os godt over revlerne og godt op i havstokken, sådan at det stærke udsug skal ikke trække os tilbage igen, og der skal ikke komme en brådsø og slå over båden og begrave os. De, der er komne först i land, de tøver mest på stranden og hjælper de andre; de går ud til havstokken og griber i båden, når den støder, og holder ved den, til vi kan komme godt af den, og så hjælper vi hverandre at slæbe den op på stranden. „O-hoj“, „hi-hov“, „hio-hop“, „tag hovmandstag“ og sådan noget råber de. Så skal vi have fiskene delt sådan, at hver mand får en part, og båden får én, for det er ikke sagt, at vi har taget vor egen båd, og så skal vi jo give bådlod; det holder de så stærkt på, at én gang var der en mand, der fik to og tredive

gåŋ waðær æň maň, dæ fèk tow å trøja kruwnər æ règiərəŋən fòr å rèj nu fòlijst søfòlk, å såwil dæň maň, haň wa fèlə mæ åm boðen, ha sijn pårt o pæŋən, fòr əð te di hað broqt dæň boð; di mot ha hærəðsfòwdən te å fo ham po ajər taŋkər. Såm såð: æðær æn boð leðə, dær æ bèjər eň wòr ijn te å woq, te søər'n skal ejt slå eň ij ən, lætər å slæb hèlər skønər əpo ajər måðer, så tå wi dæň, mæn hèləs æðæ mjèst nuər, dæ slåðæm saməl åm å ǩyb boð å broq əm.

Ær əð wèjr å haw te əð, å dæ stå fesk åjər laň, så kuň wi da òså, mæns wi ær hæ niər, dròw æn dræt we nætətijər. Wuj å. selgår ka ǩaborən beň siəl; æn eňføj ǩabo æ miər wòn te å broq selnol å selgårskèl eň pæn å blèk; dær ær eŋən kweňmeňəskər, dær æ så rask te å filiər såm en feskər. Ær æn selgår bojen farə, så sætə di æn liq mæ flor əpo fòr uwn o ən, å fò nèjən beňə di stiən te liqən. Æn boð rowər uwð i haw mæðə hær selgår, å så hå di laŋ reb əpo ən te å stå å dròw i po stråň. I selgår tå wi da sel, mæn i fliər

---

kroner af regeringen for at redde nogle forliste søfolk, og så vilde den mand, han var fælle med om båden, have sin part af pengene, fordi at de havde brugt den båd; de måtte have herredsfogeden til at få ham på andre tanker. Som sagt: er der en båd ledig, der er bedre end vor egen til at våge, at søerne skal ikke slå ind i den, lettere at slæbe eller skönnere på andre måder, så tager vi den, men ellers er der mest nogle, der slår sig sammen om at købe både og bruge dem.

Er det vejr og hav til det, og der står fisk under land, så kan vi da også, medens vi er her nede, drage et dræt ved nattetider. Vod og sildgarn kan kærboerne binde selv; en indfødt kærbo er mere vant til at bruge sildnål og sildgarnsskælde end pen og blæk; der er ingen kvindemennesker, der er så raske til at filere som en fisker. Er et sildgarn bundet færdig, så sætter man en lig med kork på for oven af den, og forneden binder man stene til ligen. En båd ror ud i havet med dette her sildgarn, og så har man lange reb på det til at stå og drage i på stranden. I sildgarn tager vi da

slaw wuj ka wi ta seḻəŋər hèl̆ər smòsel̆, maḳrəl, strijlər, hu̱ən-ğèl̆ər å sạntə nèj.

Mæn læ wòs no go òp i hawmaṉ teẉòr rèskabshuẉs å fòwa̱r òḻ̆ wò grèjər å så sij å fo fat iẉo fesk. Æðær æn befòṛðrəŋ ni̱ər əpo stråṇ fòṛ å k̆yb fesk, sạ̊ ær əð så møj næṃ, å wel wi wæ nu k̆èḻ̆treŋər, så ka wi kom gruẉð å sti̱ən niṛər i maw̱ o tòskən fòṛ å fo əm tẹ å wèj mi̱ər, fò di blywər ja̱r sòḻ̆ ætə wæt, mæn dær ær ejṭ maṉə, dæ broqər sạnt k̆èḻ̆-trəŋstre̱qər. Æðær eŋən uẉn əpo strạ̊ň, for wi put wò fesk iẉò kòṟə å ta dæň əpoẉò naḳ å slæb o ste mæ̣ ən; ær əð fesk, wi ska broq̱ sịəl, læ wòs så ski̱ər æn fḻæs i buqən oḍæm å ta maw̱ən uẉð; så æḍi da æn k̆èṇ krom læṭər, å wi hår nåk å slæ̱b əpo ilèẉəl: kòṟe å tèjn å æn kroḳ hèl̆ər æn moŋk hèl̆ər òså æn butəl å så kask̆ịəsæ nèj rèskab å te sist òḻ̆ wò fesk; hwis fòlk å blèwən træṭ ọ å ḻøs sạ̊ låňt, hwant troẉə di så ejṭ, æn k̆a̱bo ka blyw̱ ọ å slæb iğèm̱əl kleṭ å læŋər hæn, go å sèḳ æn tri fjærəŋwèj mæ sạnt æn bèṟən? Nẹær haň

---

sild, men i flere slags vod kan vi tage sildinger eller småsild, makrel, striler, hornfisk og sådan noget.

Men lad os nu gå op i havmanne til vort redskabshus og forvare alle vore redskaber og så se at få fat i vore fisk. Er der en befordring nede på stranden for at købe fisk, så er det så meget nemt, og vil vi være nogle kæltringer, så kan vi komme grus og stene ned i maven af torskene for at få dem til at veje mere, for de bliver gærne solgte efter vægt, men der er ikke mange, der bruger sådanne kæltringestreger. Er der ingen vogn på stranden, får vi putte vore fisk i vor kurv og tage den på vor nakke og slæbe af sted med den; er det fisk, vi skal bruge selv, lad os så skære en flænge i bugen af den og tage maven ud; så er de da en god smule lettere, og vi har nok at slæbe på alligevel: kurv og tejne og en krukke eller en dunk eller og en trepægleflaske og så måske noget redskab og til sidst alle vore fisk; hvis folk er bleven trætte af at læse så langt, hvordan tror de så ikke, en kærbo kan blive af at slæbe igennem klitten og længer hen, gå og sjokke en tre fjerdingvej med sådan en byrde? Når

blywer o fòmèqərəð, gor hañ da òsâ hæn tę æn breŋk å sætər sæ sånt, te kòrən ka kom tę å stå; dær ka hañ hwiįl sæ æn betə krom; hañ ka jar ha behòw å pust; mæn så lætər han sæ ijèn, sæter bèqə heñər òwər hans læñ fòr å læt əpo kòrən, å så sleŋərer han o ste hjèm ætər.

Hwant mon di no hår hat əð hjèm, kuən å bår? Ja, tu, hår əð wæt urolə wèjr, så hår kuənen nåk læt huws å bar pas dæm siəl, fò så gor hon å æ wåñt fò dæm, dær ær əpo haw; så gor hon hæn i grajlaw te ajə kwònər å hør ætər, åm djè fòlk æ komən hjèm, å åm dær eŋən ær, dær hå spuər tę əð, hwant de æ goən we haw, hwæm dær æ komən i lañ; di ka da i òl fal trèst hwòrajər.

Mæn hèləs te dawlə broq æðæ nåk å bestel fòr æn sølə kuən. Hon ska føst òp åm mårənən å tæñ òp əpo pal fòr å law æn kòp kafə hèlər æn skiful warm søbəls tə dæm, dæ skal əpo haw, å hon ska law mèlmaðər, æñtən hon hå nèj å

---

han bliver for afkræftet, går han da også hen til en brink og sætter sig sådan, at kurven kan komme til at stå; dèr kan han hvile sig en lille smule; han kan gærne have behov at puste; men så letter han sig igen, sætter begge hænder over sin lænd for at lette på kurven, og så slingrer han af sted hjem efter.

Hvordan mon de nu har haft det hjemme, kone og börn? Ja, hvad skal jeg sige? har det været uroligt vejr, så har konen nok ladet hus og börn passe sig selv, for så går hun og er angest for dem, der er på havet; så går hun hen i nabolaget til andre koner og hører efter, om deres folk er komne hjem, og om der ingen er, der har spurgt til det, hvordan det er gået ved havet, hvem der er kommen i land; de kan da i alt fald trøste hverandre.

Men ellers til daglig brug er der nok at bestille for en stakkels kone. Hun skal först op om morgenen og fyre op på arnestedet for at lave en kop kaffe eller en skefuld varm søbemad til dem, der skal på havet, og hun skal lave „mellem-mad'er“, enten hun har noget at lave af eller ikke, og så

law o hèlər ejt, å så hjèlpər hon dæm o ste te haw. Dær æ mjèst òsd kyər, dæ ska malkəs å sætəs uwð hèlər ròjtes; dæ ska kanəs å gòrəs wust, reəs sæŋ, fèjəs å strøəs sån, mæ jèn uwr: hon ska gò san. Barən skal òp å i klèjər, å dæm, dæ ska te skuəl, di skal òsd ha mèlmaðər mæ; hwæ jèn skaði towəs å kèməs, å dæn menst skal oqəs iə æn oq mæ geŋər'n əpo laŋs, fòr əð te bårən ejt ska blyw søsyq, dæn betə tòl, nær ən blywər star å skal əpo haw hèlə te søs; muərən sjòŋər fòðæn betə:

„Sòw, betə bår!
No komər din får
po Bolbjèrə bak
mæ æn tòsk po hans nak.“

Di star bar pluðərər å pråtər hon mæ; sånt æn towors knåt ka hon fo te å skralərgren we å sèj: „Mas, han sòð iə æn kas iə æn galias ijas“, hèlər:

---

hjælper hun dem af sted til havet. Der er mest også køer, der skal malkes og sættes ud eller røgtes; der skal kærnes og göres ost, redes sænge, fejes og strøes sand, med et ord: hun skal göre orden. Börnene skal op og i klæder, og de, der skal til skolen, de skal også have „mellemmad'er“ med; hver én skal de vaskes og kæmmes, og den mindste skal vugges i en vugge med gængerne på langs, fordi at barnet ikke skal blive søsygt, den lille tulle, når den bliver större og skal på havet eller til søs; moderen synger for den lille:

„Sov, lille barn!
Nu kommer din fader
på Bulbjærg bakke
med en torsk på sin nakke.“

De större börn pludrer og passiarer hun med; sådan en toårs purk kan hun få til at skoggerle ved at sige: „Mads, han sad i en kasse i en galease i aftes“, eller:

„Sèjl te Nòrə
iə æn kòrə,
iə æn pram
te Amstərdam“,

hèlər:

„Ri te møl
po tow føl;
kom tebaq
po tow plaq
mæ æn betə sejtə kaq
tewò Tamus“, hèlə hwans hañ hijər, dæñ bete kælədeq. Så fòtèlər hon històriər å ræmsər:

Dæ war æn gåq æn gålt,
dæ skul òp å rør målt;
så brañ ən sin snuwò;
no æ dæñ històri uwò.

„Sejl til Norge
i en kurv,
i en pram
til Amsterdam“,

eller:

„Rid til mølle
på to føl;
kom tilbage
på to plage
med en lille sigtekage
til vor Thomas“, eller hvad han hedder, den lille kæledægge. Så fortæller hun historier og remser:

Der var en gang en galt,
der skulde op og røre malt;
så brændte den sin snude;
nu er den historie ude.

Aṉ̆əs ǩyr te Raṉ̆əs
mæ lijmər å sæ̱l;
haň wèḻ̆t hans uẉn å speḻ̆t hans tjæ̱r;
haň baṉ̌t å reǧi̱ər,
haň skul̆ òḻ̆ər kom̱ dær mi̱ər.

Mæn hon hår ejṭ stå̱ň å sej weḍæm swạ̊r læŋ̱; hon skal hæṇ å tow òp, å ba̦ren skal uẉð å li̱əq. Æ̣ðær æn dam̱ ejṭ o̱ lånt hæṉ, så ska dræŋ̱ən dæ̱r hæn å sæt djè sǩijb i wòṇ̌əð; æn trè̱skoboṉ̌ mæ̣ æn peṇ̌ i te mast, dẹ æ de hi̱ələ, mæn dẹ æ da æn sǩijb, å dam̱ən ær æn haẉ, å æð̣æ så æň betə reŋ̱ dæ frẹæ, sạ̊ æ dẹ æn fyẉər; æn stịən komər i sǩijbən te ba̱qlast, å så skopər di tẹ æn uẉð o fyẉərən, uwð əpo dæň „wiḻde“ haẉ. Ka di'jṭ kom uẉð å li̱əq, så ka di fòslạ̊ tijən wẹ å sèj te hwòrajər: „Æn dam̱ mæ maṉə hwijð ǧès i, kaðo ǧiṭ, hwans de ær?“ — „Ja, dẹ æ da fyẉər hèl̆ər haẉ, næ̣ de blæ̱sər, mæn hwans æ så de:

Anders kørte til Randers
med koste at sælge;
han væltede sin vogn og spildte sin tjære;
han bandte og skældte,
han skulde aldrig komme der mere.

Men hun har ikke stunder at sidde ved dem ret længe; hun skal hen at vaske op, og börnene skal ud at lege. Er der en dam ikke alt for langt henne, så skal drengene dèr hen og sætte deres skibe i vandet; en træskobund med en pind i til mast, det er det hele, men det er da et skib, og dammen er et hav, og er der så en lille rende der fra, så er det en fjord; en sten kommer i skibet til ballast, og så skubber de til den ud af fjorden, ud på det vilde hav. Kan de ikke komme ud at lege, så kan de forslå tiden ved at sige til hverandre: „En dam med mange hvide gæs i, kan du gætte, hvad det er?“ — „Ja, det er da fjorden eller havet, når det blæser, men hvad er så det:

Styw står æn staw
å bromlər såm haw?
ğitə do de,
så ğir aðæ de røðəstə raw.“

De weð barən òså nåk, te de ska wær æn kanstaw, dæ bromlər, næ di kanər mæ ən.

Kuənən ska te å ğò fesk ræn å ha tòsk å kòlə, fløñər å sel, ol å knuðər sål̈təð, fò grönsål̈təð tòsk å kòlə æ gòt å ha əpo dæñ tij, dæ wåŋkər ejt nòj fæsk fesk, å speqəð fesk æ wi nøjt te å ha te dòwər åm mårən tenòj jènə brø. Åm fòror heŋər hon tòsk å kòlə, skaðər, fløñər å sel op te tar iə æn hjèl; dær æ rest nu stòlpər uðen te huws mæ æn hòbən latər imèl; de æ sånt æn eñrætnəŋ, dæ kaləs æn hjèl, å dæ blywə tow å tow fesk bojən saməl å hæñ øwə latər'n. Op iði gaməldas wij skòstinər æðær plas te å heŋ fesk i røq, å di røqər bòðə hoər å strijlər, makrəl å sel iðjèr skòstin, fò dær ær ejt swå manə, dær hår æn huws jènər te å røq fesk i. Ær əð sel,

---

Stiv står en stav
og brumler som havet?
gætter du det,
så giver jeg dig det rødeste rav.“

Det véd börnene også nok, at det skal være en kærnestav, der brumler, når de kærner med den.

Konen skal til at göre fisk ren og have torsk og kuller, flynder og sild, ål og knurhaner saltet, for grönsaltet torsk og kuller er godt at have på den tid, der vanker ikke noget fersk fisk, og speget fisk er vi nødt til at have til davre om morgenen til noget ene brød. Om foråret hænger hun torsk og kuller, skader, flynder og sild op til törre i en hjæld; der er rejst nogle stolper uden for huset med en hoben lægter imellem; det er sådan en indretning, der kaldes en hjæld, og der bliver to og to fisk bundet sammen og hængt over lægterne. Oppe i de gammeldags vide skorstene er der plads til at hænge fisk i røg, og de røger både håer og striler, makrel og sild i deres skorsten, for der er ikke svar mange, der har et hus ene til at røge fisk i. Er det sild, der er

*dær æ snak åṃ, så blywer bòðə mjèlk å ruwn iðæm, mæn lòwər å bòwsər å huə å gån blywər tån o di tòsk, dæ ska såltəs, å wi skal ha traṇəð brèj o òl wò tòsklòwərər, fò de bæjst tran ka wi sæl te apotekərən hèlə ǧiwò bạr, åm di skul ha kitəlsyqəň, å de wòqəst hååæ manə fatə feskərər te fò fọ ọr sijn broqt å breň åm awtənən i ste fò lyjs; æn betə stomp jạr mọæ æn huəl iǧèməl tẹ å sæt æn pr**å**s i, dæṇ blòw lạð øwər æn kòp hèlər sånt æn teŋ mæ tran i; de puəst å løjtəð så greṃ i stòwən, å de lyjst ejṭ swọå møj, de hæsliq tran, mæn fatə fòlk war ejṭ fò gòt wòṇ. Dæ wa jèṇ gåŋ æn kuən əpo Kjar, dær hað skrèðərər; dæm stjèqt hon nòj fesk te å spuər dæm åṃ, hwant di lij əð; jow, de ku da jar go aṇ; åm di west, hwans de wa stjèqt i, mæn de ku di da'jṭ ǧiṭ, å så fòtòl hon, de wa stjèqt saṃəl með tòsklòwər; po dæṇ måð war əð da stjèqt i tran. Hwæṃ dær hår let, di ka òså nær dæm mæ let; no hað hon hwærkən smòr hèlə fjèt, mæn hon klår sæ ænda. De åňt tran, såm di koqər o hajər, mårswijn å*

---

tale om, så bliver både mælke og rogn i dem, men lever og bukser og hoved og gæller bliver taget af de torsk, der skal saltes, og vi skal have trannet smeltet af alle vore torskelevere, for det bedste tran kan vi sælge til apothekeren eller give vore börn, om de skulde have kærtelsygen, og det dårligste har der mange fattige fiskere til for få år siden brugt at brænde om aftenen i steden for lys; en lille stump jærn med et hul igennem til at sætte en prås i, den blev lagt over en kop eller sådan en ting med tran i; det osede og lugtede så grimt i stuen, og det lyste ikke ret meget, det hæslige tran, men fattige folk var ikke for godt vant. Der var en gang en kone på Kæret, der havde sypiger; dem stegte hun noget fisk til og spurgte dem om, hvordan de led det; jo, det kunde da gærne gå an; om de vidste, hvad det var stegt i, men det kunde de da ikke gætte, og så fortalte hun, det var stegt sammen med torskelever; på den måde var det da stegt i tran. Hvem der har lidet, de kan også nære sig med lidet; nu havde hun hverken smör eller fedt, men hun klarede sig endda. Det andet tran, som de koger af hajer,

sæ̲lhun̲̆, de ka di nåk broq å bren̲̆ hèl̆ə smør stèw̲l mæ̣, mæn mjèstəndiəls sæ̲lər di əð.

Bạrən komər fræ sku̲əl å skal ha djèr øn̲̆ən, mjèst koqt fesk å katèflər. Fe̲sksop søb̲ər wi'jṭ swọ̊ tit, mæn så ka wi broq əm å skòl̲̆ wul̲̆sa̲qər i, å bạq æṭər slår wi dæm uw̥ð əpo grön̲əŋən; så ska dæ nåk blyw̲ æn gụə plæt grès dæ̲r, å k̆yər'n wel ja̲r hạ̊ əð, fò di kan̆ òså gòt lij fesk; hå wi tạ̊n så møj, te wi ka'jṭ sæ̲l əð å hèl̆ər ejṭ fòtæ̲r əð, en̲̆ən de blywər fòdæṛəð, så ǧijər wi wò k̆yər əð, isæ̣r tò̲skhwòð̲ər å dæṇ̆ slaw̲, å dịə æ swæ̲r tẹ å slobər əð iðæ̣m.

Mạn̆əns haw̲klèjər fræ i gụər æ wuð̣ å ska heŋəs te ta̲r. Åm såm̲ərən å i gòt wèjr ær əð eŋən sạq å fo əð tạr, mæn åm wen̆tərən å i ræ̲nwèjr skal əð te ka̲kəl, å dæ ska møj il̲̆ən å møj om̲aq te, å så røn̲̆ər əð ænda òp o de grem̲, sål̲̆t haw̲woṇ̆; så skaðæ bø̲ð̆əs əpọ əð, å djèr hu̲əser skaðæ syjəs i. De ær ejṭ næṃ fòṛ æn ku̲ən å hòl̆ klèjər saṃəl åm mạn̆ å bạr; hon ska kå̲r å spen̲̆, syj å ben̲̆, å di sẹər nåk, te jèṇ

---

marsvin og sælhunde, det kan de nok bruge at brænde eller smøre stövler med, men mestendels sælger de det.

Börnene kommer fra skole og skal have deres middagsmad, mest kogt fisk og kartofler. Fiskesuppe søber vi ikke ret tit, men så kan vi bruge dem (!) at skolde uldsager i, og bag efter slår vi dem ud på grönningen; så skal der nok blive en god plet græs dèr, og køerne vil gærne have det, for de kan også godt lide fisk; har vi taget så meget, at vi kan ikke sælge det og heller ikke fortære det, inden det bliver fordærvet, så giver vi vore køer det, især torskehoveder og den slags, og de er gode til at slubre det i sig.

Mandens havtöj fra i går er vådt og skal hænges til törre. Om sommeren og i godt vejr er det ingen sag at få det tört, men om vinteren og i regnvejr skal det til kakkelovnen, og der skal meget brændsel og megen umage til, og så rådner det endda op af det grimme, salte havvand; så skal der bødes på det, og deres strømper skal der syes i. Det er ikke nemt for en kone at holde klæder sammen om mand og börn; hun skal karte og spinde, sy og strikke, og de sige

ku̱ən å speň̠ å jẹ̀n lyjs å breň̠, de ka'jṭ betå̱l sæ, mæn de betå̱lər sæ da hèḷ̌ər ejṭ å læ klèjərəð rœ̣n fal̆ oð̣jè kròp, eň̠ən jẹ̀n sø̀ṟər fòṛ å fonø̀j nyj; wi mo hòl̆ saṃəl əpo pjå̱l̆tər'n å ejṭ kåst de mo̱qə wòň̠ uẉð, eň̠ən wi hạ̊r de rœ̱n. Så̱nt men̠t dæň̠ ku̱ən nåk, dæ kòqt ka̱fe i de wòň̠, hon hað towəð fesk i.

Maṇən å kas̆ki sön̠ər'n komer fræ haẉ, wuð̱ å fòfrø̱sən å så træṭ å fòmèq̱ərəð, te di ka'jṭ ròḳ mæ̣ æn ø̱r. Så skal øň̠ən wæ fa̱rə te dæm̠, å di ka ja̱r ha behoẉ å fọ æn draṃ tẹ å lyw dæm æn beṭə krom òp, hèl̆st æn draṃ ịə æn tor waṛm ø̀l. Næ̣r di så komər o klèjər å i sæṇ, så ska ku̱ənən man̠ə gåṇ ha kòṟən əpo heň̠ər røq uẉð å sœ̱l feskəð hèl̆ər hæṇ å betå̱l mæ̣ əð fòr deð̣i skyl̠̆ər hæn; di hå fòt æn swen̠lø̀w̠ər jẹ̀n ste, kal̠lø̀w̠ərər å fo̱rlø̀w̠ərər æn ajən ste; såm̠ hå ǧoẉ æn bịəð fòð̣æm, fò di hạ̊r joẉ eṇən øq sịəl; di ska fæň̠t teð̣jè maṟkaṟbəð, å no skal əð betå̱ləs mæ fesk òl̠̆ såṃəl; kụər å smø̀r skaði òså k̆yb, å di hạ̊r ejṭ ån̆t en̆ fesk å betå̱l əð mæ.

---

nok, at én kone at spinde og ét lys at brænde, det kan ikke betale sig, men det betaler sig da heller ikke at lade töjet rent falde af deres krop, inden man sörger for at få noget nyt; vi må holde sammen på pjalterne og ikke kaste det skidne vand ud, inden vi har det rene. Sådan mente den kone nok, der kogte kaffe i det vand, hun havde toet fisk i.

Manden og kanske sönnerne kommer fra havet, våde og forfrosne og så trætte og afmægtige, at de kan ikke rokke med et øre. Så skal middagsmaden være færdig til dem, og de kan gærne have nødig at få en dram til at live dem en lille smule op, helst en dram i en tår varmt øl. Når de så kommer af klæderne og i sæng, så skal konen mange gange have kurven på sin ryg ud og sælge fisken eller hen at betale med den for det, de skylder den; de har fået en svinelever ét sted, kalvelevere og fårelevere et andet sted; somme har gjort en bed*) for dem, for de har jo ingen heste selv; de skal leje til deres markarbejde, og nu skal det betales med fisk alt sammen; korn og smör skal de også købe, og

---

*) en kvart dags arbejde med heste og vogn.

De ska wæ gòt, åm kuənən ka fo æn bete skèləŋ æn gåŋ imèl fòr heñə fesk te å go hæn i butikən å kyb bönər å sikòri å såntə nèj fòr.

Kweñmeñəskər pleər ejt å ta mæ əpo haw, mæn de træfər ænda. Sånt waðæ jèn mañ, dæ lo əpo fywər, uwð əpo Nisom brænəŋ å skrabt østərs å hað hans dætər mæ sæ, da dæ kam æn østənstòrm å dròw dæm uwð æ Aqər kanal, uwð i obən haw; de snakəð fòlk møj åm, te dæñ piјq ku hjèlp sæ siəl å heñər får i lañ ijèn; di tøt, de wa gòt ǧow. Mæn hjèm ska kwònər'n hjèlp te å æn smòkròq å bakər, splið smòkròq òp å æn gåŋ imèl hjèlp te å støb æn lòj iə æn kasful sån. Dræŋən blywər òså wæn te å broq djèr heñər; di ska wæn dæm te å knøt æn bòsmañsknuwð å broq æn speskknaq te å spesk tow æñər saməl mæ å såntə nèj; di ska slå keñsər əpo æn raŋəl, dæ sejər åjər lòwt əpoðæñ jèn sij o bjèlk, å di ska hjèlp te å slå snörer uðən te mæ hywl å raŋəl lisåm æn ajən rebslår;

---

de har ikke andet end fisk at betale det med. Det skal være godt, om konen kan få en lille skilling en gang imellem for sin fisk til at gå hen i butikken og købe bönner og cikorie og sådan noget for.

Kvindemennesker plejer ikke at tage med på havet, men det træffer dog. Sådan var der én mand, der lå på fjorden ude på Nissum bredning og skrabede østers og havde sin datter med sig, da der kom en østenstorm og drev dem ud ad Agger kanal, ud i åbent hav; det talte folk meget om, at den pige kunde hjælpe sig selv og sin fader i land igen; de syntes, det var godt gjort. Men hjemme skal konerne hjælpe til at sætte agn på småkroge og bakker, spidde småkroge op og en gang imellem hjælpe til at støbe et lod i en kassefuld sand. Drengene bliver også vænnet til at bruge deres hænder; de skal vænne sig til at knytte en bådsmandsknude og bruge en merlespiger til at splidse to ender sammen med og sådan noget; de skal slå kenser på en rangle, der sidder under loftet på den ene side af bjælken og de skal hjælpe til at slå snörer uden til med hjul og rangle ligesom en anden reb-

di ska tilə wænəs tę å beñ går te kraniər, wuj å selgår, å så ka di kaskiəsæ fò lòw tę å følə mæ te Øsløs markiñ åm såmərən å sæl tar fesk.

I bjèrəŋens tij å hèləs, næ dær ejt ær hawwèjr hèlər ejt nòj fesk å ta, så æ dær manə kabor, dær gor əpo dawlèj te gorən əpo Bjèrəð hèlər i Luñ, mæn di ær òl stèjəð kij o əð, å ær əð gòt wèjr, hå di òlər row fòr å teŋk əpo, hwò manə fesk di ajər kabor trèkər òp, å hwò møj di ka tjèn, mæns æn dawlèjər ska nær sæ mæ tòl skèləŋ i gaməl pæŋ åm dawən fòr å tæsk å tow—trij mark fòr å slå hyj å høst; de æ nær we, di wel sèj, de ka'jt betål sæ å go hæn əpo arbəð å foðjè guə fø å pæŋ te, næ di ka tjèn liså møj jèn daw əpo haw såm æn hiəl oq əpo dawlèj. Ræn gal ær əð, næ dær æ stråñt æn skijb, mæn så smitər di òså djèr hyli hèlə plèjl å stekər o te haw; så ka fòlkən, di arbəðə we, sèj, hwans di wel.

De træfər æn gåŋ imèl, dæ stråñər æn skijb, hwòwal de ær ejt nær så tit, såm kaborən jar wil. Diə æ wal ejt swår

---

slager; de skal tidlig vænnes til at binde garn til kranjer, vod og sildgarn, og så kan de måske få lov til at følge med til Øsløs marked om sommeren og sælge tør fisk.

I hø- og kornhøstens tid og ellers, når der ikke er havvejr eller ikke noget fisk at tage, så er der mange kærboer, der går på dagleje til gårdene på Bjærget eller i Lund, men de er alstadig kede af det, og er det godt vejr, har de aldrig ro for at tænke på, hvor mange fisk de andre kærboer trækker op, og hvor meget de kan tjene, medens en daglejer skal nære sig med tolv skilling i gamle penge om dagen for at tærske og to—tre mark for at slå hø og høste; det er nær ved, de vil sige, det kan ikke betale sig at gå hen på arbejde og få deres gode føde og penge til, når de kan tjene lige så meget én dag på havet som en hel uge på dagleje. Rent galt er det, når der er strandet et skib, men så smider de også deres hølé eller plejel og stikker af til havet; så kan folkene, de arbejder ved, sige, hvad de vil.

Det træffer en gang imellem, der strander et skib, hvorvel det er ikke nær så tit, som kærboerne gærne vilde. De er

*møj ajlons eň ajər folk, sȧm a wel sèj læsøborən, dæ bẹər iðjèr au̲tənbön̥: „Gu ǧiu̲ðs nọ æn gụə nd̲lə strd̲ňəŋ hịələ ọən roňt eňən daụ.“ De sǩịər ilǒụləð ejṭ swọ̊r tit, te ǩa̲borəns bön̥ ȧm̥ strd̲ňeŋər blywər hȯt, ȧ strd̲ňər dær æn sǩijb, sḁ̇ ær eð mjèst uw̲ð əpo Bra̲q, di tow groṉ, dæ kaľes Na̲bra̲q ȧ Wæjstəbra̲q ȧ leqər lȧňt uw̲ð i haụ. Kja̲borən hȧr fa̲r fòtǒḷ, te Bra̲g lȧ æn hịəl mijl uw̲ð, mæn de ka wi'jṭ rœ̲n, fòr hwant ku di sȧ lijq weð̲ de? Di rœ̲nər æṭər, hwò læŋ de ka wȧ̲r ȧ row dær uụð, ȧ di weọ̈ nȯj æn krom ȧm̥, hwò lȧňt di ka roụ ịə æn stȧ̲ň, nạr di roụər lȧŋs mæ laṅ, ȧ sȧ rœ̲nə di, Leľ̲ strạ̇ň æ toụ mil lȧŋ, mæn de pa̲sər hèľər ejṭ. Fòṛ æn par ọr sijn blȯw dæ lạ̇ð æn bòj gòt ȧ wal fæm̥ tuụsiň al̲ fræ laṅ, ȧ dæṅ leqər fijr kab̲əllæŋdər uð̲ən fò Bra̲q; *så ka wi da rœ̲n wòs te, te Bra̲q ær ejṭ halajən fjærəŋwèj uw̲ð. Di gam̲əl feskərər hȧ fòtǒḷ, te di hȧr sȧm̲tir sit æn hwijð bọð mæ hwijð sèjl, dær hȧ gon syððụəst uụð fræ Na̲bra̲q, ȧ sȧ hȧr di sit, ən æ gon ȧjər, mæn ȧm de hȧr skuľ wæt wȧsəl*

vel ikke ret meget anderledes end andre Folk, som jeg vil sige læsøboerne, der beder i deres aftenbön: „Gud give os nu en god nådig stranding hele øen rundt inden dag.“ Det sker alligevel ikke ret tit, at kærboernes bön om strandinger bliver hørt, og strander der et skib, så er det mest ude på Brage, de to grunde, der kaldes Nörrebrage og Vesterbrage og ligger langt ude i havet. Kærboerne har för fortalt, at Brage lå en hel mil ude, men det kan vi ikke regne, for hvorledes kunde de så lige vide det? De regner efter, hvor længe det kan vare, at ro der ud, og de véd noget en smule om, hvor langt de kan ro i en time, når de ror langs med land, og så regner de, Lild strand er to mile lang, men det passer heller ikke. For et par år siden blev der lagt en boje godt og vel fem tusende alen fra land, og den ligger fire kabellængder uden for Brage; så kan vi da regne os til, at Brage er ikke halvanden fjerdingvej ude. De gamle fiskere har fortalt, at de har undertiden set en hvid båd med hvide sejl, der har gået sydøst ud fra Nörrebrage, og så har de set, at den er gået under, men om det har skullet være varsel for

fòr strå̲ňəŋər, dẹ æ di'jṭ bløwən klo̲q əpo; de ka jow òså ja̲r skịə, de ku wær nur sǩit søfòlk, dæ ǧik ijèn po dæṇ må̲ð, å dær hår nåk wæt man̲ə, dæ war ejṭ bèjər wạr, eň di skuľ go ijèn, såntə dèjliqə sǩijb såm di hår sòt əpo Bra̲q mæ wil̲i. Skuľ æn sølə huw̲sstòð̲ər go hæṇ å ryw̲ æn swaw̲lpeṇ å hòľ òp te òqs ò tạqəð əpo hans ælæṇdiqə hyṭ, så komər haň i toqthuẉs; i snaṭhus kom̲ər haň da; mæn nẹr æn pjåľt kaptèjn eŋən samwẹtiqhjèð ǧør sæ ọ å sæt dæň stòľ̲təstə sèjlər əpo groṇ, så hètər haň əpọ å sèj, te hans søkòrt hå wæt gal̲, hèľər haň æ bløwən sòt uẉð o hans kọs o stòṛm å ströṃ, hèľər de wa to̲q, å så slèp̣ər haň fò straf he̲r i wær̲ðən; a behøẉə wal ejṭ å sèj, te dær ær òså man̲ə sta̲kələr, dæ fòlijsər uð̲ən å ha sǩyľ ij əð sịəl.

Kja̲borən hòľər møj oḍæň blọ koẉ, såm di kal̲ər ən; æðæ jèṇ oḍæm òp əpo Bjèṛəð hèľər æn ajən bakị, skal haň òľ̲tir tẹ å sij uẉð øẉər haẉ å tèl̲, hwò manə sèjlərər å dåm̲pərər haň ka blyw wạ̊r imèľ Hå̲ňsthòlm å Bol̲bjèrə, å de ka såm̲tir åm

---

strandinger, det er de ikke blevne kloge på, det kan jo også gærne ske, det kunde være nogle slette søfolk, der gik igen på den måde, og der har nok været mange, der var ikke bedre værd, end de skulde gå igen, sådanne dejlige skibe, som de har sat på Brage med vilje. Skulde en stakkels husstodder gå hen og rive en svovlstik og holde op til tagskægget af taget på sin elendige hytte, så kommer han i tugthus; i „hullet" kommer han da; men når en pjalt kaptejn ingen samvittighed gör sig af at sætte den stolteste sejler på grund, så hitter han på at sige, at hans søkort har været gale, eller han er bleven sat ud af sin kås af storm og ström, eller det var tåge, og så slipper han for straf her i verden; jeg behøver vel ikke at sige, at der er også mange stakler, der forliser uden at have skyld i det selv.

Kærboerne holder meget af den blå ko, som de kalder den; er der en af dem oppe på Bjærget eller en anden bakke, skal han altid til at se ud over havet og tælle, hvor mange sejlere og dampere han kan blive vår mellem Hanstholmen og Bulbjærg, og det kan undertiden om sommeren i godt vejr

såm̱ərən i gòt wèjr mæ syððiẉəstweṇ̌ wær hæṉ wẹ æn par huṉ̌ər; æŋkəlt gåŋ æðæ jow òså slæt eŋən å sij. Hwis dæ no komər æn sǩijb nøj eṉ̌ələ, skal haň nåk pas əpọ å hòľ yẉ mẹ ən; ȯḻ wæṉ, hwar haň så ær op əpo baḳərən, weọ̈ haň nåk, hwa fò baḳər i kleṭ haň ska sij øẉər fòṛ å feṉ̌ Bra̱q, å komər æn fa̱rtøw dæṇ̌ wèj hæn, skal haň snạr leq mæṟk te, åm dæň skrijər hèľər ejṭ; gor ən så fòbij, ja, så blywər haň jow nøj sløt, å så gor han å rænər uẉð əpo, åm dæň æ gon eṉ̌ən åm Bra̱q hèľər uḏən åṃ, fò stu̱ər sǩijb ka nåk go imèḻ̌ Bra̱q å laṇ̌, nẹ̈ di bæðæm æð tẹ əð, mæn de hæṉ̌ər imèḻ̌, te nẹ̈r di æ kom̱ən dæ̱r, så komə di i tåŋkər åṃ, te di we̱s nåk æ komən fòr eṉ̌ələ, mæn hwis di så prøw̱ər å sæt uẉð ijèn, sạ̊ æ di snøt lisåm de waṟm øl, såm di sẹr; dẹ æ no sạ̊nt æn gam̱əl pråt.

Æðær æn sǩijb, dæ stø̱ðər, så stekər æn ǩa̱bo ọ te haẉ, hwans haň så wa wẹ å besteḻ, åm haň så sòọ̈ i ǩèṟk møṭ åjər pre̱kən, å dær kam bu æṭər ham dæ̱r eṉ̌, fò de ska nåk

---

med sydøstvind være henne ved et par hundrede; enkelte gange er der jo også slet ingen at se. Hvis der nu kommer et skib noget „inderlig“, skal han nok passe på at holde öje med det; alle vegne, hvor han så er oppe på bakkerne, véd han nok, hvad for bakker i klitten han skal se over for at finde Brage, og kommer et fartöj den vej hen, skal han snart lægge mærke til, om det skrider eller ikke; går det så forbi, ja, så bliver han jo noget slukøret, og så går han og regner ud på, om det er gået inden om Brage eller uden om, for store skibe kan nok gå imellem Brage og land, når de bærer sig ad til det, men det hænder imellem, at når de er komne dèr, så kommer de i tanker om, at de vistnok er komne for langt ind, men hvis de så prøver at sætte ud igen, så er de snydte ligesom det varme øl, som man siger; det er nu sådan en gammel snak.

Er der et skib, der støder, så stikker en kærbo af til havet, hvad han så var ved at bestille, om han så sad i kirken midt under prækenen, og der kom bud efter ham der inde,

òså ha hæṇ̆ æn gåŋ̣. Hwar haň komər hæn, ro̲bər haň åṃ dæň hær strå̲ňəŋ, å kwòn̲ər å bạ̊r ræňər hæn te ajə fòlk, dæ pleṛ å broq̣ haw̤. „Bạr, bạr! dær ær æn sǩijb po Bra̲q, po Bra̲q, po Bol̲bjère-Bra̲q, po klepər å sǩær“, ròb̲̌t æn ǩa̲bo ìeṇ gåŋ̣ nåk så hyw̲trawən teṇu ajər. Æn ajən ǩa̲bo stow å graw̲əð lå̃ňt wæjstər i hans mark, dæň gåŋ̣ haň hø̀ṭ de hæ̣r. „Marjan̲ə, skal a slæŋ̣ min trè̲skor?“ ròb̲̌t haň hjèṃ te hans ku̲ən. „Ja gu skaðo så, å så ræṇ̆!“ ròb̲̌t hon teba̲q ijèn. Komə di så hå̲lən nịə te strạ̊ň, så æðæ kaski slæt eŋ̣ən sǩijb epo Bra̲q; dæň ka wæ komən ọ we sin ijn hjèlp, hèľər nur ajər æ komən føst å hår tạ̊n hi̲ələ fòtjèṇəstən mæ̣ å hjèlp ən ọ, hèľə dær hå slæt eŋ̣ən sǩijb wæt əpo Bra̲q, mæn de ær ejṭ å̃ňt eň æn lø̀w̤n, dær æ blø̀wən sæň o ste; dær æ jo nåk nu̲ər, dær hå løst teṛ å fo æn lø̀w̤n tə gåŋ̣. Sạ̊nt waðær fò man̲ə ọr sijn æn maṇ̆, dæ wiľ hòľ di a̲jər fe̲skərər fò naṛ; haň fòtòľ̲, dæ wa kom̲ən æn strå̲ňəŋ, å nòj æṭər sọ haň, te òľ̲ fòḷk ræn̲̆ æ haw̤ te, fòðæ sku nåk wæ kom̲ən æn sǩijb, fòtòľ̲ di

---

for det skal nok også have hændet en gang. Hvor han kommer hen, råber han om denne stranding, og koner og börn render hen til andre folk, der plejer at bruge havet. „Börn, börn! der er et skib på Brage, på Brage, på Bulbjærg-Brage, på klipper og skær“, råbte en kærbo én gang nok så höjtravende til nogle andre. En anden kærbo stod og gravede langt vester i sin mark, den gang han hørte dette. „Mariane, skal jeg slænge mine træsko?“ råbte han hjem til sin kone. „Ja gu skal du så, og så rend!“ råbte hun tilbage igen. Kommer de så halende ned til stranden, så er der kanske slet intet skib på Brage; det kan være kommet af ved sin egen hjælp, eller nogle andre er komne först og har taget hele fortjenesten med at hjælpe det af, eller der har slet intet skib været på Brage, men det er ikke andet end en lögn, der er bleven sendt af sted; der er jo nok nogle, der har lyst til at få en lögn til gang. Sådan var der for mange år siden en mand, der vilde holde de andre fiskere for nar; han fortalte, der var kommen en stranding, og noget efter så' han, at alle folk rendte ad havet til, for der skulde nok være

ham; så teṉt haň, de kuṉ da òså jạr wœ saṉ, å så ræň haň mœ, mæn haň fèk nåk å hør maṉə gåŋ, te han lèẉ sạ̊ læŋ, te haň troẉəð əð siəl.

Mæn æḍær æn skijb əpo Brạq hèlər eṉ əpo ræẉlər'n, så sørər æn k̆ạbo òl̆tir føst fòṛ å fo fòlkən bjèṛəð. No hår règiərəŋən sørəð fòṛ å hạ æn rœnəŋsbọð his å hœr əpo strạ̊ň, å sạ̊nt æn jèṇ æðær òså po Lel̆ strạ̊ň uð̱ən fò Strạ̊ňkar. Iən stụər huẉs æ bọðən sòt əpọ æn uẉn, å eṉ i dæṇ rœnəŋshuẉs æðær òså rakètər å òl̆ de, rœnəŋsmaṉskabəð hèl̆əs ska broq. Fijr gåŋ åm ọr æði uẉð å øẉ dæm mæ bọðən, mæn di ær il̆ nåk så glạ̊ wẹ å broq dæṇ bọð såm å taðjèr ijn haẉbọð, nœðær æṇèj haẉ, å di ær ejṭ møj løstə fòṛ ạ̊ fo rœnəŋsbèl̆tər'n əpo hèl̆ər å blyw bojən fåst te bọðən. De hår òså trọfən æn pa gåŋ, te fòṛmaňən fòr rœneŋsbọðən å hiələ rœnəŋsmaṉskabəð hå nèjṭəð å go uẉð mæ bọðən, åm ajər òså hå tuẉr; mæn də ka wi sijn snaḳ åṃ.

---

kommet et skib, fortalte de ham; så tænkte han, det kunde da også gærne være sandt, og så rendte han med, men han fik nok at høre mange gange, at han löj så længe, til han troede det selv.

Men er der et skib på Brage eller inde på revlerne, så sörger en kærbo altid först for at få folkene bjærget. Nu har regeringen sörget for at have en redningsbåd hist og her på stranden, og sådan en er der også på Lild strand uden for Strandkær. I et stort hus er båden sat på en vogn, og inde i det redningshus er der også raketter og alt det, redningsmandskabet ellers skal bruge. Fire gange om året er de ude at øve sig med båden, men de er ilde nok så glade ved at bruge den båd som at tage deres egne havbåde, når der er nogen søgang, og de er ikke meget lystne for at få redningsbælterne på eller at blive bundne fast til båden. Det har også truffet et par gange, at formanden for redningsbåden og hele redningsmandskabet har nægtet at gå ud med båden, om andre også har turdet; men det kan vi siden tale om.

Fòruð̲ən de få̲st rœ̲nəŋsmaň̲skab æ dær æn pa mæň̥, dæ ska mø̲ð mœ̣ æn spœň hæjst we rœ̲nəŋshuẉsən fò̦r å ǩyər mæ bo̲ðən, så snå̦r dær ær strå̲ňt æn sǩijb; de ær òľ̲ de, fijr hæjst ka trèķ ən. Ær ən så komən nịər i haw̲stòkən, sætər maň̲skabəð bọðən uẉð å rowər hæn te sǩijbən fò̦r å bjèr̲ə søfòlkən, hwans de sạ̊ æ fò nu̲ər. De ka trœ̲f, de knijbər nåk mœ̣ å ğø̀ sæ fòstạ̊lə fòð̣əm, mæn de ær ejṭ tit, fò di fljèst ǩa̲bor hå får te søs iḍjèr oŋdom, såm̲ oḍəm ejṭ læŋ̲ər eň æn såmərs tij såm kok imèľ̲ Tisti å Ol̲bòrə, mæn såm̲ ajər hår òså fạ̊r i man̲ə ọr po låŋ re̲sər mæ fræm̲əð sǩijb, å så hå di da òl̲tir lọ̈r å brèķ nø̀j əpo fræm̲əð spròq, mjèstəndịəls Æŋ̣əlsǩ. Gam̲əl fòlk fòtèl̲ər ilø̀ẉəl, te di wa jèṇ gåŋ nọ̈r komən galʼ̣ o ste, fò dær war strå̲ňt æn sǩijb, å eŋ̲ən o dæm̲, dæ kam uẉð tẹ əṇ, ku snaķ åňt eň djèr ijn mọl. — „Kaň I ejṭ snak Tysk, Ba̲təl? I hå jow får te søs i man̲e ọr“, så di tẹ æn gaməl maṇ̌, dær æ dø̣ no fò maŋfòḷdiqə ọr sijn. „Tysk kạ a'jṭ“, swå̲r haň, „mæn æn ǩæbfuľ Æŋ̣əlsk.“ De

---

Foruden det faste redningsmandskab er der et par mænd, der skal møde med et spænd heste ved redningshuset for at køre med båden, så snart der er strandet et skib; det er alt det, fire heste kan trække den. Er den så kommen ned i havstokken, sætter mandskabet båden ud og ror hen til skibet for at bjærge søfolkene, hvad det så er for nogle. Det kan træffe, det kniber nok med at göre sig forståelig for dem, men det er ikke tit, for de fleste kærboer har faret til søs i deres ungdom, somme af dem ikke længer end en sommers tide som kok imellem Thisted og Ålborg, men somme andre har også faret i mange år på lange rejser med fremmede skibe, og så har de da altid lært at „brække“ noget på fremmede sprog, mestendels Engelsk. Gamle folk fortæller alligevel, at de var én gang nær kommet galt af sted, for der var strandet et skib, og ingen af dem, der kom ud til det, kunde tale andet end deres eget mål. — „Kan I ikke tale Tysk, Bertel? I har jo faret til søs i mange år,“ sagde de til en gammel mand, der er død nu for mangfoldige år siden. „Tysk kan jeg ikke,“ svarede han, „men en kæbefuld

wa no ejt uð̠ən jèn betə usmol, hañ ku hòw̠, mæn hwans dæň betyj, wẹst hañ ejt. Så kam hañ da òp po sǩijbən å så teð̣i fræm̠əð søfòlk: „Gòta̠siabok!“ Mæn òl̠ər så so̠r hað hañ sạð de, far hañ òså kam wèr̠əsløs nịər øw̤ər hu̠ə å hals. Hwant de så sijn ǧik te, te ǩa̠borən snakəð dæm te ræṭ mæ søfòlkən å fèk dæm mæ i lañ, de weð a eŋən besǩịən åṃ.

I wò tij ær əð æn fònyw̤əls å sij, hwò møj dæ blywə ǧow fòr å rèj fòlijst sømæṇ, mæn sạnt hår əð ejṭ wæt òl̠ daw̠. Såm beṭə dræŋ hø̀ṭ a æn històri, gam̠əl fastər Mæṭ fòtòl̠ åṃ nø̀j, dæ skul ha pasịərəð lånt østər ni̠ər i fòr̠iqə tijər. A wiľ hạ əð så ǩẹr såm æn ny to̠sǩẹ̀ləŋ, te a kuň ha fòtòl̠ əð lisă got såm a hø̀ṭ əð; de kaṇ a no ejṭ, mæn men̠əŋən æð̣a, te dæ wa strå̠ňt æn sǩijb əpoð̣æň eň̠əst ræw̠l, å òľ fòlkən wa druw̠nt så nẹr såm jèṇ; ham fèk di æn tòw kast uw̤ð te å sku trèk ham i laṇ, mæn dæṇ, dær hað mæ dẹ å ǧø̀r, hað nåk hòľt ham så læŋ i ǩijlən imèľ ræw̠lən å laṇ, te hañ kam

---

Engelsk.“ Det var nu ikke uden én lille udtalelse, han kunde huske, men hvad den betød, vidste han ikke. Så kom han da op på skibet og sagde til de fremmede søfolk: „Go at Asia, boc!“ Men aldrig så såre havde han sagt det, för han også kom pludselig ned over hoved og hals. Hvorledes det så siden gik til, at kærboerne talte sig til rette med søfolkene og fik dem med i land, det véd jeg ingen besked om.

I vor tid er det en fornöjelse at se, hvor meget der bliver gjort for at redde forliste sømænd, men sådan har det ikke været alle dage. Som lille dreng hørte jeg en historie, grandtante Mette fortalte om noget, der skal have passeret langt øster nede i forrige tider. Jeg vilde have det så kært som en ny toskilling, at jeg kunde have fortalt det ligeså godt, som jeg hørte det; det kan jeg nu ikke, men meningen er da, at der var strandet et skib på den inderste revle, og alle folkene var druknede så nær som en; ham fik de et tov kastet ud til og skulde trække ham i land, men den, der havde med det at göre, havde nok holdt ham så længe i kedelen imellem revlen og landet, at han kom af med livet,

o mæ lyw, å de sku nåk wæ fòr å foðə hiələ, bòðə skijbən å lajnəŋən, fò war hañ komən lèwəñ i lañ, så ku di'jt sånt ha tån əð. Mæn åm øwriqhjèðən hað fòt mistånk åm, te dæ wa fèjl we əð, hèlə hwant de ku wær, nåk ær əð, te òl dæm, dæ wa te ste we strånəŋən, di skul leq djèr hån epoðæñ dø hans brøst å ğèr ij epo, te di war ejt skyl i hans dø. Imèl òl ajər waðær òså æn gaməl mañ å så hans sön. De ğik gòt mæðæm hwæ jèn, te dæñ hær sön, Kræjstən hjèt hañ, sku te å ğèr ij. Olər så sor hañ hað låð hans hån əpo brøst oðæñ dø, far blø pølt uwð o niəs å moñ əpo liqən, å Kræjsten blat niər əpo guəl we sij oðæn dø å wa dånt, å hans får skreq, te di ku hør əð lånt hæn: „Mæn Kræjstən! Kræjstən! hwafòr ğow do de?“

Jèn daw fòr æn snəs or sijən waðæ strånawsjon we Lel strån, å æn gromə ræn å blæst war əð. Iðə sam gu law so fòlk, te dær kam æn hòllañsk kof drywən mæ nøðflaq òp.

---

og det skulde nok være for at få det hele, både skibet og ladningen, for var han kommen levende i land, så kunde de ikke sådan have taget det. Men om øvrigheden havde fået mistanke om, at der var fejl ved det, eller hvorledes det kunde være, nok er det, at alle de, der var tilstede ved strandingen, de skulde lægge deres hånd på den dødes bryst og göre ed på, at de var ikke skyld i hans død. Imellem alle andre var der også en gammel mand og så hans sön. Det gik godt med dem hver en, til denne sön, Kristen hed han, skulde til at göre ed. Aldrig så såre han havde lagt sin hånd på brystet af den døde, för blod strømmede ud af næse og mund på liget, og Kristen styrtede ned på gulvet ved siden af den døde og var besvimet, og hans fader skreg, så de kunde høre det langt hen: „Men Kristen! Kristen! hvorfor gjorde du det?“

Én dag for en snes år siden var der strandavktion ved Lild strand, og en grumme regn og blæst var det. I det samme gode lag så' folk, at der kom en hollandsk kuf drivende med nødflag oppe. Herredsfogeden sagde, at red-

Hærəðsfòwðən så, te rænəŋsmañskabəð sku go uwð, mæn fòrmañən fòr rænəŋsbọðən bañt næj; de war ejt wèjər å ǧèn æn huñ uwð i, i sijər tẹ æn meñəsk. Sånt hår aða læt mæ fòtèl, åm de no hèləs æ sañ. Mæn så waðær æn gọrmañ əpo Kjạr, di kalt Aqsəl Huəl; hañ waða òså komən niər te Strånkar; åm hañ så høt å so de hær, så bèj hañ sæ tẹ å wil go uwð mæ rænəŋsbọðən, åm dæ wa nuər, dæ guəwiləð wil følə mæ ham. Dewa dæ nåk, dæ wil, å så ǧik hañ uwð å rèjəð besætnəŋən; skijbən fèk di òså bjèrəð, hwòwal dæñ wa møj hawəriərəð. Aqsəl Huəl kòwtən, fèk ən tròkən òp əpo lañ å ǧow i stañ i boñ å sòt nyj takəlạsi pọ ən, nèj stạr å swærər, eñ gòt war, å så blèw ən sòt uwð å sku får əpo Nòrə å Æŋlañ, å Aqsəl lo hans jènəst sön, æn dræŋ əpọ æn tèl—tratən ọr rəs mæ; hañ skul uwð å sij sæ åm i wærðən. Dæñ føst tuwr ǧik nåk te Æŋlañ, trowər a, mæn åm di wa komən så lånt tebaq ijèn, te di ku wær såm uwð fò Mæskən, kåñtəð kofən. Dæñ gåŋ fèk di ænda sèjlən bjèrəð, å så lætəð skuwðən

---

ningsmandskabet skulde gå ud, men formanden for redningsbåden bandte nej; det var ikke vejr at genne en hund ud i, end sige et menneske. Sådan har jeg da ladet mig fortælle, om det nu ellers er sandt. Men så var der en gårdmand på Kæret, de kaldte Aksel Hole; han var da også kommen ned til Strandkær; da han så hørte og så' dette, så bød han sig til og vilde gå ud med redningsbåden, om der var nogle, der godvillig vilde følge med ham. Det var der nok, der vilde, og så gik han ud og reddede besætningen; skibet fik de også bjærget, hvorvel det var meget havareret. Aksel Hole købte det, fik det trukket op på land og gjort i stand i bunden og sat ny takelage på det, noget större og sværere, end godt var, og så blev det sat ud og skulde fare på Norge og England, og Aksel lod sin eneste sön, en dreng på en tolv—tretten år rejse med; han skulde ud og se sig om i verden. Den første tur gik nok til England, tror jeg, men da de var komne så langt tilbage igen, at de kunde være som ud for Mærsken, kæntrede kuffen. Den gang fik de dog sejlene bjærgede, og så lettede skuden sig igen, men noget

sæ ijèn, mæn nèj ætər fèk Aqsəl å weð, te dæ war drèwən æn nawnbrèt i lañ we Skawən å sku pas te hans skijb. Så spæñt Aqsəl Huəl fòr å kyər næt å daw, te hañ kam hæn å so brètən. De wa guə nåk hans skijb, dæñ war o, mæn dewar òså de jènəst, hañ hòt hèlər so te skijbən å dræŋən å de hiələ. Di så, han sòw ejt å snakəð ejt i manə tijər ætər. Dewa de wæst, dær hað hæñ ham, mæn de ær, Gu bèjər əð, ejt de sijst hèlər de jènəst, dær hå strånt fòr ham, sələ mañ.

Manə or ætə de hær, jèn wojənsda mår klòkən sèjs, de wa dæñ tølt Deqsæmbər atən huñər å syw å halfjæs, strånt dær æn tysk skijb əpo Braq; de war æn skonərt fræ Ròstòk, dæ wa laj mæ row, å dæñ hað wæt øwər tow månəðər əpo res fræ hjèmən o å hað wæt nær we å strån tow gåŋ åje Nòrə, far ən ræñ əpo Braq. De wår nèj òp æ daw, eñən kaborən blèw ən wår å kam niər əpo strån, mæn læŋər ku di'jt kom, fò de blæst æn gròw stærk weñ o syðòwəst, å di wa rèj fòr, te næ di kam uwð te Braq, så ku di'jt kom i lañ ijèn.

---

efter fik Aksel at vide, at der var drevet et navnebræt i land ved Skagen og skulde passe til hans skib. Så spændte Aksel Hole for og kørte nat og dag, til han kom hen og så' brættet. Det var got nok hans skib, det var af, men det var også det eneste, han hørte eller så til skibet og drengen og det hele. De sagde, han sov ikke og talte ikke i mange tider efter. Det var det værste, der havde hændet ham, men det er, Gud bedre det, ikke det sidste eller det eneste, der har strandet for ham, stakkels mand.

Mange år efter dette, én onsdag morgen klokken seks, det var den tolvte December atten hundrede og syv og halvfjerds, strandede der et tysk skib på Brage; det var en skonnert fra Rostock, der var ladet med rug, og den havde været over to måneder på rejse fra hjemmet af og havde været nær ved at strande to gange under Norge, för den løb på Brage. Det varede noget op ad dagen, inden kærboerne blev den vár og kom ned på stranden, men længer kunde de ikke komme, for det blæste en grumme stærk vind af sydøst, og de var rædde for, at når de kom ud til Brage,

Dæ wa wal nåk nu̱ər imèl̥ dæm, dær hað prøw̱əð å wær uw̱ð i̥ən syððw̥əst stòr̥m; sånt weð̥ a jèn̥ maň, dæ war uw̱ð mæ tow betə dræŋ̥ i sånt wèjər; di krijəð nåk fòr̥ å kom i laň, mæn hwð mèj di så row̱əð å slèð̥, så drøw bo̥ðən læŋ̥ər å læŋ̥ər uw̥ð, å di wa we̥ å ta̱b mu̱əðəð å befå̱l dæm i Gus hḁ̊ň, mæn te òl̥ gu̱ə hèl̥ å løk̥ wæn̥ weň sæ̥ æn betə stre̥q te østər, å så ku di ta Hòl̥mən. Po dæň må̱ð kam diða løk̥ələ i laň, mæn de war ejt̥ sḁ̊ð, de ku go̥ sånt æn ajən gåŋ̥. Mæns ræ̱nəŋsman̲skabəð å di ajər ǩa̱bor stow̥ əpo strḁ̊ň å snak̥əð åm̥ de hæ̥r, så ku di sij, te dæ bløw sòt æn bo̥ð uw̥ð fræ sǩijbən, mæn di ku òså sij, de ǧik, såm di nåk hað teňt: bo̥ðən drøw læŋ̥ər å læŋ̥ər uw̥ð i haw̥. Iðə sam̱ kam̥ dær æn gaməl maň əpo tow̥ å halfjæsəňstyw̱ o̥r ni̥ər əpo strḁ̊ň; haň hað ejt̥ fòt əð å weð̱ far så sel̀ə, te dæ war̥ æn strå̱ňəŋ, å de ka ja̱r sǩi̱ə, ði ajər ǩa̱bor hað òl̥ər hat i hu̱ə å sæň bu te så gam̱əl æn maň åm̥ å kom mæ te sǩibsbjèr̥əŋ, fò nåk war

---

så kunde de ikke komme i land igen. Der var vel nok nogle imellem dem, der havde prøvet at være ude i en sydøstlig storm; således véd jeg én mand, der var ude med to små drenge i sådant vejr; de stred nok for at komme i land, men hvor meget de end roede og sled, så drev båden længer og længer ud, og de var ved at tabe modet og befale sig i Guds hånd, men til al god held og lykke vendte vinden sig en lille streg til øster og så kunde de tage Hanstholm. På den måde kom de da lykkelig i land, men det var ikke sagt, det kunde gå sådan en anden gang. Mens redningsmandskabet og de andre kærboer stod på stranden og talte om dette, så kunde de se, at der blev sat en båd ud fra skibet, men de kunde også se, det gik, som de nok havde tænkt: båden drev længer og længer ud i havet. I det samme kom der en gammel mand på to og halvfjerdsindstyve år ned på stranden; han havde ikke fået det at vide för så silde, at der var en stranding, og det kan gærne ske, de andre kærboer havde aldrig haft i hoved at sende bud til så gammel en mand om at komme med til skibsbjærgning, thi nok var

haň mu̱əðə, west di nåk; haň tur go əpo haw̦, nœ̣r eŋən ajər tuw̱r, å spu̱ər di ham åṃ, hwant de ku wœ̱r, haň war ejṭ rèj, så swå̱r haň å så̱, te haň hað òḻər ǧow̦ haw̦ nø̀j fòtrèð, å hwafòr skuľ haw̦ så ǧør ham fòtrèð; no hår haw̦ ǧòw ham fòtrèð nåk, mœn dœ̣ň històṛi wel a ǧèm̱ te sist. Mœn såm sạð: now̦ar han nø̀j òḻ̌ərə, å dœr hað eŋən ǧow̦ nø̀j rœ̱nəŋ əpo ham, mœn haň kaṃ ilø̀w̦əl. Haň hað gọn mœ weṇ eṉ imèḻ̌ kletḅakərn å hað ejṭ rèjtiq sǩønt əpo, hwò stœrk de blœ̱st, å åṃ haň kam niər əpo strạň å sọ, hwant de haŋ saṃəl, tøt haň ejṭ, dœ wa nø̀j å ǧør sin hå̱l låŋ œṭər. Haň fèk fœṃ mœ sœ; dœ wa no føst hans ijn sö̤n Johaṉəs, dœ war aṭən ọr dœ̣ň gåŋ, å såw̦a dœr Sòrən Knusens sö̤n Jaḳob əpo Kjạr å dœň beṭə Jaḳob i Kleṭ, dœň beṭə sme i Kleṭ å Sòrən Wiq i Gle̱. Di fèk ịə œn hast dœň gam̱əl hans boð uw̦ð, å de wå̱r ejṭ lœŋ, eňən di no̱əð di fijr tyskərər, dœ drø̀w̦ i haw̦ uð̱ən te Bra̱q. Kaptèjnən ku swœ̣r snak daṉsk, så lœŋ dœ wa få̱r əpo fa̱r; haň wiľ føsṭ ha ǩa̱borən tẹ å ha tån hans

---

han modig, vidste de nok; han turde gå på havet, når ingen andre turde, og spurgte de ham om, hvordan det kunde være, han var ikke ræd, så svarede han og sagde, at han havde aldrig gjort havet nogen fortræd, og hvorfor skulde havet så göre ham fortræd; nu har havet gjort ham fortræd nok, men den historie vil jeg gemme til sidst. Men som sagt: nu var han noget aldrende, og der havde ingen gjort nogen regning på ham, men han kom alligevel. Han havde gået med vinden inde imellem klitbakkerne og havde ikke rigtig skönnet på, hvor stærkt det blæste, og da han kom ned på stranden og så', hvordan det hang sammen, syntes han ikke, der var noget at göre sin hale lang efter. Han fik fem med sig; der var nu först hans egen sön Johannes, der var atten år den gang, og så var der Sören Knudsens sön Jakob på Kæret og den lille Jakob i Klitten, den lille smed i Klitten og Sören Vig i Glæde. De fik i en hast den gamles båd ud, og det varede ikke længe, inden de nåede de fire tyskere, der drev i havet uden for Brage. Kaptejnen kunde prægtig tale dansk, så længe der var fare på færde; han vilde

bọð əpo slæ̲btòw, å sin haň ku'jṭ foðæm te de, wiľ haň ǧiọðæm òḽ di dèjliqə sa̲qər, dæ waṛ i bọðən, åm di wiľ ha tån əm øụwər iọ̈jèr ijn bọð, mæn hwò ja̲r di wiḽ, så kuň eð ejṭ go aṇ å tø̲ æṭər əð, å djè bọð ku wal hèḷər ejṭ bæ̲r swạ̊r møj mia̲r eň di ti maṇ̌. Hæṇ imòð aw̲tən i møṟknəŋ̣ən, såṇt wẹ æn pas klòkən trij̲, kam bọðən løḳələ å wal i laṇ̌, mæn di fòtòḽ sijn, te di hað òḽ̌ər wæt uw̲ð i såṇt æn hem̲əriqs wèjrlaw, å di hað ejṭ trow̲əð, di wa komən lòw̲əň i laṇ̌; dæň gam̲əl, dæ wa sǩipər å sòð we ròụwər, hað òḽ̌ər mæ̲lt æn usmol, fræ di sòt fræ laṇ̌ å te di war i gụə behòḽ̌ ijèn. Så taḳəð kaptèjnən dæm da sa̱ man̲ə gåŋ̣ å lòw̲əð dæm da så we̲s, te di sku nåk fọ æn gụə betal̲əŋ̣ fòṛ əð æ hans rèǧịərəŋ̣, mæn dæṇ̌ betal̲əŋ̣ hår di'jṭ sit nòj faṛ te sijn; ja, åm de så wa dæň sịəl sam̲ aw̲tən i Bjèr̲əðs kròụwər, dæň gåŋ̣ kaptèjnən kam te fòlk, dæ bòǧ̲ə kun̲ å wiḽ̌ snak Tysk, så hòľt haň sæ te dæm̲, å så waṛ əð, såm haň hað òḽ̌ər sit di ajər, å såm haň òḽ̌ər kun̲ æn

---

först have kærboerne til at have taget hans båd på slæbetov, og siden han kunde ikke få dem til det, vilde han give dem alle de dejlige sager, der var i båden, om de vilde have taget dem over i deres egen båd, men hvor gærne de vilde, så kunde det ikke gå an at tøve efter det, og deres båd kunde vel heller ikke bære ret meget mere end de ti mand. Hen imod aften i mørkningen, sådan ved en pas klokken tre, kom båden lykkelig og vel i land, men de fortalte siden, at de havde aldrig været ude i sådant et himmerigs vejrlig, og de havde ikke troet, de var komne levende i land; den gamle, der var skipper og sad ved roret, havde aldrig mælet et ord fra de satte fra land, og til de var i god behold igen. Så takkede kaptejnen dem da så mange gange og lovede dem da så vist, at de skulde nok få en god betaling for det af hans regering, men den betaling har de ikke set nogen færd til siden; ja, om det så var den selv samme aften i Bjærgets kro, den gang kaptejnen kom til folk, der både kunde og vilde snakke Tysk, så holdt han sig til dem, og så var det, som han havde aldrig set de andre, og som han aldrig kunde

dan̲sk uw̜r. Fòstañ̲əskabəð hèl̆ə sòw̲nrạ̊ðəð, sầm di ska wal kal̲əs nọ ầm daw̲, di skrøw fọ̀ðəm te wòr reğịərəŋ, å så kam̦ dær òså æn snes kruw̲nər te hwæ̣r; dæň gam̲əl fèk tow̜ å trøja kruw̲nər. Mæn de fòstạ̊r sæ sịəl: fò fatə fòlk wa dejow bèjər eň ejṭ.

De æð̣a, Guj ha lòw̜ å tak, sạ̊nt, te ǩa̲borən ðl̲ər teŋkər əpoð̣jèr ijn fòtjèṇəst, så læŋ dær æṛ æn sølə meñ̲əsk å rèj, mæn hèl̲̆əs æði nåk ầṃ dæm. Di hạ̊r æn slaw bjèr̲əlaw̜ mæ̣ æn fòr̲maň, dæ kal̆es fòr̲bjèr̲ər, å de ær ejṭ å teŋk əpo, te nu̲ər ajər, dær ær ejṭ i bjèr̲əlaw̜əð, ku fo lòw̜ å wæ mæ teẹ å bjèr̲ə æn strå̲ňəŋ; de skal ejṭ wær ajər eň dæm̲, dær òså broqər haw̜ hèl̲̆əs. Man̲ə gåŋ hår æn strå̲ňt sǩijb eŋən skå̲ tạ̊n, å sạ̊ ær əð nåk, næ̣r di før æn aŋkər uw̜ð hèl̆ər hjèlpə te å smið uw̜ð o lastən fòṛ å læṭ sǩijbən, sạ̊nt te ən ka kom o groṇ̃ən ijèn, å sạ̊nt ar̲bəð lær di dæm bətå̲l gòt fòr. Mæn sầm̲ tijər stø̲ðər sǩijbən òså fòr al̲ər. A weẹð æn hòl̆laňsk jæ̲rdầm̲pər, dær ræň̲ imòð Bra̲q, te dæn pløw̲əð gruw̜ð å stu̲ər

---

et dansk ord. Forstanderskabet eller sognerådet, som de skal vel kaldes nu om dage, de skrev for dem til vor regering, og så kom der også en snes kroner til hver; den gamle fik to og tredive kroner. Men det forstår sig selv: for fattige folk var det jo bedre end intet.

Det er da, Gud have lov og tak, sådan, at kærboerne aldrig tænker på deres egen fortjeneste, så længe der er et stakkels menneske at redde, men ellers er de nok om sig. De har en slags bjærgelav med en formand, der kaldes forbjærger, og det er ikke at tænke på, at nogen anden, der er ikke i bjærgelavet, kunde få lov at være med til at bjærge en stranding; det skal ikke være andre end dem, der også bruger havet ellers. Mange gange har et strandet skib ingen skade taget, og så er det nok, når de fører et anker ud eller hjælper til at smide ud af lasten for at lette skibet, sådan at det kan komme af grunden igen, og sådant arbejde lader de sig betale godt for. Men somme tider støder skibene også for alvor. Jeg véd en hollandsk jærndamper, der rendte imod Brage, så den plöjede grus og store stene op til begge sider,

stiən òp te bèŋə sijər, å kaptèjnən bant əpo, te dæn ku stå dær lisă læŋ, såm Hjarmol kèrk ku stå, mæn kèrkən står ino, å dåmpəren war snår slån i støkər o haw. Æðæ no æn skuwð strånt, å manskabəð mo te å ta fræ ən, å dæn hår tån så møj skå, te dæn ka'jt sætəs uwð ijèn, så komər kon-slərən fræ Tisti, å sijər han så, te de heŋər sånt saməl, så blywər skuwðən ærklærəð fò wraq, å så gèlər əð åm å fo lajnəŋən bjèrəð i lan; de ær især te de broq, kaborən hår di stuər boð, fòr te feskən broqər di em sjalən. I sånt æn tij ær arbeðəð gòt diəlt; såm arbəðər uwð əpo skijbən, mæns ajər sèjlər i lan mæ lajnəŋən, å æn diəl ska go əpo strån å bær saqern fræ boðən å òp əpoðæn ajən sij o hawman, å te sist æðæ nuər, dæ skal hòl waqt næt å daw we saqərn, te dæ skal eŋən kom å stel nèj, fò de æðær såm grijl əpo. Betjèntərən å kontəlørən skal òså ha djè niəs ij əð fòr å sij, åm dæ ska betåləs tòl o əð, å te sist, nær hiələ lajnəŋən ær i lan, å mastər å sèjl, òl løs diəl əpo skijbən æ bjèrəð, så blywə dær hòl

---

og kaptejnen bandte på, at den kunde stå dér lige så længe, som Hjardemål kirke kunde stå, men kirken står endnu, og damperen var snart slået i stykker af havet. Er der nu en skude strandet, og mandskabet må til at tage fra den, og den har taget så megen skade, at den kan ikke sættes ud igen, så kommer konsulen fra Thisted, og ser han så, at det hænger sådan sammen, så bliver skuden erklæret for vrag, og så gælder det om at få ladningen bjærget i land; det er især til den brug, kærboerne har de store både, for til fiskeri bruger de dem sjælden. I sådan en tid er arbejdet godt delt; somme arbejder ude på skibet, medens andre sejler i land med ladningen, og en del skal gå på stranden og bære sagerne fra bådene og op på den anden side af havmanne, og til sidst er der nogle, der skal holde vagt nat og dag ved sagerne, at der skal ingen komme og stjæle noget, thi det er der somme griske på. Toldassistenten og strandkontrolløren skal også have deres næse i det for at se, om der skal betales told af det, og til sidst, når hele ladningen er i land, og master og sejl, alle løse dele på skibet er bjærgede,

aqsjọn əpọ əð, òså po skròqən, hwis haẉ hår ejṭ tạ̊n ən, å så blywer dær ar̲bəð ijèn mạe å splẹt skròqən æð. Åmsijər kom̲ər dæ da æn bjèr̲əlø̲ð te hwọ̈r, å dẹ æ dæň jèn̲est fòtjèṇəst, æn ǩa̲bo hạ̊r å ho̲b əpo fòruð̲ən hans daw̲lə uw̲ðkom̲; dæṇ̌ bjèr̲əlø̲ð hår haň læŋəst æṭər læŋ, å i butikən hår haň tån əpo bòṛə i låŋ tijər i dæṇ̌ troẉ, te haň ku beta̲l hwọ̈ skèḷəŋ mæ hans bjèr̲əlø̲ð, mæn de kaň òså slå fèjl. Så mo haň ijèn tẹ å suw̲ əpo la̲bərn, åm haň hår lø̀w̲əð ðl̲ər så hø̀wt o bjèr̲əlø̲ðən, mæn man̲ə ǩa̲bor feň̲ər dæm ij əð å sẹr: „Wi ska suľ̲t, nạ̈r wi eŋən teŋ hạ̊r; sku wi så òså suľ̲t, nạ̈r wi hạ̊r nø̀j? næj, de ska dær, katən får hæn, eŋən fo wòs te.“

Dẹ æ no dæm̲, dær hå wæt mæ te sǩibsbjèṛəŋ, mæn di ajər ka såm̲tir tjèn mi̲ər. Dæ war æn sǩijb, dæ wa laj mæ haw̲ər, dæň gåṇ æn ræň əpo Bra̲q, å så fèk ən hjèlp o ǩa̲borən tẹ å kåst nø̀j o lajneŋən uẉð, mæn jèṇ o fe̲skərn wa komən fò seľ̲ə tẹ å kom mæ te dæṇ̌ fòtjèṇəst; så lå̲ haň sæ

---

så bliver der holdt avktion på det, også på skroget, hvis havet ikke har taget det, og så bliver der arbejde igen med at splitte skroget ad. Omsider kommer der da en bjærgelod til hver, og det er den eneste fortjeneste, en kærbo har at håbe på foruden hans daglige udkomme; den bjærgelod har han længtes efter længe, og i butiken har han taget på borg i lange tider i den tro, at han kunde betale hver skilling med sin bjærgelod, men det kan også slå fejl. Så må han igen til at suge på labberne, om han har levet aldrig så höjt af bjærgelodden, men mange kærboer finder sig i det og siger: „Vi skal sulte, når vi ingen ting har; skulde vi så også sulte, når vi har noget? nej, det skal der, katten fare hen, ingen få os til“.

Det er nu dem, der har været med til skibsbjærgning, men de andre kan undertiden tjene mere. Der var et skib, der var ladet med havre, den gang det løb på Brage, og så fik det hjælp af kærboerne til at kaste noget af ladningen ud, men en af fiskerne var kommen for silde til at komme med til den fortjeneste; så lagde han sig med sin båd ved siden

mæ hans bọð we sij o sǩijbən, å lisåm di ajər smit haw̲ərəð i wòṅəð, saməlt haň òp ọ əð å fèk i hans bọð; di wiľ ejṭ wal læ ham tạ̊ əð, å de moṭ di nåk hèḷər ejṭ, mæn haň fèk ilèẉləð hans bọð fuḷ, å po dæň må̲ð hað haň møj bèjər daw̲lö̤n eň di ajər, dæ wiľ ejṭ læ ham kom mæ. Æn ajən gåŋ̣ hað di fòt æn oŋ̣ kḷør tẹ å blyw̲ fræ̲ sǩibsbjèṛəŋ̣ən, mæn så lạ̊ haň əpo haẉ å tow kòl̲ə, mæns di ajər tow te Bra̲q. „Hwant gọr əð?“ så di te ham fòr lisåm å læ ham hø̲r ọ, te haṅ war uw̲ðlot o bjèr̲ə-laẉəð. „Så̤nt gọr əð,“ swå̲r haň, mæns haň trak dæň jèn̲ kòl̲ə òp æṭər dæň ajən; så ku di sịəl sij, te haň war ejṭ fòknøt, å te han eŋ̣ən tạb hað tạ̊n we de, te di wiľ ejṭ ta ham mæ.

De æ sǩòṇ å wær fe̲skər, nạ̈r de gor gòt; de æ så sǩòṇ, te òľ dæm̲, dær æ blòwən wòṇ tẹ əð fræ bạ̊rs bịən ọ, di hår ejṭ løst te åňt; de æ dræŋ̣əns støst løst å kom te søs, åm di òså ska få̲r såm kòk i fyw̲ərn i man̲ə ọr, dòw̲ fròst å kuľ å fo hòq såm tạr brọ. Blywər di så åmsijər ǩij o sọən, så

---

af skibet, og ligesom de andre smed havren i vandet, samlede han op af den og fik i sin båd; de vilde ikke vel lade ham tage den, og det måtte de nok heller ikke, men han fik alligevel sin båd fuld, og på den måde havde han meget bedre daglön end de andre, der vilde ikke lade ham komme med. En anden gang havde de fået en ung knøs til at blive borte fra skibsbjærgningen, men så lå han på havet og tog kullere, medens de andre tog til Brage. „Hvordan går det?“ sagde de til ham for ligesom at lade ham høre af, at han var udelukket af bjærgelavet. „Sådan går det,“ svarede han, mens han trak den ene kuller op efter den anden; så kunde de selv se, at han var ikke forknyt, og at han intet tab havde taget ved det, at de vilde ikke tage ham med.

Det er dejligt at være fisker, når det går godt; det er så skönt, at alle de, der er blevne vante til det fra barns ben af, de har ikke lyst til andet; det er drengenes störste lyst at komme til søs, om de også skal fare som kok i fjordene i mange år, döje frost og kulde og få hug som tört brød. Bliver de så omsider kede af søen, så kommer de hjem

komər di hjèm ijèn å blywər feskərər fòr ræjstən oðjè lèwnəð. Mæn æðæ fònywəls we å fesk i maqswèjər, så æ dær òså møj sòrə å fòtrèð we əð te ajər tijər, såm a no ska fòtèl.

Dæ war æn kål uwð əpo Tæmərby fywər i jèn o di sølə flåðboñəð fywərboð; så rest hañ æn or òp i boðən såm mast, å te sèjl broqt hañ æn kluwððèkən, mæñ dæñ wa fò tåŋ te sånt æn betə trow, å dæñ gåŋ dæ så kam æn kåstwəñ, så kåñtəð boðən, å mañən druwnt. Fòlk sèqt å ljèt ætər ham i syw låŋ å syw bre, mæn di ku'jt feñ ham, å Tæmərby fywər ær ænda'jt swå stuər; åmsijər sæñ di bu te Olbòrə ætər hans bror, å mæns di rowəð uwð əpo fywərən mæ ham, så sòð hañ å så hiələ tijən: „Broðər, rèk miq håndenǃ“ å så kam liqən òså drywən i wòñəð ræt òp å niər, såm ən ku go, å dæñ hywər håñ war hòlt i wèjər, akoråt såm ən wil ǧi jèn sin håñ.

Mæn de æ mjèst uwð əpo haw, fòlk komər gal o ste, å læ òså wær, te de såmtir ka sij swòt å blyw gòt, så æ dær ilèwləð mjèst sòrə i æñ o əð. Dæñ gåŋ skipər „wåj te låñ“

---

igen og bliver fiskere for resten af deres levned. Men er der fornöjelse ved at fiske i magsvejr, så er der også megen sorg og fortræd ved det til andre tider, som jeg nu skal fortælle.

Der var en karl ude på Tømmerby fjord i en af de sølle fladbundede fjordbåde; så rejste han en åre op i båden som mast, og til sejl brugte han et kludedækken, men det var for tungt til sådant et lille trug, og den gang der så kom en kastevind, så kæntrede båden, og manden druknede. Folk søgte og ledte efter ham i syv lange og syv brede, men de kunde ikke finde ham, og Tømmerby fjord er endda ikke ret stor; omsider sendte de bud til Ålborg efter hans broder, og medens de roede ud på fjorden med ham, så sad han og sagde hele tiden: „Broder, ræk mig hånden!“ og så kom liget også drivende i vandet ret op og ned, som det kunde gå, og den højre hånd var holdt i vejret, akkurat som det vilde give én sin hånd.

Men det er mest ude på havet, folk kommer galt af sted, og lad også være, at det undertiden kan se sort og blive godt, så er der alligevel mest sorg i enden af det. Den gang

wa kånṯəð, dawa dær eŋən får wẹ əð. Di kaḻt ham sånt, fòr hañ hað æn gåŋ èjəð æn kọq å låð å krèjəlt mæ i fyw̱ərn; nowar hañ blèwən mi̱ər fatə, å no ğik hañ əpo haw. Jèn daw war hañ komən uwð mæ tow fòlk, dæ war ejt swår møj won tẹ å broq haw, å så ğik əð da hwæṟkən wa̱r hèlə bèjər, eñ te bọðən wæñ ǩøḷən i wèjər, mæn sǩipərən war ejt haṟmt; han fèk di tow stempərər òp å rij əpo ǩøḷən, å siəl hòḻt hañ we bọðən, te dæñ skuľ ejt kåṉt ijèn, mæns hañ traj wòṇəð de bæjst hañ hað lẹær, å qụə war hañ tẹ əð. Dæ wa maṉə bọð uw̱ð dæṇ daw, å de wa̱r ejt læŋ, far dæ kaṃ æn bọð å wiľ hjèḻp dæm; di tow kam òså i dæṇ, mæn dæñ hẹær sǩipər war rèj, de sku tøŋ fo møj, åm hañ kam ij ən òså; ba̱rə di wiľ kåst æn æṉ te ham, hañ ku hòľ sæ we, så skuľ hañ nåk kla̱r sæ siəl. Å så stow hañ òp i haw, i wòṇ te hans aṟmhwòlər, å baṉt, te de wa lyst åṃ ham, øwər, te hañ hað wæt nøjt tẹ å trèk o hans tre̱skor å læ dæṉ go te boṉ, å de war ændạ æn

---

skipper „vade til land“ var kæntret, da var der ingen fare ved det. De kaldte ham sådan, for han havde en gang ejet en kåg og ligget og fragtet med i fjordene; nu var han bleven mere fattig, og nu gik han på havet. Én dag var han kommen ud med to folk, der var ikke ret meget vant til at bruge havet, og så gik det da hverken værre eller bedre, end at båden vendte kølen i vejret, men skipperen var ikke bedrøvet; han fik de to stympere op at ride på kølen, og selv holdt han ved båden, at den skulde ikke kæntre igen, medens han trådte vandet det bedste, han havde lært, og god var han til det. Der var mange både ude den dag, og det varede ikke længe, för der kom en båd og vilde hjælpe dem; de to kom også i den, men denne skipper var bange, det skulde tynge for meget, om han kom i den også; bare de vilde kaste en ende til ham, han kunde holde sig ved, så skulde han nok klare sig selv. Og så stod han op i havet, i vand til sine armhuller, og bandede, så det var lyst om ham, over, at han havde været nødt til at trække af sine træsko og lade dem gå til bunds, og det var endda et par

par guə, nyj trẹskor, hañ haδ nys fòt beslạn mæ reŋ å niəs-plạδər, sạ hañ.

Slæt så fònyụəlɑ ǧik əδ ejt te, dæñ gåŋ Ajəs Kọsən wa mæ. Bọδən wa kåñtəδ lijq i haụstòkən, å di wa komən gòt fræ ən hwæ jèn så næ som ham; dæñ wa blèwən hwål øwər ham, å dær lå hañ å ku hwærkən kom òp hèlə niər; næ dæ kam æn sø, slow wòñəδ òp øwər ham, mæn i de dæñ ǧik tebaq ijèn, fèk hañ mon tẹ å dròw hans åñ å ǧi lyj o sæ. Di ajər ku hør ham, å di prèwəδ òså po å wèlt bọδən, mæn de kuñ di'jt, å så mot di tẹ å slå hwòl əpo sij o ən å trèk ham dær uwδ æ. I manə or ætər hår a kæñ ham såm æn hwèl å stræbsom mañ, bòδə po haw å po hans mark, æn stærk pølər å æn trow slijδər.

Så ǧik əδ ajlons te dæñ or, di manə druwnt. De wa dæn syụåtyụən Aprijl atən huñər å tyw, dawən far bẹδdaw, dær druwnt tòl we Lel strạñ, tratən we Tọrup strạñ å fijr we Wisi fòruδən så manə fliər ajər wæn hæn. De wa dejliq,

---

gode, nye træsko, han havde nys fået beslået med ringe og næseplader, sagde han.

Slet så fornöjeligt gik det ikke til, den gang Anders Kortsen var med. Båden var kæntret lige i havstokken, og de var komne godt fra den hver én så nær som ham; den var bleven hvalt over ham, og dér lå han og kunde hverken komme op eller ned; når der kom en sø, slog vandet op over ham, men i det den gik tilbage igen, fik han magt til at drage sin ånde og give lyd af sig. De andre kunde høre ham, og de prøvede også på at vælte båden, men det kunde de ikke, og så måtte de til at slå hul på siden af den og trække ham dér ud ad. I mange år efter har jeg kendt ham som en dygtig og stræbsom mand, både på havet og på sin mark, en stærk aser og en tro slider.

Så gik det anderledes til det år, de mange druknede. Det var den syvogtyvende April atten hundrede og tyve, dagen för bededag, der druknede tolv ved Lild strand, tretten ved Thorup strand, og fire ved Vigsø foruden så mange flere andre vegne henne. Det var dejligt, godt vejr med en lille

gòt wejr mæ æn betə krom stel rosk o nòrdwəst, å dæfòr waðær òså så manə komən uwð. Mæn lijq əpo jèn gåŋ weñəlt əð òp mæ stuər åjərgåŋ hèlər åjərbærəŋər, såm di òså kaləs, di slæm dönəŋər, dæ komər o, te haw blywər òprør ajər wæn hæn o stòrm hèlər òrkånər. Feskərn stræbt nåk å kom i lañ, mæn de løkəst nåk ejt fòr ajər eñ dæñ gaməl Jèns Skajhaw å Ajəs Muwrmæjstər; hañ war hal naqən å hiəl fòstyrəð, dæñ gåŋ hañ kam hjèm. O di tøl, dæ druwnt we Lel strån, waðæ trij sönər fræ æn stuə gor, di kalt Ròtbol; dewar Nijəls å Kræjstən å Albrèt; di tow drèw i lañ å blèw begrawəð i jèn graw, mæn dæñ triði fañ di òlər. Nils Skòlmæjstər å hans söŋ Las Krestjan å så æn mañ, di kalt Ajəs Tørk, diwa po jèn boð, fò dæñ gåŋ wa di mjèst trij hèlə fijr åm æn boð, mæn di hiə trij druwnt hwæ jèn. Niəls Ljèŋ å Wòlə Wæjstəgor fræ Hjarmol klet å Pol Huən fræ Gle war òså po jèn boð å druwnt òl saməl. Så waðær te sist tow brèjər fræ Gle, Nils Lawstən å Las Lawstən hèlər betə Lawst å så Las Mølər.

---

smule stille rusk af nordøst, og derfor var der også så mange komne ud. Men lige på én gang vindlede det op med store undergange eller underbæringer, som de også kaldes, de slemme dønninger, der kommer af, at havet bliver oprørt andre vegne henne af storm eller orkaner. Fiskerne stræbte nok at komme i land, men det lykkedes nok ikke for andre end den gamle Jens Skadhauge og Anders Murmester; han var halv nøgen og helt forstyrret, den gang han kom hjem. Af de tolv, der druknede ved Lild strand, var der tre sönner fra en stor gård, de kaldte Rotbøl; det var Niels og Kristen og Albrecht; de to drev i land og blev begravede i én grav, men den tredje fandt man aldrig. Niels Skolemester og hans sön Lars Kristian og så en mand, de kaldte Anders Tyrk, de var på én båd, for den gang var de mest tre eller fire om en båd, men disse tre druknede hver én. Niels Lynge og Ole Vestergaard fra Hjardemål klit og Povl Horn fra Glæde var også på én båd og druknede alle sammen. Så var der til sidst to brødre fra Glæde, Niels Larsen og Lars Larsen eller lille Lars og så Lars Møller. Han druknede nok

Haň druw̲nt nåk ejṭ, fòr haň flòð i laṇ̌ əpo hans ṛøq̣, å så men̲t di, te haň mot nåk wæ blòwən slån ihjèl o bọðən, fòr hað haň druw̲nt lisåm di aj̣ər, såẉar haň nåk soḳən; Las Law̲stən druw̲nt òså uw̲ð i haẉ, mæn hans brọr sæm̲t i laṇ̌, sæmt òp i haw̲stòkən å kåst hans klọrər i, de bæjst haň kuň̲, mæn de kuň ejṭ hjèl̲p, fò lisåm haň hað òľ̲ bæjst fat i laň̲əŋ, så kaṃ dær æn brèḳsø å slow øẉər ham å trak ham mæ uẉð; ḍæ wa så fòskrèkəliq stærk uw̲ðsuẉ dæṇ̌ daẉ; hæråj̣ər moṭ haň, fò de hjèl̲pər nåk ejṭ å krij̣ imòð dọən, mæn bạq æṭər ku di sij̣, hwikə stu̲ərə grawḁlər haň hað skrabt i gruụðəð fòṛ å bjèr̲ə de lyẉ, såm haň ilòẉləð mot ọ mæ.

Så waṛ əð i man̲ə ọr, dæ druw̲nt eŋ̣ən, mæn jèṇ Lu̲əða aw̲tən sòð̣ Pir Myr̲p i Glẹ̲ å læ̲r hans bạr å sjòŋ sal̲mər, fòr haň war så gụə tẹ å sjòŋ̣. Åm nætən æṭər re̲st haň sæ å løṭəð te haẉ, å så ğik haň eṇ̌ å så te hans ku̲ən, te haň trow̲əð, haň wil̆ go əpo haẉ, fòðə wa så øň̲diq, gòt wèj̣ər. Haň hað òl̲ər lij̣ å go əpo haẉ åm hèl̲ə daw̲, fòr haň trow̲əð,

---

ikke, for han flød i land på sin ryg, og så mente man, at han måtte nok være bleven slået ihjel af båden, for var han druknet ligesom de andre, så var han nok sunken; Lars Larsen druknede også ude i havet, men hans broder svømmede i land, svømmede op i havstokken og kastede sine kløer i, det bedste han kunde, men det kunde ikke hjælpe, for ligesom han havde aller bedst fat i landingen, så kom der en brådsø og slog over ham og trak ham med ud; der var så forskrækkelig stærk udsug den dag; herunder måtte han, for det hjælper nok ikke at stride imod døden, men bag efter kunde de se, hvilke store gruber han havde skrabt i gruset for at bjærge det liv, som han alligevel måtte af med.

Så var det i mange år, der druknede ingen, men én Løverdag aften sad Peter Myrup i Glæde og lærte sine börn at synge salmer, for han var så god til at synge. Om natten efter rejste han sig og lyttede til havet, og så gik han ind og sagde til sin kone, at han troede, han vilde gå på havet, for det var så yndigt, godt vejr. Han havde aldrig syntes om at gå på havet om hellige dage, for han troede, det var

de wa sø ṉ̆, mæn dæn̆ må̱r wå wѐjrəð så gòt, te han̆ ku'jṭ hòḻ̆ sæ, å så ǧik han å kam uw̥ð mæ Kræn Koŋ̣ å Nils Ljѐŋ̣ å Homər-Hans, såm di kaḻ̆t sånt, fò de han̆ hað lẹ̱r di ajər ǩa̱bor å ta hoṃərər, å han̆ war iδə hi̱ələ æn dørtiq fe̱skər; Nils Ljѐŋ̣ war æn stæṛkə stòδ̱ər, å Kræn Koŋ̣ wa nѐj nẹr dæn̆ swæ̱rəst søman̆ dæ̱r åmkrəŋ̣; de war ejṭ di wòq̇əst fòlk, dæ war uw̱ð saṃəl, å di war òså så hѐḻ̆diq, te di fѐḳ òḻ̆ di fesk, bọδən ku bæ̱r. Åṃ di så tow i laṇ̆ å kaṃ əpoδ̣æn̆ eṉ̆əst ræw̱l, kaṃ dær æn sọ å føḻ̆t bọδən mæ wòṇ̆; fòlk meṉt, te dæsåm di wa blѐwən sejən òḻ̆ steḻ̆, så kun̆ əð ænda ha gon aṇ, mæn æn par oδ̣əm spraŋ òp å skrẹq i moṉ̆ əpo hwòrajər; dæ̱r we kam bọδən tẹ å sleŋ̣ər, å så sak ən. Kræn Koŋ fѐk æn o̱r stokən eṇ̆ åjər hans jѐṉ òṟm, å så arbəδəð han̆ sæ i laṇ̆. I fø̱stnəŋ̣ən ku han̆ ejṭ gọ, mæn åmsijər krawlt han̆ iǧѐm̱əl kleṭ å kam òp te Sòrən Baḳəs. Di fѐk ham i sæŋ̣ å sæn̆ bu æṭər hans ku̱ən, fòr å go hjѐṃ, de kuṉ̆ han̆ ejṭ; de war iḻ̆ nåk, han̆ ku snaḳ, mæn han̆ kaṃ sæ snạ̊r, å han̆ æ

---

synd, men den morgen var vejret så godt, at han kunde ikke holde sig, og så gik han og kom ud med Kristen Konge og Niels Lynge og Hummer-Hans, som de kaldte sådan, fordi han havde lært de andre kærboer at tage hummere, og han var i det hele en dygtig fisker; Niels Lynge var en meget stærk mand, og Kristen Konge var noget nær den mest ansete sømand dér omkring; det var ikke de dårligste folk, der var ude sammen, og de var også så heldige, at de fik alle de fisk, båden kunde bære. Da de så tog i land og kom på den inderste revle, kom der en sø og fyldte båden med vand; folk mente, at dersom de var blevne siddende aldeles stille, så kunde det dog have gået an, men et par af dem sprang op og skreg i munden på hverandre; dèr ved kom båden til at slingre, og så sank den. Kristen Konge fik en åre stukket ind under sin ene arm, og så arbejdede han sig i land. I förstningen kunde han ikke gå, men omsider kravlede han igennem klitten og kom op til Sören Baks. De fik ham i sæng og sendte bud efter hans kone, for at gå hjem, det kunde han ikke; det var næppe nok, han kunde tale, men

lèwən ino. Dæn gåŋ Homər-Hansəs kuən spuər əð, ræn hon niər əpo strån å so ætər henər man; åm a hòwər ræt, så sòð hon dær ino åm ajən dawən; wenən blæst mæ henər hor å klèjər, mæ hon skònt ejt əpo əð, fòr hon so ætər henə man, mæn hans liq dròw òlər i lan. Nils Ljèŋəs liq kam snår, mæn de wår manə daw, enən Pi Myrpəs liq strånt, å dawa kòðəð ræn hæn o hans ansəqt å henər. Fòlk fèk ham òp i æn uwn, kåst æn dèkən øwər ham å kyr ham hjèm i hans gor, å så tal di te hans kuən; hon spraŋ uwð i gorən, òp i uwnən, ròw dèkənən o ham å øwərkøst ham, å så falt hon nier we sij o ham i uwnən å wå dånt; så ku fòlk bær bòðə man å kuən en. — Næj, fòtèl åm òl de sòrə å fòtrèð, haw hår wòlt i Lel sòwn, de kan a ejt, mæn dæn sijst uløk, dæ skij, dæn kan a'jt læ wær å skryw åm.

Dæ fòtèləs fòr san, te jèn gåŋ rèj dær æn kål uwð əpo fywər å wil swæŋ æn spreŋhæjst, mæn han druwnt dær uwð,

---

han kom sig snart, og han er levende endnu. Den gang Hummer-Hans's kone spurgte det, løb hun ned på stranden og så' efter sin mand; om jeg husker ret, så sad hun der endnu om anden dagen; vinden blæste med hendes hår og og klæder, men hun skönnede ikke på det, for hun så' efter sin mand, men hans lig drev aldrig i land. Niels Lynges lig kom snart, men det varede mange dage, inden Peder Myrups lig strandede, og da var kødet rent borte af hans ansigt og hænder. Folk fik ham op i en vogn, kastede et dækken over ham og kørte ham hjem i hans gård, og så kaldte de ad hans kone; hun sprang ud i gården, op i vognen, rev dækkenet af ham og overkyssede ham, og så faldt hun ned ved siden af ham i vognen og var dånet; så kunde folk bære både mand og kone ind. — Nej, fortælle om al den sorg og fortræd, havet har voldet i Lild sogn, det kan jeg ikke, men den sidste ulykke, der skete, den kan jeg ikke lade være at skrive om.

Der fortælles for sandt, at én gang red der en karl ud på fjorden og vilde lade en hingst svømme, men han druknede

å sin dæň tij ka fòlk sij æn lyjs øwər dæň plæt, såm haň æňtəs. Wes å saň æŗ əð, te jèn awtən waðæ tow brøjər saməl əpo haw, å så kuði sij nøj lyjs, dær ræň òp å niər, atər å fram əpo stråň, å di ku'jt fòstå, hwæm dær ku wæ niər əpo stråň mæ æn løjt så ti daws; mæn dæň awtən waðær nåk eŋən niər əpo stråň mæ løjtər; de wa wåsəl fò dæň uløk, dæ skul skiə, å po dæň måð so dæň jèn o brøjərn wåsəl fò sæ siəl. Dawən ætər wa di əpo haw ijèn å røjt djè bakər, mæn så kam dær blæst å uň wèjr əpoðæm, å di mot te å ta i laň, mæn så bløw əð gòt wèjr ijèn, å så bløw dæň oŋəst bror sæň hjèm ætər æn uwn te å kyr djè fesk hjèm, å dæň èlst så te ham, te haň skul hèlsən djèr fòrèlər, di sku'jt wær rèj fòr ham, fòr haň wil bårə ta æn betə tuwr uwð saməl mæ Jakob Knusən. Sånt æn hèlsən hað haň òlər sæň hjèm far, å dæň hær gåŋ ğowəst əð te tøk hèlər ejt behòw, fòr haň, Johanəs hjèt haň, å hans kaməråt Jakob, di hað wæt mæ i war wèjr,

---

der ude, og siden den tid kunne folk se et lys over den plet, hvor han endtes. Vist og sandt er det, at én aften var der to brødre sammen på havet, og så kunde de se noget lys, der rendte op og ned, fræm og tilbage på stranden, og de kunde ikke forstå, hvem der kunde være nede på stranden med en lygte så tid dags; men den aften var der nok ingen nede paa stranden med lygter; det var varsel for den ulykke, der skulde ske, og på den måde så den ene af brødrene varsel for sig selv. Dagen efter var de på havet igen at rögte deres bakker, men så kom der blæst og ondt vejr på dem, og de måtte til at tage i land, men så blev det godt vejr igen, og så blev den yngste broder sendt hjem efter en vogn til at køre deres fisk hjem, og den ældste sagde til ham, at han skulde hilse deres forældre, de skulde ikke være rædde for ham, for han vilde bare tage en lille tur ud sammen med Jakob Knudsen. Sådan en hilsen havde han aldrig sendt hjem för, og denne gang gjordes det til tykke heller ikke behov, for han, Johannes hed han, og hans kammerat Jakob, de havde været med i værre vejr, den gang de var med til

dæn gån di wa mæ te å rèj di fijr tyskərər po Braq, såm a hår fòtòl åm; tow oŋ, fresk kål war eð òså; Johanəs wa dæn, dæ sku fòsòrə hans gaməl får å muər å æn betə søster; han wa fæm å tyw or, å Jakob Knusən, dæ war hans fòrèlərs jènəst bår, wa nèj èlər. Di tow tow så uwð saməl, å dæ wa jèn boð uwð te; dewar dæn betə Jakob i Klet — Jakob Færdinant Jènsən hjèt han nåk —, dær òså hað wæt mæ te å rèj di tyskərər, mæn no sòð han mæ kuən å manə bar; han hað fòt Jèns Hòlm mæ sæ, æn oŋ kål əpo atən or, dær òså war hans fòrèlərs jènəst bår. Hwant de ğik te, te di hier tow kam o mæ lyw, de fòr wi nåk òlər å weð; Jèns Hòlm druwnt da nåk, fòr hans liq ær ejt komən i lan sijn, mæn dæn sam awtən fan di dæn betə Jakobəs liq i hawstòkən we sij o hans boð; han war så fòslån i anseqt å òl wæn, å fòlk tent, te han war ejt druwnt, fòr han war æn dørtiq swömər, å så ment di, han wa blòwən tòskən ihjèl o hans boð i lanəŋ hèlər hwant de no ka ha gon te; nåk ær əð, te han kam i

---

at redde de fire tyskere på Brage, som jeg har fortalt om; to unge, friske karle var det også; Johannes var den, der skulde forsörge sin gamle fader og moder og en lille søster; han var fem og tyve år, og Jakob Knudsen, der var sine forældres eneste barn, var noget ældre. De to tog så ud sammen, og der var én båd ude til; det var den lille Jakob i Klitten — Jakob Ferdinand Jensen hed han nok —, der også havde været med til at redde disse tyskere, men nu sad han med kone og mange börn; han havde fået Jens Holme med sig, en ung karl på atten år, der også var sine forældres eneste barn. Hvorledes det gik til, at disse to kom af med livet, det får vi nok aldrig at vide; Jens Holme druknede da nok, for hans lig er ikke kommet i land siden, men den samme aften fandt man den lille Jakobs lig i havstokken ved siden af hans båd; han var så forslået i ansigtet og alle vegne, og folk tænkte, at han var ikke druknet, for han var en dygtig svømmer, og så mente de, han var bleven tærsket ihjel af sin båd i landingen, eller hvordan det nu kan have gået til; nok er det, at han kom i land og blev begravet

lañ å blèw begrawəð mæ så stuər stas, såm fòlk òlər hað sit maq te dær åmkreŋ; snår òl fòlk i hiələ Lel sòwn fulə ham te hans graw, å hañ war ænda æn fatə mañ. Di ajər tow weð wi bèjər beskiən åm. Dæñgåŋ, di war òl bæjst we å fesk, hwèrəlt əð òp mæ æn gromə nòròwəst weñ, å di mot te å ta ætə lañ, de raskəst di kuñ, mæn haw ær òltir wæst i lañəŋ, nær de bryjðər så stærk əpo ræwlərn, å di snakəð nòj åm å ta uwð ijèn å prèw, åm di kuñ ejt hòl dæm dær uwð. „Hwans skawi så?“ så Jakob, dæñ gåŋ di war weðæñ eñəst ræwl. „Læ wòs no læ Wòrhærə rå“, swår Johanəs, å lijg mæðə sam kam dær æn sø å sòt øwər boðən, te dæñ hwål sæ nåk så pæn. Dæ war æn sæm, dæ tow fat i Jakobs trèj, å weðe law hañ kam løs å kam òp we sij o boðən, så so hañ Johanəs, dær hòlt sæ we æn or æn støk hæn fræ ham, mæn så mo hañ nåk wæ blèwən tòskən fòdærəð o søərn, fò Jakob so ham ejt miər; siəl kam hañ miər dø eñ lèwəñ i lañ mæ boðən. Æn tij ætər fañ di Johanəsəs hawtrèj æn

---

med så stor stads, som folk aldrig havde set mage til dér omkring; snart alle folk i hele Lild sogn fulgte ham til hans grav, og han var dog en fattig mand. De andre to véd vi bedre besked om. Dengang de var aller bedst ved at fiske, hvirvlede det op med en grumme nordøstvind, og de måtte til at tage efter land, det raskeste de kunde, men havet er altid værst i landingen, når det bryder så stærkt på revlerne, og de talte noget om at tage ud igen og prøve, om de kunde ikke holde sig der ude. „Hvad skal vi så? sagde Jakob, den gang de var ved den inderste revle. „Lad os nu lade Vorherre råde“, svarede Johannes, og lige med det samme kom der en sø og satte over båden, så den hvalte sig nok så pænt. Der var et søm, der tog fat i Jakobs tröje, og ved det lag han kom løs og kom op ved siden af båden, så så' han Johannes, der holdt sig ved en åre et stykke henne fra ham, men så må han nok være bleven tærsket fordærvet af søerne, for Jakob så' ham ikke mere; selv kom han mere død end levende i land med båden. En tid efter fandt man Johannes's

tri—fijr mijl hæn, niər əpo Hjòwtəls strån, mæn hans liq hår di'jt fojən sijn, å dær ær ænda gon or å daw, fò dewa dæn setənt nowæmbər atən hunər å fijr å fijs, han druwnt. Mæn sånt gor əð jow så manə; djè leqəmər ləqər å somlər i haw, hèlər sånəð o ræwlərn hå skølt hæn øwər dæm å begrawəð dæm iðæn wuð graw, mæn djè sjæl ær, hobər wi nåk, i Gus rijqə. Wòrhærə sij i nå te òl dæm, dæ sørər!

---

havtröje en tre—fire mile henne, nede på Hjortdals strand, men hans lig har de ikke fundet siden, og der er dog gået år og dag, for det var den syttende November atten hundrede og fire og firs, han druknede. Men sådan går det jo så mange; deres legemer ligger og driver i havet, eller sandet af revlerne har skyllet hen over dem og begravet dem i den våde grav, men deres sjæle er, håber vi nok, i Guds rige. Vorherre se i nåde til alle dem, der sörger!

M111852
PD3827
V3K8
THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY